

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET VE AYRIMCILIĞA MARUZ KALMALARININ ÖNLENEREK BU ALANDAKİ
MEVCUT DÜZENLEMELERİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ VE ALINMASI GEREKEN EK TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/696, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835)

TUTANAK DERGİSİ

14'üncü Toplantı
30 Ocak 2025 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi 'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve trnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı Asuman Erdoğan'ın, Komisyonun bugünkü gündemine ve yapılacak sunumun konusuna ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Profesör Doktor Nevzat Tarhan'ın, şiddet konusunda Türkiye ve dünyada durum analizi kapsamında birincil koruma çalışmaları, pozitif psikoloji çalışmaları; ikincil koruma, şiddeti önleme, müdahale ve tedavi çalışmaları; üçüncül koruma, rehabilitasyon çalışmaları, sürdürülebilirlik ve kadınların her türlü şiddet ve ayrımcılığa maruz kalmalarının önlenmesine yönelik çözüm önerileri ve yürüttükleri projeler hakkında sunumu

2.- Profesör Doktor Aylin Görgün Baran'ın, kadına yönelik şiddetin türleri, nedenleri, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla ilgili araştırmaları, saha gözlemleri, ara buluculuk müessesesi ile kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla mücadelede alınması gereken tedbirler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET VE AYRIMCILIĞA MARUZ KALMALARININ ÖNLENEREK BU ALANDAKİ
MEVCUT DÜZENLEMELERİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ VE ALINMASI GEREKEN EK TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/696, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835)

-----0-----

14'üncü Toplantı
30 Ocak 2025 Perşembe

-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadınların Her Türlü Şiddet ve Ayrımcılığa Maruz Kalmalarının Önlenerek Bu Alandaki Mevcut Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi ve Alınması Gereken Ek Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 13.15'te açıldı.

Oturum Başkanı Asuman Erdoğan, Komisyonun bugünkü gündemine ve yapılacak sunumun konusuna ilişkin açıklama yaptı.

Profesör Doktor Nevzat Tarhan tarafından, şiddet konusunda Türkiye ve dünyada durum analizi kapsamında birincil koruma çalışmaları, pozitif psikoloji çalışmaları; ikincil koruma, şiddeti önleme, müdahale ve tedavi çalışmaları; üçüncül koruma, rehabilitasyon çalışmaları, sürdürülebilirlik ve kadınların her türlü şiddet ve ayrımcılığa maruz kalmalarının önlenmesine yönelik çözüm önerileri ve yürüttükleri projeler,

Profesör Doktor Aylin Görgün Baran tarafından, kadına yönelik şiddetin türleri, nedenleri, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla ilgili araştırmaları, saha gözlemleri, ara buluculuk müessesesi ile kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla mücadelede alınması gereken tedbirler ve çözüm önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, toplantıya saat 17.04'te son verildi.

30 Ocak 2025 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.15

BAŞKAN: Mustafa Hulki CEVİZOĞLU (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Asuman ERDOĞAN (Ankara)

SÖZCÜ: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)

KÂTİP: Zuhul KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş)

----- 0 -----

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Sayın Komisyon üyeleri, kıymetli katılımcılar, çok kıymetli hocalarımız, basınımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

Komisyonumuzun 14'üncü Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARINI

1.- Oturum Başkanı Asuman Erdoğan'ın, Komisyonun bugünkü gündemine ve yapılacak sunumun konusuna ilişkin açıklaması

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Sayın Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; Komisyon olarak kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılıkla mücadelede mevcut düzenlemeleri gözden geçirmek, bu alanda uygulamada devam eden sorunları tespit ederek alınması gereken tedbirleri belirlemek amacıyla çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Bugünkü toplantımızda Komisyonumuzun araştırma alanıyla ilgili değerli akademisyenlerimizden bilgi alacağız. Üsküdar Üniversitesi Kurucu Rektörü, Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Psikoloji, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Profesör Doktor Nevzat Tarhan'a ve Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 2030 Komitesi Üyesi Sayın Profesör Doktor Aylin Görgün Baran'a katılımlarından dolayı teşekkür ediyorum ve hoş geldiniz diyorum.

Sayın Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; gündemimizdeki işlerin görüşülmesine başlıyoruz.

Şimdi, şiddet konusunda Türkiye ve dünyada durum analizi kapsamında birincil koruma çalışmaları -on-otuz yıllık etki-pozitif psikoloji çalışmaları -hedef kitle toplum ve eğitim sistemi- ikincil koruma, önleme -bir-on yıllık çalışmaları- müdahale ve tedavi çalışmaları, üçüncül koruma rehabilitasyon çalışmaları ve sürdürülebilirlik hakkında sunumlarını yapmak üzere sözü Üsküdar Üniversitesi Kurucu Rektörü, Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı ve İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Psikoloji, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Profesör Doktor Nevzat Tarhan'a veriyorum.

Buyurun Hocam.

III.- SUNUMLAR

1.- Profesör Doktor Nevzat Tarhan'ın, şiddet konusunda Türkiye ve dünyada durum analizi kapsamında birincil koruma çalışmaları, pozitif psikoloji çalışmaları; ikincil koruma, şiddeti önleme, müdahale ve tedavi çalışmaları; üçüncül koruma, rehabilitasyon çalışmaları, sürdürülebilirlik ve kadınların her türlü şiddet ve ayrımcılığa maruz kalmalarının önlenmesine yönelik çözüm önerileri ve yürüttükleri projeler hakkında sunumu

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Sayın Başkan, değerli milletvekillerim, basınımızın değerli mensupları; önce davetiniz için teşekkür ederim. İnşallah faydalı bir sunum olur.

Burada Sayın Başkanımızın özetlediği gibi genel bir sunum taslağını bu şekilde yapıp sunumu toparladıktan sonra bazı çözüm önerilerim de olacak. Bu arada sürecin içerisinde de daha önce yaptığımız bir proje teklifi var, o proje teklifiyle ilgili de bir revize proje hedefimiz var, onu sunmak istiyoruz.

Şimdi, bu, benim şiddetle ilgili Komisyona 4'üncü katılımım, bunu üzümlere söylemek durumundayım çünkü yara kanıyor, devam ediyor, sorun devam ediyor. Birçok önlem alındı, yasa çıktı, özellikle şiddet önleme merkezleri kuruldu, ciddi bir atama yapıldı bazı devlet kadrolarına; önceye göre çok sosyal çalışmacı ve klinik psikolog yetiştirdi ve sahadalar, devlette sahadalar. Dünyadaki durumla Türkiye'deki durum arasında bir değerlendirme yapmak istiyorum ve daha sonra bize özgü neler, hangi çözümler vardır diye düşünüyorum. Burada, 2017'deki çocuk ve gençlere şiddette Halide İncekara Vekilimizdi Başkan o zaman, 2016'da diğeri, ailede şiddete katıldım, orada da Ayşe Keşir Düzce Milletvekili Başkandı, 2020'de Öznur Çalık Vekilimiz vardı, şimdi bugün de bu. Şimdi, burada, şu soruyu ben sorma ihtiyacı hissediyorum: Kamu otoritesi bu konuda neler yaptı? Neler yapıldıysa bunların raporlanması mümkün mü? Çünkü bazı şeyler yapıldı; görüyoruz, biliyoruz ama sadece gözlemlediğim kadarıyla bu yapılanlar daha çok tedaviye, krizin kısa vadeli etkilerini düzeltmeye yönelik, kriz ortaya çıktığı zaman ona müdahale etmeye yönelik ama "kriz önleme, birincil, ikincil ve üçüncül koruma" dediğimiz, tekrarlamasını önleyecek konularda bu Komisyondan bir fikir birliği, bir şey çıkarsa orta-uzun vadeli sonuç alınır. Burada şu sözü de hatırlatmak istiyorum, bir Çin atasözü vardır "Bir yıllık ürün istiyorsanız buğday ekin; on yıllık ürün istiyorsanız ağaç diki; elli yıllık, yüz yıllık mahsul istiyorsanız insan yetiştirin." diye. Şu anda bizde bir yıllık çözümler yapıldı, bilimsel yollarla yapıldı ama orta ve uzun vadeli çözüme ihtiyaç var. Bu konuda muhakkak kamu otoritesinin bunu anlamasını, buna inanmasını sağlayacak bir çıktı inşallah mümkün olur. İşte, burada görüyorsunuz, şiddet projesinde koruma, önleme, tedavi ve rehabilitasyon ağırlıklı gidiyor.

Şimdi, burada, 2019'daki OECD'nin istatistiği şu ki ben buna inanmadım ve tekrar kontrol ettirmek istedim, referanslarını araştırdım. Bu doğru, Türkiye dünyada... Daha sonra 2021'dekini buldum ama bu tabloda değil, Türkiye orada 2'nciye düşmüş, İngiltere 1'inci -ilginç- daha ön plana çıkmış, Amerika ikinci planda. Yani, dünyada kadına yönelik yakın partner şiddeti -evlilik değil, yakın partner şiddeti- açısından Türkiye OECD ülkeleri arasında yüzde 38'lik bir rakamla ilk sırada, ABD 2'nci sırada, Yeni Zelanda daha sonra geliyor, OECD ortalaması da 22. Bu da kadına yönelik şiddete karşı dikkat çeken bir istatistik.

Şimdi, burada da şiddetle ilgili 2024 raporu görülüyor. Bu, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun yaptığı bir rapor, tabii bunun doğrulanması gerekiyor ama ben doğru olduğunu düşünüyorum çünkü Dergipark'taki bir yayından aldım bunu. 394 kadın cinayeti var, 259'u şüpheli ölüm; 2024 raporu ve bu, evli olduğu erkeklerle, birlikte olduğu erkekler arasında yüzde 54.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Hocam, bazı kısımları sonrasında iletteceğiniz söylendi bize, mesela bu rapor bizde yok.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Yok mu? Bunu daha sonra şey yapalım, çıktı olarak bugün gönderdiğimde var.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Sonrasında inşallah inceleyeceğiz biz onu.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Tabii, evet, incelenir, burada bu var.

Şimdi, burada dikkatinizi çeken sol alttaki Türkiye grafisinde kadına yönelik şiddetteki bu koyu renkler en çok olan yerler ve daha sonra başka bir istatistik olan boşanma istatistiği var ve orada da aynı koyu renklerin olması da anlamlı, o birazdan

görülebilecek. Yani, burada yüzde 50'nin üzerinde, yüzde 54 oranında kadına yönelik şiddette partner şiddeti var yani eş veyahut da birlikte yaşadığı kişi tarafından. Burada da evlilikle ilgili istatistik var; hane kırılma hızı hızla artıyor. Tek kişilik haneler 1994-2016 arasında hızla artıyor, 5 kişilik haneler hızla azalıyor istatistiklerde. Aile yapısında bu çarpıcı değişimler yani tek kişilik hanelerin, tek ebeveynli ailelerin artışı, hane büyüklüğünün küçülmesi, hane kırılma hızının artışı ve 2001-2018 arasında evlilik yüzde 1,6 artarken boşanma yüzde 54,8 artıyor, bu da yine istatistiklerde var, bunu da bilmekteyiz. Avrupa ülkelerinin durumu çok daha çarpıcı: Burada evlilik dışı doğum oranları 2016 yılında Türkiye'de yüzde 2,9; Türkiye hâlen bu noktada iyi durumda ama İsveç'te yüzde 54, Norveç'te yüzde 56, Fransa'da yüzde 59, İzlanda'da yüzde 69, görüyorsunuz. Türkiye'de evlilik dışı doğum yani işte cami önlerine bırakılan... İşte, Norveç, İsveç oralarında da kaliferimli bebek kutuları var, oraya bırakıyorlar çocukları ve hiç anneyi, babayı bilmeden devlet onları büyütüyor sağlıklı bir şekilde ama çocuklar bu şekilde büyüyor. Böyle, bu normalleşmiş durumda Kuzey Avrupa ülkelerinde, onun için "Kuzey Avrupa'nın Paradoksu" deniyor buna literatürde.

Evet, şimdi burada diğer bir bilgi de şiddet olaylarıyla ilgili. ABD'deki Oklahoma City'de kasten, yüzlerce insanı öldüren... 202 kişinin ölümüne sebep oldu, bir binanın yarısını havaya uçurdu bu 2000'li yıllarda. Bu kişi araştırıldı psikiyatrik olarak "Hasta mı, akıl hastası mı, neden bunu yaptı?" diye. Sonuçta bu kişide hiç bir akıl hastalığı bulunmadı, klinik vaka değil. Yani tamamen kötülük vakası. O tarihlere ABD'de kötülüğü tanımlama yeteneğini ölçmek için New York State Üniversitesi Adli Psikiyatri Birimi ölçek geliştirdi ve o ölçeğin adını "Ahlaka Aykırılık Ölçeği" olarak tanımladı. Ahlaka Aykırılık Ölçeği'ni biz geçerli, güvenli yapmak istedik 2012-13'lü yıllarda. Oradakiler "Kültüre özgüdür bu ölçek. Siz kendi ölçeğinizi kendiniz geliştirin." dedi. Daha sonra biz o ölçeği geliştirdik İyicilik ve Kötücüllük Ölçeği olarak. Yani ilginç bir rastlantı, bu kitapları size takdim etmek istiyorum, arabada eğer bizim yardımcı gelebilirse, "Kötülük Psikolojisi ve Toksik İlişkiler" diye. Bu kitabın en sonunda İyicilik ve Kötücüllük Ölçeği olarak var bu. Suçu ve şiddeti artırıyor bu kişilik özellikleri, yaygınlaşıyor bu kişilik özelliği çünkü kişilik özelliği doğuştan gelmiyor, sonradan kazanılıyor. İşte bu, "Ben sizin ürününüzüm." diyor çıkarken. "Sizin ürününüzüm." diyor, bu ne demek? Yani toplumun ürünü olarak böyle bir çocuk, bir genç yetişiyor. Görünüşte bakarsanız hiç psikopat değil, maalesef böyle insanlar çoğaldı.

Evet, burada da cinsel istismarla ilgili istatistikler. 2016'dan 2022'nin sonuna kadar geçen altı yıllık artış yüzde 77; 2015'te 75 bin olan çocuk istismarı 2022'de 194 bin olmuş. Bu da yüzde 50'den fazla artmış beş-altı sene içerisinde. Bu, adalet istatistikleri.

TÜİK'in yine başka istatistikleri... 2014 yılı itibarıyla çocuk istismarı sayısı dokuz yılda yüzde 287 artıyor; dokuz yılda çocuk istismarındaki artış. TÜİK'in linkini de burada bulabilirsiniz.

Getirdiler galiba, tamam.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Hocam, aslında çok bölmeyi sevmiyoruz ama siz çok güzel rakamlar söylediniz, bunları tekrar konuşuyoruz ama önemli. Türkiye olarak düşünürsek kadına yönelik şiddetin -elinizde öyle bir rakam var mı ya da hafızanızda- toplumdaki şiddet içindeki oranı gibi bir... Yani öyle bir sınıflandırma var mı ya da... Yani bir fikir edinecek bir şey söyleyebilir misiniz?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Kadına yönelik şiddette... O biraz önceki OECD istatistikleri tipik kadına yönelik istatistik.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Tabii...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Onunla ilgili literatürde çok var, ben burayı boğmamak için şey yapmadım onları yani çok var, bulunabilir, çok çalışma var.

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Tamam.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Belki hocamda vardır.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - TÜİK'in verileri...

OTURUM BAŞKANI ASUMAN ERDOĞAN - Açalım Hocam, buyurun.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - TÜİK'in ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün verileri var. Yaklaşık yüzde 43-44 psikolojik şiddet, 38 civarı fiziksel şiddet, cinsel şiddet giderek daha düşüyor ama en çok psikolojik şiddet Türkiye'de yaygın.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Burada, İngiltere'de koruma altına alınan çocuklarla ilgili... İngiltere'de çocuk nüfusu 11 milyon, koruma altına alınan çocuk 61 bin. Türkiye'de çocuk nüfusu 22 milyon 578, koruma altına alınan çocuk 14 bin, oldukça düşük. Yani bu 0,05'ten 0,06 gibi oranda, Türkiye'deki düşük olması iyi bir haber. Yani burada bunun sebebi şu veya bu ama biz eğer bir tedbir, önlem almazsak, bununla ilgili yeterli tedbirleri geliştiremezsek on sene, yirmi sene sonra biz de İngiltere gibi olacağız yani onu söyleyeyim çünkü artış hızı bizde de artıyor, o yönde artış var, o önemli bir haber. Çocuğa yönelik istismar, şiddet zaten ilerideki birçok psikiyatrik vakanın da sebebi.

Şimdi "Kuzey Avrupa Paradoksu" dediğimiz durumu burada görüyorsunuz ve burada kadına yönelik şiddette yani 2021 yılında İsveç'te bu konuda -çok, hani huzur ülkesi olarak bilinen İsveç'te- beş haftada 6 kadının öldürüldüğü kaydediliyor, orada da artan bir durum. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle ilgili sorunsuz ülke olarak kabul edilen Kuzey Avrupa ülkelerinde şiddet, cinayet artışı akademik çalışmalarda "Kuzeyin Paradoksu" olarak adlandırılıyor. Demek ki kadına yönelik şiddetin tek nedeni toplumsal cinsiyet eşitsizliği değil, bunu buradaki bilgiler gösteriyor çünkü kök nedeni bulamazsak çözüm bulamayız, teşhis hatası yapmamak gerekiyor.

Bu da gençlerin yüz yüze sosyal medyayla temaslarını gösteriyor. 1990'dan 2015'e kadar gençler arasında çok hızlı bir şekilde fiziksel temasın zayıfladığını görüyoruz, sadece dijital bir arkadaşlık var, dijital bir beraberlik var. Bu fiziksel temasın olmaması, birlikte kovuşturmamaları, oynamaları; bunların azalması da empati yoksunluğuna sebep oluyor ve şiddeti artırıyor. Bu nedenle, küresel olarak çocuklardaki şiddet olaylarının dolaylı olarak da tabii toplumdaki artışının sebeplerinden biri de bu sanallığın, dijitalleşmenin oluşturduğu riskler.

Şimdi, burada da 1950 ile 2000 yılları arasında ABD'deki mutluluk ve gelir artışıyla ilgili istatistikleri görüyoruz. Gayrisafi millî hasıla 30 binden 35 bine çıkmış 2000'de. Şimdi, şu anda ABD'deki kişi başı gayrisafi millî hasıla 70 bin civarında ama mutluluk puanı aynı, hiç değişmiyor; mutsuz insanların olduğu yerde "Kaliforniya sendromu" dediğimiz durum ortaya çıkıyor. Kaliforniya sendromu, küresel medeniyet krizi. Bu popüler psikiyatri sendromu, tabii sınıflandırma kitaplara girmemiş.

Biliyorsunuz, İngiltere'de Yalnızlık Bakanlığı kuruldu, sağ alttaki de İngiltere'deki Manchester Üniversitesi ile BBC'nin ortak yaptığı bir çalışma: Yalnızlık Çalışması. "Çok yalnızım." diyenlerin oranı; 75 yaş üstü beklenenden farklı olarak yüzde 27 çıktı ama 16-24 yaş arası yüzde 40 çıktı. Bunun üzerine Yalnızlık Bakanlığı kuruldu zaten İngiltere'de. Hedonizm, haz peşinde koşan kişiler ikinci sırada; bencil oluyorlar, bencil kişiler de zaten iletişim sorunu yaşayan kişiler oluyor; yabancılaşıyor yalnızlık ortaya çıkıyor, daha sonra mutsuzluk, bağımsızlık da suç ve şiddete yöneliyor; merdiven bu şekilde işliyor. Bu nedenle şiddetin kök nedenini bulmak açısından modernizmin bize sunduğu ciddi bir tehlike ve risk alanı olarak ortak oluşu... Bu, küresel bir şey tabii, Türkiye için değil.

Şimdi, bu istatistik Shapino'nun 2002 yılında yayınladığı bir istatistik. ABD Çocukları Savunma Fonu'na göre her gün 25 yaşın altındaki 3 genç AIDS nedeniyle ölüyor ve 25'ine HIV bulaşıyor, 6 çocuk intihar ediyor, 18 yaşın altında 342 çocuk şiddet

suçundan tutuklanıyor, ergen annelerden 107 bebek doğuyor ve 135 bin çocuk okula silah götürüyor. Şimdi, bunun üzerine, işte, biraz önce söylediğim gibi Ahlaka Aykırılık Ölçeği geliştiriliyor ABD New York State Üniversitesinde. Bunun üzerine kongre oluşuyor ve eğitim planı yapılıyor. Şu anda ABD'de uygulanan şiddet ve ruh sağlığına karşı neler yapıldığıyla ilgili birkaç slayt göstermek istiyorum: Şimdi, burada toplumdaki şiddet ve suç olaylarının artması üzerine "Nereye gidiyoruz?" diye Federal Hükümet Penn State Üniversitesine 5 milyon dolarlık bütçe ayırıyor. 2005-2008 yılları arasında, üç yıl bunun çalışması yapılıyor. Bu çalışmanın sonucunda bir rapor hazırlıyorlar ve Pozitif Psikoloji Kongresi başlıyor, 2009'da ilk kez yapıldı. O kongrede de şu anda lise seviyesinde öğrencilere -o kongredeki, toplantıdaki bulunan- pozitif psikoloji eğitimi olarak öğretiliyor; suça, şiddete, bağımlılığa yönelmeyi önlemek için. İşte, Harvard bunu 2015'te ders olarak koydu, daha sonra Yale Üniversitesi 2018'de ders olarak koydu, hatta Yale Üniversitesi 2020'de halka açtı bunu. Gazetelerden New York Times haber yapıyor; 3,5 milyon kişiye, halka bu ders açılıyor, 2021'de 3,5 milyon kişi kısa sürede bu derse katılıyor, "mutluluk bilimi" dersi olarak geçiyor. Yale Üniversitesi 2018'de koydu. "İngiltere'deki Bristol Üniversitesi de intiharların çoğalmasının ardından lisans düzeyinde mutluluk dersleri verecek." diye haber yapılmış; 2019'da oluyor bu, çünkü intihar salgınına karşı yapılıyor, şiddetin bir türü. İşte, Harvard Üniversitesinde bununla ilgili kaynaklar, Yale'deki bununla ilgili kaynaklar, bu dersler ve içerikleriyle ilgili... Burada biz -2013 yılında, aslında Harvard'dan da önceki bir tarih bu 2013- 2013'te bu dersi Üsküdar Üniversitesinde pozitif psikoloji dersi olarak koyduk, hâlen de okutuyoruz; bir pilot çalışma olarak düşünülebilir bu. Öğrencilerden olumlu etkisini gördükten sonra, daha sonra lise seviyesinde buna ihtiyaç var diyerek... Bu "Mutluluk Bilimi" diye... Şu anda işte bir tane getirebildim ama "web" sayfasında bulabileceğimiz bir kitap var, lise 9'uncu sınıflara yardımcı ders olarak okutulabilir bu kitap. Bunu da birincil koruma olarak tavsiye ediyoruz. Mutlu olan bir kimse şiddete başvurmuyor, sorun çözme yöntemini geliştirebiliyor.

Şimdi, bu bir proje, bunu hızlıca geçeceğim. Biz 2011 yılında bu projeyi İçişleri Bakanlığına verdik. Bu proje, tabii, o zaman uygun görülmedi -kadına yönelik- Kişilerarası Şiddet Farkındalık Projesi. Projenin ana hatları şöyleydi: Projenin amacı, toplumsal şiddete... Buradaki, görüyorsunuz, kişiler arası şiddet, farkındalık, önleme ama kadına yönelik şiddet... Burada, kadına yönelik şiddeti önleme politikaları üretilmekte, önleme çalışmaları yapılmaktadır ama bunların başarısı sınırlı olmaktadır şu ana kadar. Özellikle, birinci mercer altındaki kadına yönelik şiddet burada... Bu yapılan çalışmanın etkili olabilmesi için bütüncül yaklaşım önemli. Bunun için biz üç Bakanlığın ve üniversitelerin içine alınmasını önermiştik; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı. Daha sonra İçişleri Bakanlığımızla biz Covid öncesi bu projenin bir ayağına başladık "Aileler Üniversitede" diye. O zaman Sayın Bakanımız İstanbul Valisiydi, çok sahip çıktı; ikisi Anadolu yakasından, ikisi Avrupa yakasından 4 kaymakamlık bu projeyi yürüttüler. "Aileler Üniversitede" projenin adı; dört aşaması var, aşamaları da aile içi şiddeti önlemeyle ilgili. Orada modüller vardı, öğretildi. Sadece İçişleri Bakanlığı o projede aktifti, hatta o 4 kaymakamımızdan -belki ironik bir şey olacak ama- 3 kaymakamlık çok iyi çalıştı, çok güzel proje üretti, 1 kaymakamımızdan katılım az oldu; diğer 3 kaymakam da vali oldu, onu söyleyeyim, o bizi desteklemeyen vali olmadı. Neyse...

Burada, KAŞIF projesi, Kişilerarası Şiddeti Önleme ve Farkındalık Projesi; aile içi şiddet olaylarını ele alıyor. Yani sadece kadına yönelik değil; yaşlılara, çocuklara... Domestik şiddet diye geçiyor biliyorsunuz bu aile içi şiddet. ABD'de acil servislere başvuran vakaların yüzde 17'si domestik şiddet. Aile içi şiddet yüzde 17 ABD'de. Mağduru var, faili var, köken aile çalışması var, aile çalışmaları var; projenin böyle bir taslağı var.

Kişilerarası Farkındalık ve Önleme Projesi'nde risk grupları belirleniyor, sonra toplumun psikoeğitimi, şiddet failleri, fail risk grupları, şiddet mağdurları risk grupları belirleniyor. Akışı, projenin yol haritasını bu şekilde planlamıştık.

Kısa vadedeki hedefler... Kadın sığınmaevleri yahut da konukevleri aslında daha güzel bir tabir, o kullanılıyor şimdi. Konukevleriyle ilgili pilot çalışmaların yürütülmesini hedefledik Üsküdar'da o dönemde ve o Aileler Üniversitede Projesi modelinde KAŞIF modüllerinin planlanması yani Aileler Üniversitede Projesi yürüyordu o anda, o proje bitti. İçişleri Bakanımız bu projeyi çok iyi biliyor, çok da inandı ve destekledi.

Şimdi, o kısa vadedeki sonuç... Ara buluculuk, dirençli olgular, şiddet, rehabilitasyon çalışmaları var ve bu planlama, hazırlık, çalışma, analiz ve çıktılarla ilgili on sekiz aylık bir çalışmayı, projeyi planlamıştık. Bu projenin yeni şartlara göre revize edilip tekrar yapılabileceğini söylemek istiyorum.

Bahsettiğim biraz önceki istatistikler buydu. Genel nüfusa göre boşanma oranında boşanmanın çok olduğu illerle -sağ tarafta gördüğümüz, burada, aile içi şiddete yönelik- aile içi şiddetle öldürülen kadınların sayısı; sağ, küçük, yukarıdan alıp buraya koydum onu. Kübra Hanım, burada bu da yeni. Orada görüyorsunuz, iller çok benziyor birbirine yani boşanmanın çok olduğu illerle...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Şiddetin olduğu iller...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Şiddet sonucu ölen kadın... Kadına yönelik şiddetin ölümle sonuçlandığı illerin aynı olması... Bu bence evlilik sorunları ile şiddet sorunları arasındaki neden- sonuç ilişkisini çok iyi gösteriyor. Bu nedenle, boşanma olaylarını yönetemezsek biz, yani evlilik problemlerini yönetemezsek bu şiddet olaylarının önüne geçemeyiz. Yani mesela, kelepçe takılması, uzaklaştırma alınması, bunlar kısa vadeli çözümler ama işe yaramıyor, çok sınırlı etkiyi yani onunla ilgili istatistikler de var.

Eğitim-cinsiyete göre boşanma oranlarını burada görüyorsunuz. Yükseköğretim, lise öğrenimi... Düşük öğrenimden bu sefer daha yüksek çıkmış. Bunların hepsi TÜİK istatistiği.

Evlilik süresinde boşanma oranları; sağdaki küçük dilimler evliliğin ilk beş yılı, ilk beş yılındaki boşanma yüzde 38 - Türkiye'de evliliğin ilk beş yılında boşanma yüzde 38- ondan sonra altı-on yıl sonrası geliyor oran olarak ama ilk beş yıl evlilikteki boşanma oranı en yüksek; yüzde 38. Evet, burada da eşlerin karşılıklı yaş durumuna göre boşanma istatistikleri, ayrıntıları...

6284 sayılı Yasa... Koruyucu, önleyici tedbirlere ilişkin istatistikler de burada önemli. Şimdi, 2005 ile 2019 arasındaki bu istatistiklerde koruma ve önlemeye alınmış kişi oranı artıyor, 270'den 447'ye çıkmış beş sene içerisinde. Son istatistikleri bulamadım.

Burada, koruyucu, önleyici... İllere göre dağılımı burada, bölgelere dağılımı burada, burada da genel dağılımı; hangisinde koruyucu, hangisinde önleyici... Mağdur olanlar koruma altına alınıyor, şiddet uygulanan kısımlar da önleme altına alınıyor yani kişinin kimlik bilgilerinin gizlenmesi, işte bununla ilgili sağlık hizmetlerinin sunulması gibi, koruyucu, mağdur olanlar alınıyor; şiddet hukukuna yönelik söz ve davranışlarda bulunmama gibi önleyici tedbirler de burada. Korunan kişinin şahsi eşyalarına zarar vermesi gibi... Burada da önleme programına alınan kişiler ve istatistikleri görüyorsunuz 2018-2019'da, buradaki rakamlar azalma yönünde değil, artma yönünde gidiyor. Bu kanunun işleyişiyle ilgili sorun var yoksa kanunun yapısıyla mı ilgili sorun var diye baktığımızda, benim en çok tespit ettiğim, burada, 6284 çok büyük bir boşluğu, ihtiyacı doldurdu fakat bazı konularda aşırı önlemler karıştı besliyor -aşırı önlemler ortaya çıktı- o aşırı önlemlerle de şu anda gençler evlenmekten korkuyorlar, evliliğe karşı bir korku uyandı. Bununla ilgili, 6284'ün... Özellikle buradaki, toplumda şiddete karşı duyarlılık oluşurken şiddetle ilgili kötüye kullanma örnekleri... Ben bu Kanun'un ilk çıktığı zaman öğrendim -toplumda tartışılmadan da çıkmıştı tabii- 2014'tü. Bir hâkim geldi bana, hâkim depresyonda, bayağı ciddi; depresyonun sebebini araştırdım, görevden uzaklaştırılmış. Uzaklaştırılma sebebi, bir avukat hanım geliyor hâkime, bir istediğini yaptırmak istiyor, yapmıyor da... Ondan sonra avukat hanım

gidiyor, "Bana tacizde bulundu." diye şikâyet ediyor. "Kadının beyanı esastır." kuralı nedeniyle uzaklaştırılıyor. Bu benim psikiyatri ofisimde yaşadığım bir örnek, bu örnekler çok arttı. Yani ben bunu bu Komisyonunda söylemeyeceksem nerede söyleyeceğim? Onun için... Belki başka örnekler de yaşayan vardır. Bu nedenle bunun tartışılması gerektiğini düşünüyorum ben burada...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - "Burada söylemeyeceksem nerede söyleyeceğim?" dediğinize göre, ilk defa burada mı söylüyorsunuz?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Yo, özel olarak söylüyorum ben ama biliyorum, tabii, basın önündeyiz, bu konuda benim gibi düşünmeyenler olabilir ama ben şu anda kendi tespitimi, gözlemimi söylüyorum ama bu konuda yanlışım varsa düzeltmeye hazırım yani onu da söylemek isterim. Ortada bir şey var, somut gerçek var bence.

Burada kriminal tipler neden çoğalıyor? Bununla ilgili bir şeyler söyleyerek sunumumu bitirmek istiyorum. Kriminal tipler antisosyal tipler; bunlar yalan söyleyen, yüzü kızarmayan, rahatsız olmayan, gelecek planlamasını sevmeyen, dürtüsel yaşayan; kafa yorduğu konu hep menfaat, zevklerin tatmini; bu tip kötücül insanlar bunlar, bunlar çoğalıyor toplumda. Bunun çoğalmaması için, gelişmiş ülkelerde, dünyada, şu anda bilimsel yöntem arayan kişiler pozitif psikoloji yöntemini buldular kötülüğe karşı çözüm olarak. Psychology Today dergisinde yayımlanmış bir yazı; aile içi şiddetin artışında özellikle -biraz önce söyledim- yüzde 57 artış var, 17 yaş altı kurban yüzdesi yüzde 71 ABD'de. Çok cinsel şiddeti içeren suçun kurbanının ABD'de oranı yüzde 2,7. Şimdi, ABD kaynaklı bir araştırmada, ortalama 5-15 yaşında 18 bin taciz, saldırı ve işkence gözüküyor. Fransa'da 2003 yılındaki bu; eski bir istatistik olduğu hâlde bu şekilde yüksek rakamlar var. ABD'de her yıl 1.500 kadın, koca dayığından ölüyor; çok yüksek bir rakam. Bu rakamlar maalesef gerçekler.

Ailedeki şiddetin sebebi kötücüllük; alkol kullanımı var, alkollü madde, klinik vakalar, şiddeti onaylayan alt kültür, güveni zayıflat popüler kültür. İhmal, şiddet olayında erkek kültürümüzün dünyadaki hızlı dönüşüme, kültürel dönüşüme, sosyal dönüşüme adapte olmamasının da sebebi var burada yani ihmal, şiddet, kadının cinsel ihmali, sevgi görmemesi... Koca, karısına tecavüz eder mi? Soru bu. Kadının cinsel etkileme gücünü kullanma biçimi, anne-eş rollü kimliklerin unutulması, çocukların anne-baba rollerinde rol karmaşası olması ve üniseks akımının da sonuçları ihmal ve şiddette dikkati çekiyor. Kötüler ontolojik olarak... Biraz önce bahsettim, ontolojik olarak kötülüğü yok edemeyiz. "Her şey ziddiyle bilinir." kuralı nedeniyle... Evrendeki zıtların dinamik dengesi var. Kötü, yanlış ve istenmeyen durumlar mükemmelin bir parçası, onun için mükemmelin oluşması için kötü gerekli; tıpkı aydınlık-karanlık gibi, entropi yasasına göre... Karanlık ne kadar aydınlık; buna davranışsal entropi deniyor. Eğer biz iyilikleri artırmazsak kötülük kendiliğinden çoğalır. Kötülüğün viral özelliği var, kendiliğinden artıyor; biz aydınlığı çoğaltmazsak karanlık kendiliğinden geliyor, burayı ısıtmazsak kendiliğinden soğuyor, burayı aydınlatmazsak kendiliğinden karanlık oluyor. Kötülük de iyilik yapılmazsa kendiliğinden geliyor. Onun için, iyiliğin yapılmaması kötülük olarak yeter diyebiliriz. Kötülüğe duyarsız kalmak, özellikle kötülüğün sıradanlaşması, kötülüğün duyarsızlaşması bize İkinci Dünya Savaşı'nda Hitler'in öğrettiği bir bilgi oldu. Ya, düşünün, küçükken sineğin kanadını koparmaktan rahatsız olmayan bir çocuk, büyüdüğünde yıkıcı davranışlardan rahatsız olmaz. Hatta, bunun için Osmanlı döneminde Ahilik teşkilatında kasaplık yapanlara senece bir ay bahçıvanlık yaptırılmış ki merhamet duyguları yok olmasın diye; bak, bir ay bahçıvanlık yaptırıyor kasaplık yapanlara. Ya, böyle bir Anadolu irfanı oluşturan bu kültürde şimdi bu öğreti öğretilmiyor, anne de baba da öğretmiyor, aile de öğretmiyor; bu da önemli. Hatta, çocuklarda "Yumurtayı soymadan kabuğunu sıkmayın, çocuk agresyon öğrenmesin." denirken, şu anda çocuklar şiddet filmlerini normal gibi seyrediyorlar.

ELİF ESEN (İstanbul) - Oyunlarda Hocam...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Oyunlarda, filmlerde şiddet öğretiliyor. Şimdi, böyle olunca bu şiddet öğrenilen davranış oluyor, kötülük öğrenilen davranış oluyor. Mesela, televizyondaki dizilerde var, kötülüğün, şiddetin bol bol konuşulduğu... Bu iyi niyetle... Deniyor ki: "Toplumda farkındalık oluşturmak için biz bu dizilerde aile içi şiddeti, bunları konuşuyoruz." Fakat o, kötülüğe duyarsızlaştırma yapıyor. "Kötülük nasılsa toplumda herkeste var." diyor ve mizacı yatkin olan bazı kişiler şiddeti yöntem olarak benimsemeye çalışıyor. Yani hırsızlığı anlatmak gibi televizyonlarda "Hırsızlık şöyle yapılır, böyle yapılır." Hırsızlık vakalarını anlatmak nasıl hırsızlığı sıradanlaştırır, intiharı nasıl bol bol anlatırsanız sıradanlaştırır, aile içi şiddeti de anlattığın zaman, aldatmayı, kimin eli kimin cebinde, bunları televizyonlarda büyük bir merakla seyrediyor insanlar, bunları anlatırsanız rating uğruna, bu da kötülüğün, aile içi şiddeti artırıyor. Yani burada belki ana akım medyanın reklam ofisleri bana kızacak ama ben söyleyeyim; bu çok reklam alıyor fakat çok da zarar veriyor yani bu kadın kuşağı programlarındaki şiddet durumları, onu söylemek isterim çünkü büyük kötülükler büyük yangınlar gibidir, küçük bir kıvılcımla başlar büyük yangınların başladığı gibi. Şu anda da bu nedenle toplumda bu konuda yangın var, küresel olarak ama. Bunun için, kötülüğün başarısı için gerekli en önemli şey, iyi insanların hiçbir şey yapmamasıdır. Burada Dante'nin de bir sözü var zaten. Diyor ki Dante: "Cehennem en derin yeri kötülük karşısında sessiz kalanlara ayrılmıştır, cehennem en derin yeri." Onun için, kötülüğe karşı sessiz kalmak en büyük kötülüğün artırıcı etki yapıyor; neme lazımcılık, bunun adı "neme lazımcılık."

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, araya girebilir miyiz?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Evet, buyurun Hocam.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şimdi, bu "Dante" dediğimiz arkadaş Türklere ve Müslümanlara hakaret eden kişi değil mi? Bu cehennem metaforunda Türklere de özel bir yer veren ve Türkleri aşağılayan kişi değil mi bu arkadaş?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Tabii, tabii, o.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bunu da belirtelim.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Ya, o ama Batılı Mozart da öyle, Nietzsche de öyle, Darwin de öyle, hepsi Türkleri öteki ırk görüyorlar yani onun için...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Mozart...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Mozart'ı yanlış söyledim ben.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bizim belki siz...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Zaten o bize karşı ya!

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Ya, onlar ama o zamanlar, o zamanın yetiştirdiği kültür "Türk" deyip korkutuyorlarmış.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Türk Marşı'nı bestelemiş.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Çocuklarını "Türkler geliyor." diye büyütüyorlarmış korkutmak için.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sizin üniversitenizde de var galiba değil mi Erasmus projesi?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Evet.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - "Erasmus" denen arkadaş da Türklere ve Müslümanlara en ağır hakaretleri yapmış, kitapları Türkçeye çevrilmiş, öyle bir arkadaş.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Biz hiç bilmiyorduk.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Biz buna karşılık, mesela Mevlâna programı koyduk üniversitelere. Mevlâna'nın kimseye hakareti yok, eleştirilen tarafları olabiliyor tasavvuf açısından. Sizin üniversitenizde diğer üniversitelerden farklı olarak bir Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü var galiba değil mi?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Evet, evet. Tabii, Türkiye'de ilk o.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani çok özel bir çalışmanız var sizin.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocamın kitapları da var Yunus Emre ve Mevlâna...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Mesnevi...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama işte Dante'yi örnek verirken hani 99 tane kötü sözünün arasında 1 tane iyi sözü varsa onu da vurgulamak ya da bir iyiyi söylerken 99 kötüsünü de söylemek gerekiyor; Erasmus da öyle. Şimdi, konumuzun dışında ama aslında hem de içinde. Tanpınar'ın dediği gibi "Ne içindeyiz zamanın ne de tam olarak dışında." Şimdi Erasmus projesine biz gençlerimizi gönderiyoruz ama Erasmus'u böylece hani şiddetin sıradanlığı gibi onu olağanlaştırmıyor muyuz? Erasmus projesine çocuğumuz gitti, okuyacak; ya "Erasmus" dediğimiz arkadaş, acayip birisi.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Tabii.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Her türlü kötülüğü yapmış, kötülüğün sembolü olmuş, Türklere karşı kötülüğün sembolü olmuş. Şimdi, biz o projeye Batı'nın kültürel emperyalizmi sonucu "Çocuğumuz Erasmus'a gitti, yaşasın, çok başarılı." diyoruz ama işte burada da örtülü bir şiddet yok mu? Şiddetin gizlenmiş bir tahakkümü var. Çocuğumuz gidiyor, işe girecek, "Ben Erasmus bursuyla gittim." Yani mesela "Hitler bursunu aldım." demek nasıl... Öyle bir burs yok ama öyle bir şey olsa aşağılayıcı bir duruma Erasmus da öyle bir şey aslında. Biz sorgulamadan, hani siz de kavramları seviyorsunuz, fenomenoloji yapmadan yani sorgulamadan "Batı bunu yapmış." diye gidiyoruz. E, kötülük hani ışık doğudan doğar ama kötülük Batı'dan doğmuş mesela. Orta Çağ, bin yıl karanlık Orta Çağ olmuş.

Şimdi "televizyon programları" dediniz, bizim bu 14'üncü toplantımız, bugüne kadar hep şunu vurguladık Hocam: Bu olumsuzluklarda ve kadına şiddette medyanın etkisi yüzde kaçtır? Medya yaygın olduğu için mi biz bu kötülükleri, şiddeti görüyoruz, tanık oluyoruz, yoksa medya bunları teşvik ettiği için mi şiddet arttı? Bunu bilmemiz, bulmamız gerekiyor; ne dersiniz?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Tabii, o konuda benim elimde bazı veriler vardı, daha önceki sunumlarımda göstermişim onu, daha sonra da gönderebilirim; orada şöyle: "Çocuk yetiştirirken şiddeti en çok nereden öğrenir?" diye yani medyadan mı öğreniyor? "Arkadaşlardan ve nasıl öğreniyor?" diye yapılan çalışmalarda televizyondan, medyadan, oyunlardan öğrenilen, şiddetten daha çok canlı şiddet öğreniyor yani canlı örnekler; ailede anneden, babadan, komşulardan yaşanan canlı örnekler de en etkili ve en kötü örnek onlar. Diğer örnekler, şeydeki örnekler, televizyon yahut da medyadaki örnekler sorgulanabiliyor çocuklar. Özellikle 5, 6, 7 yaşından sonra ebeveyn gözetiminde olursa o tarz kötülüklerle karşı yanlışı konuşma yöntemiyle çocuk ona karşı bilinçlenebiliyor. Bu nedenle, o çok sorgulanmadan yani bütün ailece oturup onu seyretmek burada tehlikeli. Yoksa gece on ikiden sonra o programlar seyredilebilir mesela o tarz programlar. Bu nedenle orada canlı şiddet daha zararlı, "Medyanın rolü yok." diyemeyiz ama medyanın bu konuda önce zarar vermeme ilkesiyle hareket etmesi gerekiyor hani habercilik... Yaşamsal gıdası medyanın şey: Çarpıcı olayları yansıtmak, çarpıcı vermek tutkusudur medyanın ama oradaki bir çarpıcı olayla ilgi çekiyor, talebi artırıyor, rağbeti artırıyor ama özellikle gelişmemiş zihinlere, çocuklara, o olgunlaşmamış kimselere toksik etkisi var, onu da göz ardı etmek... Ama en toksik ailede, fiziksel şey, canlı şiddet.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Demin dediniz ya "İstenmeyen parçalar mükemmelliği oluşturur, bunun parçasıdır." O zaman kötülüğe de mi övgü yapmamız lazım iyiliği anlamamızı sağlıyor diye?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Ya, kötülüğe tabii, biraz karanlık metaforuyla yaklaşırsak karanlığı "davranışsal entropi" diye tanımlıyoruz, biliyorsunuz. Şimdi entropi zıtların termodinamik ikinci yasası. Zıtların yani evren düzenden düzensizliğe doğru gidiyor entropiye göre, "order"dan "disorder"a doğru gidiyor. Devamlı düzeltme çabası olmazsa dünyada, evrende ısı ölümü olacak termodinamiğe göre. Şimdi kötülük de yani bir toplumda iyilik yapılmazsa mesela evin bahçesini ekip biçmezsen, bakmazsan böcekler, örümcekler, şeyler kaplar. Onun için bir toplumda da iyilik yapılması teşvik edilmezse kötülük kendiliğinden yayılıyor, onu kastediyor. Yoksa, kötülük kötüyü "Dur!" demek... Kötülük için farkındalık gerekiyor. Burada, yoksa, kötülüğe övgü anlamında anlaşılması lazım bunun. Kötülükleri yok edemiyoruz ama kötülüğü minimize etmemiz gerekiyor. Minimize edersek kötülüğü... Karanlıkla mücadelenin en güzel yöntemi mum yakmaktır. Kötülükle mücadelenin en güzel yöntemi de iyi, güzel, doğruyu -negatifle savaşmak yerine- pozitifizi pekiştirmemiz lazım. Bunun sosyal hayattaki şeyi... Bunun tıptaki karşılığı da... Daha önce hekimlik cerrahi hekimlik "Asarız keseriz; ya, ameliyat ederiz, kurtarız." diyor ama şu anda dokulara saygılı hekimlik var. Kişinin bağımsızlık sistemini harekete geçirip kişiyi tedavi etmeyi hedefliyor hekimlikte.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Bozmadan.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Bozmadan, yara açmadan tedavi, bu yöntem ve bunun da sosyal alanda, psikolojik alandaki etkisi de o kişinin "Ya, bağımlılık şöyle kötüdür, şiddet böyle kötüdür." diye lanet okumak yerine iyi ve doğru olayları pekiştirmek, artırmak. Bu, orta-uzun vadeli bir iş. Bunu yapmazsak, emin olun, öbür türlü yaptıklarımız sönüp kalıyor, sönüp kalıyor yani yirmi sene sonra da aynı şeyleri konuşacağız. Onun için, orta ve uzun vadeli tohumlar ekmemiz gerekiyor iyilikleri arttıracak. "Şiddetle mücadele" bile dememek lazım aslında, "güven artırıcı bir çalışma" demek lazım. Güveni artırdığınız zaman şiddet kendiliğinden azalır. Evde güven arttığı zaman, ailede güven arttığı zaman şiddet kaybolur; ailede barış gelir, toplumda güven arttığı zaman barış gelir. En son slaytlarda bunlara yer vermişim. Kendimi ATV'de hissettim şu an.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Siz ve Baran Hocam, aslında bugün bizim sorularımıza yanıt verebilecek en ehil kişileriniz, çok önemli. O nedenle bir şeyi daha hatırlatayım: Şimdi "toksik etki" çok moda oldu, değil mi, moda bir terim yani? "Toksik ilişki" diyoruz, zehirleyici ama Platon da diyor ki iki bin iki yüz sene evvel: "Zehir diye bir şey yoktur, doz vardır; buna 'farmakon' denir."

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Aynen, doğru.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şimdi, her şeyin bir dozu var. E, onu nasıl açıklayacağız? Slaytlarınızda göreceğiz herhâlde.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Tıpta, bakın, yılan var, biliyorsun, yılan zehirlidir. Niye yılan tıbbın sembolü? Yılan, dozu yerinde verilirse ilaçtır, dozu kaçarsa zehirdir. Onun için, önemli olan, dozu kaçması.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Burada Ersoy Vekilimiz var, farmakolog olarak da bu dozu en iyi bilenlerden.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Dozunda kullanmadığınız her şey zehir.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tabii. Mesela, farmakologsunuz, bilirsiniz, yan etkisi olmayan tek ilaç vardır: Alınmayan ilaç.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Doğru.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Onun için yani muhakkak her şeyi var yani ilacın bile yan etkisi var ama "risk-benefit" oranına bakıp ona göre veriliyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Siz bu hazırladığınız sunumunuzu atlayarak götürüyorsunuz. Şunu da söylerseniz kalan bölümde: Şimdi "şiddet" diyoruz biz, kadına şiddeti araştıran ve ayrımcılığı önlemek için çalışan bir Komisyonuz. Kadına şiddet de şiddetin genel tanımında kurumsal şiddet var, devletlerin uyguladığı şiddet var.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Tabii, tabii.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Amerika kalkıyor, 2 tane atom bombası atıyor sivililerin üzerine, toplam 170 bin kişiyi anında öldürüyor. Şimdi, biz bu şiddeti genel olarak tanımlamadıktan sonra tekil olarak çocuğa şiddet ayrı bir olgu; kadına şiddet, hayvana şiddet, erkeğe şiddet ayrı olgu. Biz bunu nasıl anlayacağız? Onlara da değinirsiniz biraz...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Yani ben şu anda Amerika'yı bir devlet olarak görmüyorum, küresel kabadayı olarak görüyorum; mahallenin kabadayısı gibi, dünyanın kabadayısı gibi davranan birisi. Yani orman kanunu geçerlidir, orman kanununa göre güçlü olan, zayıfı ezer.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - İsrail'i nasıl tanımlıyorsunuz Hocam?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Aynı zaten "İsrail" dediğimiz bir devlet yok ki, o tamamen kukla.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Aslında çok kabadayı gibi duruyordu ama Gazze'yle ateşkesi söyledi.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ama şimdi de "Süreceğiz." diyor, Suriye'ye ve Ürdün'e sürmeyi...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Başka planları olduğu için, daha kötü planları var.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şimdi, Amerika enteresan bir ülke, doğru. Üniversitelerinde her türlü deneyler yapılıyor. Sizin alanınız psikolojik deneyler. 1970'li yıllarda arşîlâya varmış ama kendi devleti şiddet uyguluyor dünyada; emperyalizm, asker, savaş denizlere hâkim olma falan. Biz bu şiddeti görmeyip de -Amerikan üniversitelerinde bir araştırma yapılmış- onu ele alsak, tablonun bütünlüğü içinde neyi görmüş olacağız ki? Devleti kurulduğundan beri şiddet uyguluyor. Amerika'daki yerlilere soykırımla başlamış, hâlen dünyanın belli yerlerinde, işte Orta Doğu'da yaptığı, Filistin'de yaptığı katliamlar. 50 bin kişiyi öldürüyor, sonra üniversitelerinde, efendim -satır arasında- şiddeti önleyici sosyal psikoloji araştırmaları yapıyor, klinik psikoloji. Bu çelişkisini nasıl anlayacağız?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Bu çelişki, ben konuyu dağıtmak istemiyorum ama benim oradaki gözlemim, ABD'yi ikiye ayırıyorum, ABD'deki taban ve o üniversiteler. Yani onlar emin olun yüzde 70-80 oranında şu anda siyasal Amerika'yı desteklemiyor, şu an siyasal yapıyla aynı fikirde değil. Benim ikili ilişkilerden, kongrede vesaire tanıdığım çok kimse var, ciddi şekilde karşılar ama ciddi bir korku var orada. Şu an oradaki korku işinden olacak, üniversitelerden atılıyor. Harvard'ın rektörü görevinden alındı Gazze'yi destekledi diye biliyorsunuz. Bunun için bunların hepsi dünyadaki iki yüzlülüğü ortaya çıkaracak bir turnusol kâğıdı bu; onu gösteriyor. Ben zamanla bu kötülüğün iyi sonuçlar doğuracağını söylüyorum hatta bununla ilgili bizim kültürümüzde Merkez Efendi var biliyorsunuz, Topkapıdaki Merkez Efendi'nin ortaya çıkışı, adının "Merkez Efendi" olmasının hikâyesini bilmeyenler için söyleyeyim, onun hocası Sümbül Efendiymiş. "Ben yaşlandım, yerime birinizi bırakacağım." diye 3 talebesini topluyor, diyor ki: "Siz Allah'ın yerinde olsaydınız dünyayı nasıl yaratırsınız, anlatın?" Biri "Bütün kötülükleri yok ederdim." diyor. Diğeri "Her şeyi iyi yarattım daha ilk baştan." diyor. Merkez Efendi "Her şeyi merkezinde bıraktım." diyor. Onun için adı Merkez Efendi olmuş. İyilik ve kötülük olacak, kaçamayız ama biz kötülüğü kötülemek yerine iyiler ne yapacak ona odaklanalım. Ben bunu öğrenciliğimde yaşadım, öğrencilik yıllarımda Cerrahpaşa'dayken Pakistanlı orada okuyan bir kişi "Ya Osmanlı neden yıkıldı?" dedi bir arkadaşına. Arkadaş da ona diyor ki: "İşte İngilizler şöyle oyun oynadı, bunlar böyle oynadı. Öyle hileyle entrikalarla yıktılar bizi. "O, İngilizlerin, Fransızların işi, karakteri o, karakterinin gereğini yapıyor. Siz buna karşı ne yaptınız?" diye sormuş Pakistanlı. Yani bir kötülük var, olacak da biz buna karşı ne yapıyoruz? Bizim sorumluluğumuz orada, yani şeytan taşlamak değil bizim maksadımız, iyi ve güzeli artırmak olmalı. Yani bu şiddetle mücadelede de orta ve uzun vadeli yöntem, iyi şeyleri, pozitifleri pekiştirmek, iyi örnekleri artırmak yani politikaları bu yönde üretmemiz gerekiyor. Yani şu andaki kısa vadeli politikalar sadece ağrı kesici gibi, pansuman, palyatif ama orta ve uzun vadedeki kök nedeni bulup onun üzerine gitmek gerekiyor. Bunun için ben daha çok kök neden üzerinde durdum, şiddetin kökünü buldum bu şiddetin kökünü buldum bu şiddetin kökünü karşı ne yapılabilir diye.

Erkek şiddetiyle ilgili burada erkekler kişisel onur meselesi yapıp şiddete başvuruyor, elektronik kelepçe alınıyor yahut da bir şekilde uzaklaştırma alıyorlar fakat arkadaşları, kahvede vesaire diyorlar ki: Artık eve de giremiyorsun filan. Bu iyice dolduruşa geliyor, aniden, daha önce öldürme niyeti yokken bile öldürüyor. Yani bizim kültürel yapımıza uygun çözümler üretmemiz gerekiyor. Yani şiddeti şiddetle çözemiyoruz, şiddeti ikna ve inandırma ile çözmemiz gerekiyor ama antisosyal kişilik bozukluğu olanlar da var tabii ki onları cezalandırmak gerekiyor; o anlamda değil ama birçoğunun ikna olabilecek kişiler olduğunu görüyoruz. Şiddet onay gören bir kültür, şiddet sorun çözme yöntemi olarak görülüyorsa orada problem artıyor. Yine, Maslow'un örneğini vereceğim Batı'dan örnek, Maslow'un bir sözü var: "Elinde tek silahı, aleti çekiç olan her sorunu çivi gibi görür." diyor yani her şeyin kafasına vur diyor burada. Yani onun için şu anda öğrendiği tek kültür döverek sonuç almaksa, öyle yetişiyorsa ileride şiddet uyguluyor sorun çözme yöntemi olarak. Onun için hak arama, sorun çözme yöntemi olarak şiddetin öğretilmemesi gerekiyor; bu da demokratik kültürle oluşur. Biraz önce bahsettim, burada koymuşum o örneği, saldırgan tepkiler taklit edilmiş saldırgan tepkiler olarak geçiyor. Canlı model ile film modeli daha az, çizgi modeli daha az, görüyorsunuz. Yani burada taklit edilmiş saldırgan tepkilerde en çok canlı modeli taklit ediyor, bu nedenle canlı şiddet daha çok; Atkinson'un çalışmasıymış bu.

Değerler aşınması yaşıyoruz toplumda genel olarak. Yani biraz konuştuk bunları, devam edeyim.

Kötülük ile bencillik arasında çok ciddi ilişki var. Şu anda küresel olarak da narsisizm salgınından bahsediliyor biliyorsunuz. "Narsisizm Epidemisi" diye bir kitap ABD'de çıktı, getirdik, Türkçeye de çevrildi o kitap. Bencilliğin şey olduğu yerde kişi istediğini elde etmek için kişi şiddete... Bencillik, yıkıcı davranışla birleşerek kötülük hâline geliyor. Yani narsist hücre, kanser hücresi gibi. Kanser hücresi biliyorsunuz, sınırsız, sorumsuz, doyumsuzdur. Yani hemen hücre 3 milimetre olunca PET cihazıyla, erken tanıda kullanılıyor... Çünkü vücuda giren oksijenin, glikozun çoğunu tükettiği için açgözlü, bütün oksijeni, glikozu tüketiyor; sınırsız çünkü komşu hücreleri de yutuyor, doymuyor, sorumsuz, vücut ölecek mi ölmeyecek mi düşürmüyor. Aynı bunun gibi narsist bireyler hep benim dediğim olsun, benim çıkarıma olsun her şey, başkasının hakkını, hukukunu önemsemiyor. Ayrımcılığa en büyük sebep olan bu narsistlik davranıştır. Bunun en ciddi örneği Hitler'dir, onu söyleyeyim. Burada kötülüğün önlenmesiyle ilgili çok güzel bir örnek bu: "Tanrı her şeye gücü yetendir, her şeyi bilen ve salt iyi bir varlıktır." önermesi mantıksal olarak Tanrı kötülük yapabilecek bireyleri yaratmaz anlamına gelmez; bu sonucu doğurmamaktadır. Özgürlüğün denenmesi için yanlış yapma imkânı da olmalıdır. Bireyin her zaman doğruları yapıyor olması, yanlış olanı yapamıyor olmasından kaynaklanıyorsa o birey özgür değildir. Yani burada bunu şunun için vurguluyorum: Kötülüğü yok edemeyiz ama kötülüğü kontrol altına almamız ve kötülüğe sınır koymamız gerekiyor. Yani dokudaki kanser hücrelerini söküp attığımız gibi onları atacağız, eğer atamayacaksak da onu kontrol altında tutacağız. Vücudumuzun çalışma sistemi kanseri yok edemiyorsa da akuyunlar etrafına sarılıyor, 3-5 tane atipik kanser hücresi vücudumuzda sessizce duruyor, bağıışıklık sistemi çökünce başlıyor yayılmaya, hızlıca çoğalmaya. Bunun gibi yani kötülükle mücadelede de aynı yöntemin olması gerekiyor. Yani yalancılığın doğallaşması kötülüğü artırıyor. İşte, çıkara yönelik, antisosyallerde var. Neden yalan söyleriz? Çünkü yalan, yüceltildiği, önemsendiği yani yalancının normalleştiği bir toplumda kötülük ve şiddete götüren bir sonuç doğuruyor. İşte, değerlerin aşınması burada önemli bir sonuç. Burada biraz önce söylediğim gibi, Hitler asker, ressam, çok disiplinli, gece gündüz çalışıyor, kitleleri harekete geçiriyor, büyük Almanya İmparatorluğu oluyor, muhalefeti yok ediyor; fiziksel, siyasal, sosyal zekâsı açısından dâhi ama vicdani zekâsı yerlerde sürünüyor, 5,5 milyon kişiyi aşağı ırk gerekçesiyle öldürüyor, merhametsiz, insafsız, "Ya başarıyorum ya ölürüm." diyor. Böyle narsist kişiler "Ya başarıyorum ya ölürüm." diyen kişiler. Başaramadığı zaman intihar ederler narsistler yani başarı odaklı oldukları için. Birçok keşifleri de bu narsistler yapmıştır, onu söyleyeyim, "çok akıllı ve yetenekli" dedirtmek için yaparlar. Kapitalist sistem narsisizmi teşvik ediyor kazan-tüket

çarkını oluşturmak için ve onun için küresel bir tehlike, şiddetin arka planında bu var. Bütün dünyada, o gelişmiş ülkelerde şiddet neden artıyor, eşittir, narsizm artıyor.

Bu son slayt yanılmıyorsam, ayrımcılık... Komisyonumuzda önemli bir konu ailede ayrımcılık ve şiddet. Gerçekten biz üniversitenin de mottosu yapmıştık bunu: Eleştirilebilirlik, özgürlükçülük, çoğulculuk, katılımcılık; bunlar eğer bir ailede varsa, bir kurumda varsa o kurumda güven ortaya çıkıyor, barış ortaya çıkıyor; kuşku ve şiddet istisna kalıyor. Onun için eğer biz ülkemizde güveni tesis etmek için, barışı tesis etmek için önce... Amaç adalet ise bu çağın yöntemi demokrasidir. Belki iki yüz-beş yüz sene önce monarşiler işe yarıyordu ama bu zamanda demokrasi işe yarıyor çünkü eleştiriye açık olmak gerekiyor, hesap verebilirlik gerekiyor, özgürlükçülük gerekiyor. Yani güç şahıslarda değil, kanun ve kurallarda olmalı. Çoğulculuk; farklı fikirleri tolere edebilmeli, zıtları tolere edebilmeli kişiler. Totaliterlik olur zıddı da bunun. Katılımcılık da hak ve fırsatlarda herkes... Hatta bu katılımcılıkta ben bir Karadenizli aileye "Aile içi oturma yapın." dedim. Ailede baktım şey yok, erkek egemen bir şey; evde aile içerisinde bir hak paylaşımı, fırsat paylaşımı yok. Aile içi oturma yapın dedim ama bu oturma, tabii, yatay ilişki olacak, herkesle eşit bir ilişki; çocukla, hep beraber konuşacaksınız, çözemediğiniz problemleri haftalık seanslarda geldiğinizde anlatın dedim. Üç-dört hafta sonra geldiğinde, ne yaptınız aile içi oturma dedim. Kadın dedi ki: "Ne yaptığını söylesene." dedi; adam, silahı çıkarmış, masaya koymuş "Hadi konuşalım." demiş. Yani Karadenizli, şaka yapmış ama yüzde 50 şaka ama yüzde 50 de gerçek olabilir yani. Kültürel bir şey işte; şimdi, aile içi oturma yaparken bunu düşünmek bile komik ama bunun kültürel bir boyutu var. Tabii, muhakkak espri olarak yaptı onu ama ciddi şekilde sorunlarda eşitler ilişkisini ailede başaramıyoruz, bunu da söylemek gerekiyor. Katılımcılık o açıdan önemli. Bu sağdaki görsel de çok ilginç, değil mi? Eşitlik, hakkaniyet, sosyalizm, adalet ilişkisi. Gerçek adalet burada, bakın, hakkaniyet değil, sandıkları artırmak değil. Emek vermeden elde etmeyecek, emek verecek muhakkak. Öğrencilerini seven hocalar yaparlar, biliyorsunuz "Yüzde 50 ben sana not vereceğim ama kalan yüzde 50'yi de sen çalış." derler ama o öğrenci hiç çalışmadan geçmek istiyordu; yüzde 30 yapsa yüzde 20 daha verecek hoca, onu bile yapmıyorsa bırakması lazım zaten. Adalet bu şekilde, aile içerisinde... Bu kavramları biz kültürel olarak... Bunları biz pozitif psikoloji derslerinde modüller olarak öğretiyoruz ve burada şu kitapta bahsettim; bu kitapta 9'uncu sınıfa "24 altın değer" diye geçiyor, 24 altın değer 4'ü de budur. Bu değerler modüllerle öğretiliyor yani gençlere bunlar öğretilse emin olun, problem çözme yöntemini bilemediğimiz için şiddete başvuruyoruz. Aile içerisinde, diğer ilişkilerde problem çözme yöntemini bilen bir kimse şiddete başvurmadan problemi çözmeyi başarabilir; bu şekilde bitirmiş olalım.

Bu da çok enteresan, ağaçlar yukarıdan birbirlerini tutuyorlar. Şimdi, ben buradaki elinde balta olan kişiyi bu popüler kültüre, Hollywood kültürüne benzetiyorum. Bütün dünyada şu anda kötülüğü yayıyor hızlı bir şekilde. Ortadaki değer, bizim kültürel emperyalizmde bir ağacımızı kesilmiş ama 2 tane diğer ağaç toplumumuzu ayakta tutuyor. Bakın, İngiltere'den daha iyiyiz, Batı'dan daha iyiyiz toplum olarak; aile içi şiddette, boşanma oranında daha iyiyiz. Diğer ayakta tutan iki değer bir aile sigortası yani aile sistemimiz de resmen sigorta gibi çalışıyor. Biz öğrencilerden görüyoruz, gerçekten öğrenciler en çok ailelerine güveniyorlar, aileler çok destek oluyor, çocukları hayata bağlayan aileler oluyor. Diğer de bizim Anadolu kültürü, kadim Anadolu irfanı. Bir ayak da o ayakta tutuyor. Eğer Anadolu irfanı da yıkılırsa aile değerleri de yıkılırsa elli sene sonra -zaten Hollywood dünyayı tek kültürlü yapmak istiyor- biz de popüler kültürünün kurbanı olacağız; elli sene sonra ne Türk kültürü kalır ne bir şey kalır eğer önlem almazsak. Şu andaki ben bu şeyi beş senelik, on senelik değil, yirmi sene sonrasını düşünerek çıkarmaya çalıştım.

Sabırla dinlediniz, teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ederiz Hocam.

Sorularınız var mı kıymetli vekillerimiz?

Buyurun.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam, öncelikle çok teşekkür ederim, gerçekten çok büyük zevkle dinledim. Sizi dinlediğimde, önceden kitaplarınızı okuyordum ama artık kitap okuyamıyoruz zaman ve çağın getirdikleri mi diyelim... Mesela, kültür psikolojisini çok önceleri çıktığında okumuştum, o zaman toksik ilişkiler yoktu, sadece "kültür psikolojisi" diye vardı, yanlış hatırlamıyorsam.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Yok, kültür psikolojisi ilk defa...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Buna benzer bir, kötülükle ilgili...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Değerler Psikolojisi vardı, belki orada geçiyor olabilir.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hatırlayamadım şimdi ama okumuştum çok severek. Şöyle bir hisse kapılıyorum: Şimdi, sosyal medyada da takip ediyorum sizi, çok önemli şeyler, hatta olumsuz şeylerden bahsediyorsunuz ama içimizi ısıtan yani açıkçası beni pozitif, umut ve çare hissiyatına büründürüyorsunuz, bu da sizin herhâlde kendi kişisel özelliğiniz yani çok güzel bir şey.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Kişisel özellik değil, mesleki bir şey.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Her psikologda yok Hocam.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Mesleki sorumluluk, onu söyleyeyim. Karamsar olmaya hiç lüzum yok çünkü biz neleri aşmış bir milletiz yani Kurtuluş Savaşı'nı yapmışız, neleri yapmışız. Onun için, bizim böyle bu olaylar karşısında karamsar olmamız, tamamen o da bir propaganda.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Evet.

Gerçekten o verdiğiniz hissiyat bence çok kıymetli ve dediğiniz gibi inşallah her şeyin, zorlukların üstesinden geliriz.

Şimdi, siz dediniz ki -Başkanımız burada değildi bunu söylediğinizde- daha önce de komisyonların toplantılarına katıldım. Biz daha önce de şiddete yönelik komisyonlar kurduk. Bu komisyonlar sonrasında bize bir öneriniz oldu, neler yapılmış diye raporlama yapılabilir mi şeklinde. Bu bence çok kıymetli ve bununla ilgili mutlaka biz -zaten biz de konuşuyorduk kendi aramızda- gerekeni yapacağız ama acaba şunu söyleme imkânınız var mı? Şimdi, bu Komisyona yönelik yani yine bir Komisyon var, ismi biraz belki farklı olabilir, içine farklı şeyler katılmış olabilir; artık öncelik olarak gördüğünüz, bizim Komisyonda incelememiz gereken, üzerinde durmamız gereken en kritik konular mesela neler olabilir? Raporlarımızda yer alması gerektiğini düşündüğünüz konular neler olabilir? Bununla ilgili bize ipuçları verir misiniz, yönlendirme yapılabilir misiniz? Bence çok önemli ve dünkü hocamıza da aynı şekilde sormuştum ben. Buna ihtiyacımız var, şahsen ben öyle düşünüyorum çünkü gerçekten çok geniş bir konu, çok fazla sebepleri, sonuçları, süreçleri ilgilendiren konular, birbiriyle bağlantılı konular çok fazla; bu anlamda destek olursanız çok iyi olur.

Kitaplarınızda özellikle aile konusunu çok önemseyiştığınızı görüyorum ve gerçekten çok doğru buluyorum. "Son Sığınağın Aile" o kadar önemli bir cümle ki. Bu gerçekten öyle çünkü anlattığınız kadarıyla da "Aslında, boşanmaların artması ileride bir nevi şiddetin, bireyselleşmenin, olumsuz anlamda bireyselleşmenin sonuçlarını doğuracak." diyorsunuz.

Dinlediğimden çıkardığım şey şu: Biz şiddete baktığımızda, her türlüşüne, kadına yönelik şiddete de baktığımızda temel sebep kötülük. Bu, gerçekten beni "Aa, buldum." der gibi hissettirdi çünkü bazen bakıyorsunuz... Mesela dün bir hocamız vardı, kıymetli bir hocamız; bazı konularda gelenekleri sorumlu tuttu. Yani ben dün gece uyuyamadım o söylediklerinden dolayı, hocamı bir daha görürsem söyleyeceğim. Ya, bu çok büyük bir haksızlık bence. Bir dededen bahsetti mesela, dedenin torununu

ısırmamasından bahsetti. İşte, bunun, annenin ona sesini çıkaramamasından, babanın baskısından korkmasından dolayı olduğunu ya da bu gibi şeyler söyledi.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ne yapalım?

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Bu gelenekle nasıl açıklanabilir yani ben bunu gelenek olarak görmüyorum, görmek istemiyorum çünkü dedelerimiz, bizim dedelerimiz böyle hep güzel yani güzel şeyler bırakan... Tabii ki vardır içlerinde ama bu kötülükler aslında. Yani bu dede kötü bir dededir, kötü insandır aslında; bu kötülükler.

Peki, ne yapacağız? Yani bu kötülük için ne yapacağız? Nasıl kazıyacağız? Benim çocuklarım var, burada arkadaşlarımızın var. Mesela çocuklarımızın içine bu kötülüğün yerleşmemesi için çok böyle temelden, çekirdekten, kökten ne yapmalıyız? Bunu mesela bize söylerseniz ben çok mutlu olurum. Yani şöyle düşündüm: Bu adam ya da bir koca, bir eş eşine şiddet uygulamayacaksa ve kötüyse ya annesine uygulayacaktır, babasına uygulayacaktır, yaşlı; hiçbir şey yapamıyorsa köpeğine uygulayacaktır ya da sokaktaki bir hayvana uygulayacaktır ya da bir ağaca uygulayacaktır. Kötülük böyle bir şeydir diye düşünüyorum.

Sözlerimi bitiriyorum, Aile Yılı'ndayız, Aile Yılı'yla ilgili ne söylemek istersiniz? Bizlerden sivil toplumda görevleri olan arkadaşlarımız da var veya Meclis olarak ne yapmalıyız? Neyin üzerine gitmeliyiz, neler yapmalıyız Aile Yılı'nı güzel değerlendirmek için.

Çok teşekkür ederim.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Ben teşekkür ederim güzel sorunuz için.

Şimdi, o ilk bölümde sorunuzu söylediniz, ben 4'üncü şiddet komisyonuna katılıyorum yani 2007, 2016, 2021 ve bu sene katıldım. Baktım, Komisyonun eski raporlarını inceledim, Meclis Kanunlar Dairesinde var, onların da bazılarını indirdim, baktım. Sonuçta ŞÖNİM'ler kurulmuş, bazı önlemler alınmış, 6284 çıkmış, birçok şey yapılmış fakat hep kısa vadeli kalmış. Buna karşı bu Komisyonunda ne yapılabilir, bir de kamu otoritesi buna karşı ne yapıyor yani bu kadar emek veriliyor; bu, bir dosya olarak kalıyor mu bir kenarda, yoksa bu eyleme geçiyor mu, uygulamaya geçiyor mu? Kamu otoritesinin bu konuda muhakkak takipçi olup bu konuda yeni projelerle... Çünkü bu projeler bitiyor, başka projeler; o projeler adacıklar oluşturuyor, toplumu rehabilite ediyor yani toplumda bizi iyileştirecek değerlerin yeniden inşasına ihtiyaç var. Onun için, muhakkak buna yatırım yapmak gerekiyor. Yatırım yapıldıkça o konu besleniyor, büyüyor, kötülük azalıyor yani şiddet azalıyor, yanlışların minimize edilmesi mümkün oluyor. Bu nedenle, bu karar vericilerin bunu önemsemesi gerekiyor yani kültür politikalarını belirlerken eğitim ve kültür politikalarının, bu önem ve önceliklerin yeniden revize edilmesi gerekiyor. Bu çalışmalar sadece dosyada kalmamalı, rafta kalmamalı çünkü mesela, şu anda bu Şiddet Komisyonundan çıkan raporların bundan sonra daha iyi, orta, uzun vadeli olabilmesiyle ilgili, adımlar atılmasıyla ilgili takipçi olunması gerekiyor burada. Yani tıpta 3T vardır; teşhis, tedavi takip. Teşhisi yaparsın çok güzel, bir tedavi de yaparsın güzel ama takibi yapmazsan hastalık tekrar bitirir ya da ilerler. Bizim toplumumuzda biliyorsunuz takip sorunu var. Onun için, takip konusunda -o şiddet komisyonlarının yaptığı- kamu karar vericilerinin, kamu otoritesinin bu konuda muhakkak bir şeyler yapmasını sağlamak gerekiyor.

Aile Yılı ilan edilmesi aslında çok güzel. İnşallah, dolu dolu geçer, faydalı olur. Bu istatistiklerin getirdiği bir nokta, Aile Yılı ilan edilmesi. Tabii, ben bu meslekten olduğum için yararın öncüllerini yirmi sene önce, otuz sene önce de fark ediyorum. Ya, burada bir problem büyüyor, bir yara büyüyor, bu ileride kansere dönüşecek, bu kötü olacak. Bunu önlemek için kendi çapımda çalışmalar yaptım, hatta mesela pozitif psikoloji konusu... Ben psikiyatristim, niye koruyucu ruh sağlığıyla ilgileniyorum? Aslında hastalık, tedaviyle uğraşmam lazım benim, hatta onun için rahmetli olmuş hocalarımızdan birisi dedi ki: "Ya, Nevzat da öyle kitaplar yazıyor ki kendine gelecek hastalar azalacak." Yani öyle demiş, hakikaten hasta olmasın diye kitap yazıyorum ben, yazmışım daha doğrusu, ben de farkında değilim çünkü baktım problem var, onlara yönelik yapmaya çalıştım. Öyle bir durum oldu ama bu, işte, ailede de aynı şekilde. Bakıyoruz birçok problem geliyor.

Şimdi, klasik psikiyatri şöyle diyordu: "Ailede problem var, toplumda problem var. Bu dış gerçeklik bizim işimiz değil, biz hastayla ilgilenelim." Bu psikanalizin eski öğretisiydi, şimdi çok minimize oldu, az kullanan var bunu. Buna "dış gerçeklik" deyip dışarıda hastanın annesi ağlıyor, ilgilenmiyor "Ben hastalıkla ilgileniyorum." Hasta gene onun yanına gidecek ondan sonra. Bunu şu anda Fransız'daki psikiyatrist de söylüyor hâlen psikanalizle uğraşanlar. Hâlbuki o dış gerçek. Bütüncül tedavi yani koruyucu tedavi de önemli, müdahale de önemli, sonrası da önemli.

Aileye bir hastayı tedavi eder gibi yaklaşmak lazım. Aile şu anda ciddi şekilde toplumu ayakta tutan tek ayak. Anadolu kültürüyle o son orman görselini göstermemdeki bir şey de o, aile sigortası yani... Şimdi, bizde aileden birisi batsa ailedeki diğerleri yardım ediyorlar, yardım etmesiyle o kişi intihar etmekten kurtuluyor, bir şekilde nefes alıyor, kurtuluyor ama Batı'da intihar ediyor, hatta Batı'dan gelip de bizim aile sistemimizi inceleyen sosyal çalışmacılar, sosyologlar bakmışlar ki: "Ya, bu geniş aile de değil, çekirdek aile de değil." Hatta şöyle bir tanım koymuşlar: "Ya, Türkiye'deki aile sistemi çekirdek aile konfederasyonu." Konfederasyon gibi olmuş da. Aynı apartmandalar, ayrı evdeler ama çocuklar beraber büyüyor, amca, hala, dayı ve teyze çocukları yani aile apartmanı gibi. Herkes çekirdek aile gibi gözüküyor fakat aynı zamanda geniş aile. Bu, kendi bulduğumuz bir arabesk çözüm ama çok faydalı, çok iyi ancak bu da gidiyor şu anda, zarar görüyor. Yani şu anda yeni kuşaklar ciddi şekilde aileden soğudu. Devlet tarafından bunun farkına varılması çok önemli. Mesela 6284'te onarılması gereken bir şey burada.

Sayın Bakanımızla Gaziantep'te Aile Akademisini kurduk biz. Biz Gaziantep'e gittik, orada psikologları eğittik, yetiştirdik; bu bizim aile projesiyle Fatma Şahin Bakanımız Aile Akademisi diye akademi kurdu. Oraya gelenlerin hukuki danışmanı var, manevi danışmanı var. Boşanmak için gelenlerin bütün problemini çözüyorlar, gidiyor buradan. Öyle bir sistem kurdu Aile Akademisi. Yalnız orada gayriresmî yapılan bir iş var, aile ara buluculuk sistemi. Aile ara buluculuk sistemini şu anda 6284 gereksiz görüyor. Hâlbuki, mesela ticaretle ara buluculuk sistemi yüzde 70-80 azalttı mahkemenin yükünü; kirada çıktı, azalttı; ailede de çıkması gerekir. Aile ara buluculuğu yönünden bir şey yapmazsak -biz Aile Yılı ilan etmişiz- kendimizi kandırılmış oluruz.

Aile ara buluculuğu şu anda aile problemlerini çözmekte kısa vadede çok iyi sonuç verecek ve çok güzel bir pilot çalışma Gaziantep örneği. Ben gördüm, devlete -o ilk bölümde de konuşmuştuk- çok sosyal çalışmacı, psikolog alındı, var fakat bunlar şu anda masabaşı çalışıyorlar. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sosyal yardım bakanlığı olarak çalışıyor. Yapıyor, sosyal yardım önemli, yardım dağıtsın ama ana işi o değil. Sosyal yardım bakanı değil, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı yani o gençlerin sahalara yayılması lazım, sosyal çalışmaların sahada olması lazım, problemler ailelere gitmesi lazım, onlarla konuşması lazım. Yani bunlarla, alınan elemanlarla ilgili aksiyon zayıf bizde, Aile Yılı'nda aksiyon eylem planı yapılması lazım, aksiyona geçilmesi gerekiyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bir katkıda bulunayım Hocam. Geçenlerde Cumhurbaşkanımız Adalet Reformu Stratejisi'ni açıkladı. Önümüzdeki dört yıllık bir stratejik plan bu, bunun içinde aile ara buluculuğu sistemi de var; bu, dâhil edildi, açıklandı resmen.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Çok güzel, yani olduysa harika. Ben bunu duymamıştım, herhâlde gözümünden kaçmış. Yani bu varsa Aile Yılı hedefine ulaşmış olur.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Asuman Erdoğan Başkanımızın sözüne katkıda bulunmak için şunu sormak istiyorum: Yani biz şiddetin kaynağını nerede bulacağız? Nasıl çözeceğiz? Şiddetin binbir türlü kaynağı var. Yani "Ontolojik olarak kötülük yok edilemez." dediniz. Peki, biz mümkün olduğu kadar çözmeye çalışacağız bunu, önereceğiz. Yani "Bu rapora şunu da koyalım." dediğiniz ne var? Bu aile ara buluculuğu zaten -dediğim gibi- açıklandı. Bunun dışında "Türkiye'de şu yapılınsın." dediğiniz ne var mesela?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Şu kitap, Mutluluk Bilimi, 9'uncu sınıflara yardımcı ders kitabı. Bunun içerisinde çeşitli modüller var, bunu Millî Eğitim Bakanımıza da gönderdik. Bunu, biz, 20 kadar psikolog beş sene oturup çalıştık, kendi kültürümüze uygun modüller yaptık. Modüllerde neler var? Bütün yardımcı ders kitabı programına yani Millî Eğitim Bakanlığının usulüne göre... Şimdi, insanın anlam ve amaç arayışı var, gençliğe ilk adım, kendini tanıma... Bu kitabı yardımcı ders kitabı olarak Millî Eğitim Bakanlığı tavsiye etsin.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Bence bunu önerelim.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Emin olun, kötülükle mücadelede "Şiddet böyle kötüdür." deyip şiddet öğretileri anlatmak yerine, üniversite olarak biz bunu karşılıksız olarak...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - "Okullara tavsiye edilebilir." diyorsunuz.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Tavsiye edilebilir. Tavsiye edilirse, rehber öğretmenlere, RAM'lara, hatta RAM'larda eğitici eğitiminde formatör yetiştirmeye de destek olabiliriz. Yani çocuklar bu eğitimi alsınlar, şiddete başvurmadan gençler problemlerini çözer. Bu, orta vadede sonuç verir bununla ilgili. Ailedeki şiddeti önlemek için de o Gaziantep örneğini somut örnek olarak aile akademilerinin şey yapılması... Şehirlerde kurulursa orada çünkü şeyde de yani bütün problemi olanlar... Belediyenin kontrolünde de yapılmış ama aslında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı aktif. İstanbul'da da onunla ilgili, Bakanımızın talimat verdiğini duydum ben. Ama devletin buna bütçe ayırması gerekiyor yani bu konuya bütçe ayırması gerekiyor. Eğer bu aileyle ilgili konuda bütçe ayırmazsa yarım kalır. Yani, bu bütçe almak işe almak değil yani bu konuda saha çalışmalarına bütçe ayrılması gerekiyor. En çok kritik bilgi, öfke yönetimi mesela, dürtü kontrolü, bütün kötülükler buradan çıkıyor işte.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - "Eğitim" diyorsunuz sonuç olarak.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Tabii, aslında bu eğitim ama şey tarzındaki, klasik. Yani şu anda "Kötülükler kötüdür." diye anlatmak yerine iyilikleri artırma tarzındaki eğitimle başlamak gerekiyor, buna başlanmazsa beş sene, on sene sonra aynı şeyleri tekrar konuşmak durumunda kalırız.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sevda Erdan Kılıç Vekilime söz vereceğim ama şunu ekleyeyim: Asuman Vekilimin söylediği dede vakası, dün anlatılan. Şimdi, toplum öyle bir hâle geldi ki ifrat ile tefrit arasında kaldık, sıkıştık; orada bir zıtlık, bir düaaleite var. Şimdi, bazı olayları görünce, birçok ailede çocuğa dokunmama olgusu çıktı, "Aman, çocuğa dokunmayın!" insanlar torununu, çocuğunu sevmeyiz hâle geldi. Böyle bir paradoks olabilir mi? Yani, birisi çocuğunu, işte, dede çocuğunu ısırmış, o vaka anlatıldı dün ama öteki dede ısırmıyor. Yani torunu dededen uzak tutma olayı çıktı, olgusu çıktı, babadan uzak tutma, çocuğa dokunmama. Böyle bir şey olabilir mi? Dokunmak zaten şifa değil mi? Hani, sizin alanınızda -tereciye tere satmayalım ama- transaksyonel analizde "duygusal okşanma" diye bir kavram var. İnsanları duygusal olarak övmek. Siz de diyorsunuz, burada yazmışsınız "Övgü fakiriyiz." diye, eleştirmede cömertiz ama övgüde cimriyiz. Şimdi, biz insanlara hem övgümüzü esirgeyeceğiz hem dokunma duygumuzu körelteceğiz, öteki adam kötülük yapıyorsa burada yüz binlerce insanı nasıl kötü olarak algılıyoruz da "Çocuğa dokunma, toruna dokunma!" Bunu nasıl aşacağız?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Çok teşekkür ederim, ben orayı konuşurken atlamıştım.

Şimdi, dokunma şöyle; sevgi dillerinden biri, biri de fiziksel temastır.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sarılıyorz işte, hani yaraları sarmak gibi bir şey.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Sarılmak tabii ya, bu sevgi dili. Oksitosin salgılıyor beyin fiziksel temasla. Yani anne-çocuk ilişkisinde düşünün, anne ve çocuğun o yakın, yapış yapış ilişkisinde beyin oksitosin salgılıyor, o bağı düşünün ve mutluluk hormonlarından biri bu beyindeki.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ana kucağı yani sonuçta.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Yani, şimdi, kadın beyni ile erkek beyninin de öyle bir farkı var. Yani, burada, özellikle erkek görsel olarak uyarılıyor, kadın fiziksel temasla uyarılıyor cinsel anlamdaki uyarılmada da. Onun için, fiziksel temas böyle beyni aktive eden bir şeydir, dokunmak. Kötü örnekler var diye, bir tane kötü örnek var diye 8-10 tane iyi örneği yasaklamak da olaya paranoit yaklaşımdır. Yani, niyet okumak var burada, toplumda çok olan bir şey, niyet okunuyor. Yani, onun için, kötü örneği alıp genelleyip "Bütün toplumumuz böyle." dememek lazım. O konuda biz Batılılardan çok daha iyiyiz yani sevgi ifadesi yönünden.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Başkanım altını çizince hemen aklıma geldi Hocam, sizin bir kitabınızdaydı ya da dinledim, bilmiyorum, bir danışmanınız var, bir genç kız; evleniyor, bir eve geliyor ve muhafazakâr bir aileden gelen bir genç kız. Yani, normalde, yetiştirilme şekliyle çok düzgün yetiştirilmiş işte ama kayınvalidesinden nefret ediyor. Hatırıyor musunuz?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Evet.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Kayınvalidesine inanılmaz bir kötülük besliyor ve onu yani mesela ben de... Çözülmez bir hâle geliyor. Yani, baktığınızda, her şeyiyle mükemmel ama kayınvalidesine...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Kayınvalidesinin bir kadın olduğunu vurgulayın ama yani hani "kadına şiddet" diyoruz ya, yani kadının kadına şiddeti.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Bilmiyorum yani doğru mu anlattım ama böyle bir vaka...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Doğru, doğru, öyle örnekler çok var, onu anlatıyoruz, doğru.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Orada, mesela, şey...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Burada toplumsal ön yargılar var. Şimdi, orada, evlilik olgunluğu olan bir kimse yapmaz onu. Yani, evlilik olgunluğu, evlilikten önce... Mesela Aile Yılı'nda yapılacak en önemli şeylerden biri evlilik olgunluğu ölçeğini evlenmeden önce belediyeler zorunlu tutsunlar; 20 maddelik bir ölçek. Ben dünyada o ölçek var mı diye araştırdım; Kastamonu Üniversitesi, Karatekin Üniversitesi çok güzel geçerlilik güvenliği yapmış, 20 soruluk çok güzel bir ölçek. O ölçeği alıp evlilik olgunluk ölçeğine uygulasınlar; o evlilik olgunluk ölçeğinde evliliğe hazır olmadan bir kimsenin evlenmemesi şey yapılıyor yani evlenmesi sakıncalı oluyor ama o ölçeği doldurduğu zaman farkındalık oluşuyor "Ya, evlilik buymuş." diyor. Yani şu anda bizim evlilikte çok gördüğümüz gecikmiş ergenlik var, uzamış ergenlik var; kişi evli ama evliliğe hazır değil. Bu örnekler var. Eski sevgilileriyle bekârlığa veda partisi yapıyor. Bunun üzerine İzmir'de bir haber oldu, gazetede okudum ben; bir gün sonra nikâhı var, bekârlığa veda partisi yapmış, eski sevgililerini çağırmış.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Neyi kaçırdıklarını görsünler diye Hocam.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bekârlığa veda partisi de aslında bizim geleneğimizde olmayan bir şey, tamamen Amerika'dan ithal edilmiş bir şey.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Bizde kına gecesi var yani ona bakarsak.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Kına gecesinin fonksiyonu o zaten.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi, Amerika'daki gibi böyle ertesi günü hatırlayamayacak kadar sarhoş olmalı.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Kültürel emperyalizmin sonucu bunlar.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Kına geceleri de artık naylonlaştı. Eskiden evde aile arasında böyle güzel, nezih bir şeyken şimdi gelenekten o kadar uzak, böyle naylon acayip partilere dönüştü, şaşaalı.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Raziyyız Hocam, evlensinler de vallahi kına gecesi naylon mu olur, hiç önemli değil!

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yok, ben razı değilim, ben ilk toplantıda da söylemiştim, geleneğin şiddeti koruyucu bir unsur olduğunu düşünüyorum yani toplumdaki köprü. Yani böyle bir şeyler naylonlaştıkça, değerler naylonlaştıkça, böyle bir köksüzleştikçe şiddet de daha çok tezahür ediyor bence yani ben böyle düşünüyorum. Bu erkeklik şeyi de naylonlaştı yani adam aslında -çok affedersiniz- ödleğin teki ama o korkaklığını... Yani er meydanında yok adam ama eşini dövmede, o naylon erkeklikle onu yapıyor yani gelenekteki güçlü erkek motifi bu değil.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Böyle tiplere Anadolu'da "Elin iyisi, evin ayısı." diyorlar yani yeni olan bir şey değil. Bizim geleneklerimiz bu konuda... Geleneklerimizde ataerki kültürden şu anda biz çocukerki kültüre geçiyoruz. Onun için ciddi...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, Sevda Vekilimiz de sorsun da birlikte cevap verirsiniz.

Buyurun.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Hocam, teşekkür ederiz sunum için. Biraz rahatsızım, kusura bakmayın.

Şimdi, Hocam, bu sosyal medyada, açıyoruz Instagram'da, Twitter'da sürekli şöyle bir şey var son dönemde: "Sen çok değerlisin." "Önce sen." "Senden değerlisi yok." "Anda kal." falan, böyle olumlama, manifestler. Benim de 17 yaşında oğlum var, işte, onu da gözlemliyorum, arkadaşlarını da gözlemliyorum. Bizim nesil, işte arkadaşı tek başına ceza yemesin diye suçu üstlenen bir nesildi ya da kardeşi dayak yemesin, azarlanmasın diye. Böyle fedakârlıklarla büyüyen bir nesilden gözlemliyorum ki daha bencil gençler ve çocuklar büyüyorlar. Ve bunlar sosyal medyada ya da televizyonda ya da filmlerde de çok var "Sen çok kıymetlisin." "Sen değerlisin." diye. Bunlara nasıl bakıyorsunuz, bu olumlama, bu manifest dedikleri şeye nasıl bakıyorsunuz? Ben hukukçuyum, tabii ki sizin alanınız ama ben daha çok gittikçe bencilleştirdiğini düşünüyorum nesli. Bunu sormak istedim çünkü bencilliğin devamı da şiddeti doğuruyor bir şekilde.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Kötülük ve şiddet doğuyor, çok doğru. Şimdi, gençlerde şu anda, hani Descartes diyordu ya "Düşünüyorum, o hâlde varım." şimdi "Görünüyorum, o hâlde varım." şeyi var. Görünürlüğün varoluş sebebi olarak sunuyor. Bunu Hollywood kültürü öğretiyor. "Görünürsem varım." tarzında kendini teşhir kültürü, şu anda şeyin yüceltiği bir değer bu. Bunun arka planında ciddi bir şekilde bir endüstri var, eğlence endüstrisi var. Eğlence endüstrisi bunları teşvik ediyor. Hatta bununla ilgili ben -bu konuları Hulki Bey daha iyi bilir- Rockefeller'in bir röportajını dinledim "Kadının özgürleşme hareketine çok hizmet ettiniz siz." diye röportajda soruyorlar, diyor ki: "Kadının özgürleşmesi için yapmadım ki, ne kadar çok kadın çalışırsa o kadar çok vergi veren var; onun için yaptım." Aynen böyle söylüyor ve hatta başka bir şey daha söylüyor, diyor ki: "Çocukları da küçük yaşta okula verecekler, çocukların nasıl düşünceğini de biz öğreteceğiz onlara; biz bunun için yaptık." Yani küresel proje bu, kültürel emperyalizm. Ben bunu ilk 90'lı yıllarda fark ettim, rahmetli Özal zamanındaydı. Özal zamanında bir bakan vardı -Gökhan Maraş'tı ismi yanılmıyorsam- bu Bakan sinemaların millileştirilmesiyle ilgili bir şey yapıyor; sadece Türk filmleri seyredilmesi, sinemalarda Amerikan filmlerinin tekelinin kırılmasıyla ilgili bir kanun çıkarmak üzereyken Amerika Başkanı Bush Özal'a telefon ediyor, kanunu çıkarttırıyor. "Ya, bir film, sinema kanununu, bizim sinemalarda Amerikan filmlerinin tekelini kaldırmayla ilgili bir kanunu niye engelliyor?" diye sorguladım çünkü Amerikan kültürünün reklamı ve malını satıyor. İkonları oluşturuyor, bir şey giydiriyor ikonlara, bütün gençler onu giyiyor yani bu, küresel projenin bir parçası, tesadüfi bir şey değil. Buna çözüm var, buna çözümü gene biz üreteceğiz, bizim değerlerimiz üretecek çünkü bunun kötü sonuçlarını en çok Batı görmeye başladı şimdi. Batı çocuklarını kaybediyor, gençleri kaybediyor ve gençlerde -biraz önce söyledim- tamamen narsisizm... Narsisizm de kişinin kanser hücresi gibi dedik yani kötücül hücredir, narsist birey kötücül bireydir. Narsisizm bir noktada şeydir, insanın kendini sevmesi, kendini... Öz güven ayrısı, öz beğeni ayrısı; öz güvenli bir kimse güçlü yönlerini de görür, zayıf yönlerini de görür ve onunla birlikte hayatta ilerler ama narsist birey hatalarını hiç görmez, kendinin hep iyi yönlerini görür, hep övgüyle beslenir, hep onun istediği olsun ister yani kendi çıkarı odaklıdır; takdir edilme, övülme gibi şeylerle yaşar. Bu tarz insanlar...

Hatta öyle bir iş adamı vardı, ben onu da örnek olarak anlatayım: Bu iş adamının hiçbir şeye ihtiyacı yok, Marmaris'te balık tutmuş, öve öve anlatıyor "Ya, şöyle güzel, hafta sonu böyle güzel geçti." Arkadaşı "Ya, senin hiçbir şeye ihtiyacın yok, git Marmaris'e yerleşene, niye buralardasın?" diyor. "Ama balıklar beni alkışlamıyor ki." diyor. Alkışla besleniyor yani; bu, insanın zaafıdır; bunu çok iyi kullanıyorlar maalesef, bu medya bunu kullanıyor; insanları övüyor, övüyor, yükseltiyor, ondan sonra -Batı yöntemi bu, küresel bir yöntem- düşürme tehdidiyle esir alıyor; bu, psikolojik savaşta da kullanılan yöntemdir. Bu yöntemler gençleri esir alıyor maalesef ama bununla mücadele zor, bununla mücadelenin yöntemi bire bir şeydir; daha önce çocuklarımızı yarım saat ayırıyorsak şimdi bir saat ayıracağız. Bunu yaptıkça... Eğer aile sıcak bir ortamsa, insanlar evine gelirken koşu koşu, seve seve geliyorsa, güvenli alansa ev, sıcak bir ortamsa orada kötü çocuk yetişmiyor, orada uyuşturucu kullansa bile tekrar dönüyor. Onun için bütün iş aileyi böyle sıcak bir atmosfer yapmaya yatırım yapmak gerekiyor. Terapide de biz bunları ele alıyoruz yani ailede pozitif iletişime çalışıyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Kovboy filmlerini çok ünlü, "M"yle başlayan bir sigara firmasının sponsorluğunda yıllarca izledik, kovboy filmlerinde o sigara firması sürekli sponsordu. Ata bindi, kovboy gidiyor, kement attı, hayvanları yakaladı falan ama sürekli elinde bir şey vardı. Hatta, Red Kit'in elindeki sigarayı sonra çubuk yaptılar. Bunlara dikkat etmek gerekiyor.

Sayın Ekmekçi, buyurun.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Hocam, çok teşekkür ediyoruz, çok güzel bir sunumdu, ben de bir sürü not çıkardım.

Öncelikle, en sondan, narsisizmden başlamak istiyorum. Yani narsisizm bir patolojik hastalık mı tedavi edilmesi gereken ya da bir kişilik özelliği mi, bu konuda ne yapılmalı diye en sondan başlamak istiyorum.

Diğer yandan da şiddet içimizdeki temel duygulardan biri mi aslında ve öğrenilen bir davranış mı? Bununla ilgili ne düşünürsünüz?

Bir de -az önce de konuştuk- "kadına şiddet", "aile içi şiddet" gibi olumsuz mesajlar yüklemek yerine aslında biz Komisyon olarak oradan mı başlamalıydık, ismi mi değiştirmeliyiz? Ne önerirsiniz bu konuda? Bu fikrinizi çok merak ediyorum.

Bir de 2025 yılı Aile Yılı ilan edildi, onunla ilgili Asuman Vekilim zaten benim soracaklarımı sordu. Sadece, bir oran verdiniz "İlk beş yılda boşanma ortalaması yüzde 38." diye; acaba ilk beş yılda bir destek mi verilmeli, ayrıca zorunlu olabilir mi? Bu aklıma geldi.

Bir de benim lise, üniversite yıllarımın başında, hatırlıyorum, siz televizyonda bir program yapıyordunuz. Öncelikle, bir aile içinde bir film verilirdi, hem iyi davranışları hem kötü davranışları orada yorumlardınız. Ben mesela onun kendi ergenlik

dönemimde de sonrasında da çok faydasını gördüm. Annem beni oturtur, izlettirirdi onları, onun için de çok sorunlu bir ergenlik geçirmediğimi düşünüyorum. Tekrar bu tarz eğitici, öğretici yapımlar yapılabilir mi aslında? Hatırladınız mı onu? Aslında hatırlarsınız düşününce. Çok kısa, kısa kesitlerdi, adını hatırlayamıyorum programın ama analiz ediyordunuz.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Tabii tabii, doğru. Kısa kesitler, onu analiz ediyorduk bir psikolog arkadaşla birlikte.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Oradaki annenin davranışı yanlışsa o tartışılıyordu, gencin davranışı... Çok güzel bir programdı, keşke yine siz yapsanız izlesek zevkle.

Bir de kadına şiddetle bağlantılı değil ama az önce konuşulduğu için bende de şöyle bir çağrışım yaptı: Kastamonu Vekilim ben, Hocam, son zamanlarda, özellikle iki haftayı geçmiyor ki bir yaşlımızın intihar haberini duymayalım. Köylerde de var bu. Yalnızlıktan kaynaklı olduğunu düşünüyorum çünkü bir meşgaleleri kalmıyor, çocukları hep büyük illerde, çok hızlanmaya başladı ve Kastamonu gibi bir şehirde, yaşlı nüfusun da fazla olduğu bir şehirde ayda 3-4 yaşlımızın intihar vakasının duymaya başladık artık. Bu nedenle, geriatri köyleri, geriatri merkezleri yapılabilir mi? Bu konudaki düşüncenizi özellikle merak ediyorum. Bu konuda Bakanlıklarımız bir çalışma başlatabilir mi, pilot il olabilir mi? Bunları merak ettim Hocam, biraz sizi yordum sorularıyla.

Teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Narsisizmden başlarsak: Patolojik narsisizm dediğim. En narsist birey çocuktur ve hatta ona "primer narsisizm" deniyor. Dünyayı kendi etrafında dönüyor zanneder çocuk ama çocuk büyüdükçe sevgi yatırımını annesine yaptığı gibi babasına da yapar, kardeşlerini yapar, oyuncaklarına yapar, okuluna yapar, büyüdükçe vatanına yapar, milletine yapar, daha da geliştikçe insanlığa yapar, daha da geliştikçe Yaradan'a yapar yani bu gelişmişlik seviyesine göre sevgi yatırımını şey yapması kişinin... Özellikle, varoluşsal sorgulamayı ileri yaşlarda daha çok yapar insan. Şizofrenlere "sekonder narsisizm" deniliyor. Şizofren kişiler tekrar çocukluk dönemlerindeki kendini sevmeye başlıyorlar, kendini kutsallaştırıyorlar. Narsisizm kendini kutsallaştırmaktır, egosuna tapmaktır narsisizm. Egoya tapan, egosunu kutsal olarak gören kimse narsisttir. Ama hepimizin içinde narsistik bir dürtü vardır, çekirdek vardır, eğilim vardır; bu, ben bilincidir, yok edemezsiniz bunu, olacaktır. Yani önce kendi hoşuna gidene, kendi çıkarını düşünür ama daha sonra kişi sorgulayarak "Ya, başkalarının da hakkı var burada..."

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam, ailede yanlış yapılan ne onu patolojik hâle getirir, anne babanın yaptığı ne mesela? Somut bir şey söyleyebilir misiniz.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Hitler'in yetiştirilme tarzı, çok disiplinli, çok dürüst, çok çalışkan, bakın, dürüst ya, öyle bir ailede yetişmiş fakat annesi şey bir anne çocuğu "Sen dünyanın en iyi insanısın, en büyüğün, en mükemmelsin." diye yetiştiriyor, öve öve yetiştiriyor. Çocuk öyle olunca kendini dünyanın merkezinde görmeye çalışıyor, böyle olmak için de çok çalışıyor, çok çalışıyor, çok şey üretiyor. Almanya İmparatorluğu kuruyor, düşünün, o derece çalışıyor fakat narsist olduğu için başkalarının haklarını düşünmüyor, vicdani yok. Bir çocuğu yetiştirirken öyle olmaması için "Çocuğun kişiliğini övmeyin." diyoruz, davranış ve çabalarını övün. Kişiliğini överseniz çocuk narsist oluyor, sen iyisin, sen mükemmelsin. Şimdi, şu anda, küresel olarak kişisel girişimcilerin yaptığı en büyük hata da o, egoları şişiriyorlar, gidiyor "Ben neymişim." diyor, evliliği bitiriyor, iş yerinden ayrılıyor. Hâlbuki insan bütünün bir parçasıdır, tek başına... İnsan ilişkisel bir varlıktır, tek başına yaşamaya göre yaratılmamış yani onun için narsisizm nükleer enerji gibidir, iyi yönde yönlendirse kişiyi kendiyile barışık hâle getirebilir, topluma uyumlu hâle getirebilir, üretken hâle getirebilir ve içindeki o duyguyu yönetebilmek... Yani vahşi bir duygudur, vahşi at gibi. Vahşi atı yönetirsek hedefe götürür, yönetemezsek o bizi istediği yere götürür. Böyle bir şey, narsisizm öyle.

İntihar konusunda da bu küresel olarak Birleşmiş Milletler bütün dünyaya yıllar önce intihar önleme projesi gönderdi. Ben anlaştım, Meclisimizin de gündemine alınırız zamanında intihar önleme projesi. Bu artış varsa o intihar önleme projesi aktif edilmeli Mecliste. İntihar önleme projesi Dünya Sağlık Örgütü, Birleşmiş Milletler... En çok dünyada yaşlı intiharı Japonya'da. Mesela, aslında biliyorsunuz Japonların dünyada refah seviyesi yüksek ama ileri yaştaki insanlar, yalnız kalanlar...

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Ötanazi olabilir.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Ötanazi gibi zaten, kültür teşvik ettiği için teşvik ediyor. "Kimseye faydam yok, topluma bir faydam yok. Eğer ölürsem..." Daha intiharı teşvik eden bir kültür olduğu kurtuluş gibi görüyorlar ölümü, o da artırıyor ama bizdeki intiharlar daha çok ileri yaştaki yalnızlıkla oluşturulan, terk edilmişlik duygusu oluyor yani onlar muhakkak şimdi... Ama o yaşlılar da çok inatçı oluyor, köyden çıkmıyorlar. "Baba ocağı" diyor, çıkmıyor. Orada şey yapıyorlar ama ben bunun örneğini şeyde yaşadım. On beş-yirmi sene önceydi, Newport diye bir şehir var Amerika'da, Kongredeydik orada. Orada yazın, yaz dönemiydi, oradaki meslektaşlar anlattı. Gece evde bir kadın ölüyor, yaşlı bir kadın, yalnız yaşayan. Ailesine haber veriyorlar, Hawaii'de tatildeymiş ailesi. "Cenazeyi biz mi kaldıralım, siz gelir misiniz?" diyorlar. "Siz kaldırın." diyor çocukları, Hawaii Adasında tatili bırakmıyor. Bunu kulağımla duydum. Bu kültür bizde öyle olmaya başladı şimdi. Çocuklar anne babayı aramıyor ama nasıl bir annelik babalık yaptı onu da bilmiyoruz ama. Eğer çocuğu itip kakarak, çocuğu aşağılayarak büyüttüyse, çocuğu ezerek büyüttüyse çocuk da bir şekilde ortaya öyle... Yapmaması lazım ama yapıyor.

Bunlar aslında daha önce Anadolu'da öğretiliyordu, bu kadim kültür aktarılıyordu, aile aktarıyordu. Şu andaki kültür aktarımını aile yapıyor artık, sosyal medyaya yapıyor. Onun için, kültür aktarımını sosyal medyaya yaptığı için de bütün küresel kültürün biz şu anda nesnesiyiz, öznesi değiliz. Küresel kültürün öznesi olmamız için bizim kendi değerlerimizi küresel değer yapmamız lazım. Mesela, bir Nasrettin Hocayı küresel değer yapmamız lazım. Nasrettin Hoca Hollywood'un elinde olsa şu anda küresel kahramandı. Bunun gibi bizdeki değerleri küresel değerleri yapmak için yatırım yapılması, proje yapılması lazım. Çocuklarımızı kendi kültürümüze uygun hâle getiririz. Yani savaştı bir kültürü benimsiyoruz. Ben bakıyorum, mesela, kendi kültürümüzü de anlatırken savaştı bir kültür olarak anlatıyoruz. Yani bu da eleştirmemiz gereken bir durum. Biz aile içi şiddeti gösteriyoruz ama bakıyoruz televizyonlarda bizim "millî" dediğimiz şeylerde elinden kılıç eksik olmayan bir Türk erkeği modeli var; bu model erkek modeli olarak şu anda televizyonlar öğretiyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, o zaman ateşli silahlar icat edilmemişti, Osmanlı döneminde ya da - ne bileyim- krallar döneminde öyleydi.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Ama çocukların bu zamanda "Şiddet yöntemdir." diye benimseme ihtimalleri var. Tamam, onlar çok önemli, çok işe yarıyor, çok faydası oldu, oluyor da ama bizim millî değerlerimizi de... Mesela, Osmanlı'nın Osmanlı olmasının sebebi Yunus Emre'nin, Mevlâna'nın, Edebalı'nın çıkması. Onlar çıkmış, tohumları ekmişler, oradan Osmanlı çıkmış ama tohumları onlar ekmişler. Bizim tohumları ekmemiz lazım yani şu anda dünya bilgeliği keşfetti, pozitif psikoloji öğretileri bilgelik öğretileridir. Pozitif psikoloji araştırmaları, yayınları başladığı zaman ben baktım, bizim Anadolu irfanının metodolojisini geliştirmişler, sistematize etmişler, bize bunu ders olarak sunuyorlar. "İyi ki de sunuyorlar, biz niye yapmıyoruz?" dedim. "Mesnevi Terapi" "Yunus Terapi" gibi çalışmalarımızın gerekçelerinden biri de budur yani bizim bu kültürümüz küresel bir kültürdür, bunlar evrensel değerlerdir, bunları yaygınlaştırmamız gerekiyor. Bizim sadece savaştan bir ecdadımız yok, "Savaştan bir ecdadımız var." algısı yanlış. Onun için, burada "savaştan" değil "kültür üreten, medeniyet üreten" ecdadımız var bizim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, üniversitelere çok iş düşüyor. Sosyolojiyi öğretirken Durkheim'ı öğretip ondan yedi yüz yıl evvel yaşamış ve sosyolojiyi kurmuş olan İbni Haldun'u öğretmemek buna bir örnektir.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Aynen öyle, çok doğru.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani İbni Haldun'dan çalmış kavramları "Durkheim" denen arkadaş, "sosyolojinin babası" diye üniversitelerde bize empoze ediliyor, şimdi bunların önüne geçmemiz lazım; dediğiniz gibi, var bunlar.

Sayın Nilhan Ayan'ın konuşması bizim için çok önemli.

Buyurun Nilhan Ayan.

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Hocam, çok teşekkür ederiz.

Ben geçmişe çok övgü yapamıyorum şu an çünkü baktığımda dünyanın hiçbir yerinde altın çağın yaşanmadığını görüyoruz şiddet konusunda, bilhassa da kadına şiddet konusunda çünkü bizim geçmişimizde de "Kızını dövmeyen dizini döver." gibi şeyler çok yaygın. Onun dışında, geçmişe baktığımızda -buradaki arkadaşlarımızın çoğunun da yazını dikkate alacak olursak bizler aslında medya ve sosyal medya gibi yerlerden değil gerçekten gözümüzle şiddeti görmüş çocuklarız. Biz öğretmenimizden korkardık, anne terliğinin ne olduğunu herkes bilir burada değil mi, anne terliği diye bir şeyin ne demek olduğunu. Biz bununla büyüdük aslında ve gerçekten babadan korkarsın çünkü babanın da fiziksel şiddet uygulama ihtimali vardır. Bugüne geldiğimizde, bu şiddeti görmüş ebeveynlerin hiçbir tanesi çocuğuna şiddet uygulamak istemiyor, çoğu da uygulamıyor aslında ve çocuklar eskisinden daha kıymetli, bir mucize gibi bakılıyor bütün çocuklara, çocuk sayısı ailelerde daha az, o kadar çok üstüne düşülüyor ki bir çocuğun yani aslında çok fazla şey yapılıyor, herkes çok fazla şey yapmak için seferber oluyor. Mesela, siz bugün "Ben 4'üncüsüne geldim Komisyonun." diyorsunuz, bu da çok fazla şey yapma çabamızdan aslında. Dün bunun için bu kadar büyük bir çabamız yoktu ama bugüne geldiğimizde gerçekten çok büyük bir çabamız var ve bunların hepsine rağmen dünya genelinde bizim örnek alacağımız ne bir dönem var ne bir ülke var. Baktığımızda, her yerde eşit derecede -belki orantısız olarak- bir artış var üç aşağı beş yukarı, her ne olursa olsun. O zaman, demek ki bizim yeni bir söyleme ihtiyacımız var yeni dönemde yani eğer Türkiye'nin yüzyılıysa, yeni dünya başlayacaksa evet, gelişen bir kötülük var ama sizin de dediğiniz gibi belki bu kötülüğün yanında gelişecek başka bir iyilik terminolojisi olacak. Biz belki de bunun geçiş döneminde miyiz acaba? Çünkü içinden çıkamadığımız bir hâl de alıyor. "Cezasızlık var." diye eleştiriyoruz hukuku -ben hukukçu değilim ama- bakıyoruz ceza da çözüm değil, niye? Dün gelen, bize kollukla ilgili bilgi veren, veri veren Profesör Beyefendi çok kıymetli şeyler söyledi: Dörtte 1'i kendini öldürüyor zaten karısını öldüren, aile içi şiddette bulunan. Yani biz kendisini öldürecek noktada şiddet olan birini hangi ceza ile caydırabiliriz? Zaten ölüm cezası bile bir ceza sayılmıyor bu durumda. Bu da tabii, insanı biraz çıkmaza sokuyor bizim nereden başlayıp nereye gitmemiz konusunda.

Katkılarınız için çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Teşekkür ederim güzel soru için. Ben, şimdi, kültürel olarak şiddet, korku ve korku kültürü bizim geçmişimizdeki, tarihimizdeki... Geçmiş dönemlerde, belki bir sene, iki yüz sene, üç yüz sene sonra toplumda dengeyi sağlamak için baskı kullanılmış, belki bir noktada işe yaramış. Bunun ilk örnekleri tarihte şeyde var, böyle, bin seneye kadar eskiye gidiyor: Mezopotamya kültürü, hatta daha önce de... Mezopotamya'daki Hitit tabletlerinde dayaktan sorumlu öğretmen var, şaka gibi ve gerçek yani ben araştırdım, kaynağını buldum; dayaktan sorumlu öğretmen, Mezopotamya kültürü. Yani, Orta Doğu'nun, Mezopotamya'nın kültürünü biz... Aslında İslamiyet'in ilk çıkışında şiddet yok. Şiddeti sisteme ilk sokan Emeviler olmuş, korku şiddeti. Emeviler yani çok şey de yapmış ama, burada, devlet yönetiminde korkuyu... Hatta Hazreti Muâviye'nin şeyi var, bir toplantıdayken oradaki divan üyelerinden birisi hiç konuşmuyor. "Niye konuşmuyorsun?" diyor ona Muâviye. Diyor ki: "Doğruları böylesem senden korkuyorum, yalan söylesem Allah'tan korkuyorum." Yani bu ne demek? Korkuyla yönetiliyor sistem, ona dönüşmüş ama daha önce öyle değil ki. Mesela Hazreti Ömer diyor ki: "Biz kadınlara böyle sert davrandığımız zaman bir ayet incek diye endişelenirdik." İslam tarihindeki o yirmi üç senede, Hazreti Peygamber'in hayatındaki yirmi üç senelik dönemde insanlık tarihinde hiç olmadığı kadar şiddet karşıtı sosyolojik değişim yaşanmış; miras hukuku verilmiş, boşanma hukukuyla ilgili kurallar netleştirilmiş, ilişki kuralları değiştirilmiş; birçok şey müthiş hızlı, yirmi üç senede kazanılmış ama onlar yavaş yavaş kaybedilmiş tekrar ve bu Mezopotamya kültürü sanki bizim geleneğimiz hâline gelmiş. Bu var yani "Kızını dövmeyen dizini döver." "Çocuğu uykuda sev." Ben kendim hatırlıyorum, çocuklarla oynarken babam "Şımartacaksın onları; dur, yapma." Yani ben şimdi iyi ki dinlememişim babamı diyorum.

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Ama babanız da güzel bir çocuk yetiştirmiş sonuçta. Yani bunun doğrusu ne, bulamıyorum ben.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Yok, ben babamı eleştirmek gibi söylemedim. Gerçekten çok şefkatliydi.

NİLHAN AYAN (İstanbul) - Yani genel olarak bir çıkmazdayız da onun için söylüyorum Sayın Hocam.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Kendisinin doğrusu öyle ama sevgisini zor belli ederdi. Yani biliyorsun "Oğluna söyle, şunu şöyle yapсын." diyen bir baba şeyi var. Bunu da babayı şey yapmak için... Mesela ben annemi hatırlıyorum, babamı hep överdi, öyle büyütüldük yani karşılıklı birbirlerini destekleyerek, evdeki ilişkisini rekabetçi ilişki değil, tamamlayıcı ilişki hâline getirdi, öyle bir kültürden geliyoruz. Ama 1960'larda, tabii, kadının özgürleşme hareketi, feminizm hareketi başladığı zaman iyi niyetle, güzel bir şekilde başladı ama daha sonra bu, kadın-erkek savaşlarına dönüştürdü evliliği. Kadın-erkek savaşına dönüşünce de bu sefer bir uçtan öbür uca savrulduk. Onun için yani bu aile içerisindeki... Şu anda dünya ciddi bir sosyolojik değişim yaşıyor. Yani eskideki korkutarak, baskı kültürüyle... Bu son slaytta bilerek onu kullandım. Orada, aile içerisindeki şiddet... Mesela ailede bir çocuğu çok kayırırsan, diğer çocuğu o kadar ihmal edersen duygusal ihmal oluyor. O çocuk onu kıskanıyor, şiddet başlıyor. Bunun örneğini, Kur'an-ı Kerim'de geçen Hazreti Yusuf kıssası var, Yusuf kıssasında hep biz Hazreti Yusuf açısından okuyoruz, aslında Hazreti Yakub açısından okumamız lazım, bir de o var.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Habil ile Kabil'de de var Hocam, en başta orada.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Hazreti Yusuf'u çok sevdiğini için o kadar belli ediyor ki Hazreti Yakub, diğer kardeşleri kıskanıyor onu, kıskanınca kuyuya atıyorlar. Düşünün sevgi adaletsizliği neye sebep oluyor? Aile içinde kardeşe şiddete sebep olmuş. Yani o kutsal metinden bizim bu manayı çıkarmamız lazım. Yani şiddete bir anne-baba sebep oluyor farkında olmadan, kültür sebep oluyor. Zemin bataklık olmazsa sinek yetişmez ki biz burada şeyle ilgili geleneklerimizi sorgulayalım ama birçok yeni gelenek oluşturmamız gerekiyor. Eski sorulara yeni cevaplar verirse yeni gelenek oluştururuz ama anakronik olarak Hazreti Mevlâna'nın koluna kol saati takmayalım, Hazreti Mevlâna'yı olduğu zamana alıp o zamana gidip o zamanda yaşamayalım. Onun kıyafetini, onun zamanının özünü alıp bu zamana getirelim, bu zamanda yaşatalım, bu zamanın doğrularıyla. Yani eski sorulara yeni cevaplar verirse bu zamanın şartlarına göre, geleneklerimizi revize ederiz çünkü gelenekler kutsal değildir, değişir, gelenekleri revize etmek durumundayız yeni şartlara göre, nasıl dedelerimizin kıyafetini giymiyorsak ama esasatta, özde özümüzü koruruz ama bazı kişiler anakronik oluyor, gelenekçi oluyorlar. Sadece o günü değerlendiriyorlar, kronolojisi bozulmuş düşünmüş oluyoruz. Kronolojisini bozmadan düşünersek atalarımızın doğrularını alırız bugünün şartlarında, bugünün kıyafetiyle, doğrularıyla, bugünün bilimsel metodolojisiyle sunduğunuz zaman bizim geleneklerimizde bu zamana aykırı bir şey çıkmaz ki bizim aile ilişkilerimiz dünyanın örnek alacağı ilişkiler, hayran oluyorlar. Hatta ben hiç unutmam, bir örnek anlatayım: TRT'de programa gitmişim bir zaman, orada beklerken Belçika büyükelçiliği yapmış birisiyle sohbet ettik, dedi ki: Ben Belçika'ya gittim, orada majestelerinin yanına çıktım dedi. Onlar da "Biz buradaki Türk ailelerden çok memnunuz." demişler orada. Şaşırdım, niye öyle dediniz? "Yahu, sizin ailede birisi problemlili çıktığı zaman bir çocuk, bütün aile çocuğa sahip çıkıyor." demiş. "Sizin bu sisteminiz

çok güzel aman bozmayın.' diye Büyükelçi bunu söyledi." diyor Belçikalı, oraya gidince ama bu dediğim yirmi sene önceydi, Harbiye'deki radyodaydı. Yani bunu kaybediyoruz şu anda. Yani bir problem olduğu zaman aile hemen çözüyordu onu, destek oluyordu. Yani ailemiz bizim... Kötü örnekleri var, dedesini ısırın gibi, kötü örnekler vardır muhakkak ama yani enstest de çok yaygın ama enstestin yayılmasının sebepleri şu: Fazla korkularak, baskıyla büyütüldüğü zaman kötülükler gizli yayılıyor, daha sonra da şimdi görünür oldu ama oran da artmaya başladı bu sefer. Görünürlük arttı şu anda, gizlilik... Çünkü iletişim çağında yaşıyoruz, artık korkularak, baskıyla çocuğu eğitemezsiniz, kötülüğü korkularak önleyemezsin, o dönem geçti. Eski çağlarda korkularak, tehditle, terlik fırlatarak çocuğu hizaya getirebiliyordun ama şimdi bir örnek daha anlatayım, uzattım ama Marmaray'da bir arkadaş anlattı, kendisi yaşamış, 12-13 yaşındaki çocukları koşturuyorlar. "Herkesi rahatsız ediyorsunuz, sizi polise şikâyet ederim dedim." diyor. Çocuğun birisi kafasını kaldırdı "Çocuk hakları var, edemezsiniz." dedi. 12 yaşında çocuk "çocuk hakkı" diyor. Yani şu anda artık korkularak bitti, bunu kabul etmemiz lazım, eski yöntem artık hayal, yeni yöntemlerle çözüm üreteceğiz şiddete karşı.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Demek ki, medyanın faydalı bir tarafını da vurgulamak zorunda kaldık: Medya şiddeti yaygınlaştırmıyor, mevcut olan kötülükleri de deşifre ederek önlem alınmasını da sağlıyor. Medyanın da hakkında verelim.

Ayşe Sibel Ersoy Vekilim, buyurun.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Bende şimdi suçluluk psikolojisi geliştirdim, çok fazla uzatmayacağım.

Öncelikle, çok memnun olduk sunumunuz için, sizi tanıdığımız için, varlığınız için teşekkür ediyorum Sayın Hocam.

Bu sevginin ve iyiliğin dokunmakla da geçtiğine, geliştiğine vurgu yapmıştınız. Aslında, geleneklerden de bahsettik. Hani geleneklerimizde özellikle düğün mevlitlerinde dua okunduktan sonra insanlar kalkıp sırt sıvazlama yaparlar Hocam. Sırt sıvazlama da aslında anlam olarak ağırlığı olan bir deyim aslında. Orada birbirini hiç tanımayan insanlar bir araya geliyor, o sırt sıvazlandıktan sonra sanki o topluluk bir bütün hâline geliyor, bir güven geliyor. Ben küçükken gitmişim, o zaman algılayamamışım o sırt sıvazlamanın ne demek olduğunu ama şimdi insan daha çok algılıyor. Yani aslında, geleneklerimizde de çok güzel şeyler var, belki onları yaşatmakta ya da aktarmakta biz de büyüklüğü olarak sorun yaşıyoruz olabiliriz.

Bir de siz çok basit bir şeye değindiniz aslında, hani "kadın sığınmaevi" yerine "kadın konukevi" demek gerekiyor diye söylediniz. Ben de sözcüklerin gücüne inanan bir insanım. Hatta bir yerde, bu sihirbazlar gösteri yaparken "abrakadabra" sözünü kullanıyorlar, onun anlamı da şuymuş: "Sözlerimle yaratırım." Bunu okuduktan sonra ben de hani sözcüklerin gücüne daha dikkat etmeye başladım, farkındalığım geliştirdiyebilirim. Şimdi, "sığınmaevi" diye... Şiddet gören bir kadın zaten öz saygısını kaybetmiş oluyor ve "sığınmaevi" diye yazan bir yere de girince aslında bu öz saygının daha çok kaybedilmesi demek. Erkek için de şunu düşünüyorum ben: Kelepçeyi takıp da kadını erkekten koruma hâline insan getirdiğinizde de bu sefer bu süreç de erkeğin kendi öz saygısını kaybetme süreci oluyor. Şimdi, biz o zaman şöyle mi bakmalıyız olaya? Biz 2 kişiyi yani bir fail var, bir zarar gören kişi var. Bu öz saygı kazanma anlamında belki bir girişimde bulunmamız gerekiyor ve insanlara öz saygısını kazanma sürecini yaşatmamız gerekiyor. Bunun için ne yapabiliriz diye ben sormak istiyorum.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Burada tabii, "sığınmaevi" yerine "konukevi" denilmesi travmatize etmiyor çünkü ikincil travma oluyor kişilerde, etiketlemelerle, sözle ikincil travma oluyor, "Sığınmaevine düştü." gibi. Onun için burada insan zaten kavramlarla konuşan bir varlık, kavramlarla konuşuyor, dili iyi olanlar zaten felsefe üretiyor, kültür üretiyor. O açıdan kavramları doğru kullanmak gerekiyor.

Şimdi, ilişkilerde bu saygıyı artırabilmek için muhakkak bu konuya... Bizim anlam hiyerarşisi var, burada önem ve öncelikleri ona göre belirleniyor. En önem verdiği konuyu en tepeye koyuyor, daha az önem verdiği daha az sıralamaya koyuyor. Yani burada biz kendi hayatımızda neye çok önem veriyorsak bizim hayatımızda ego idealimiz o oluyor, bireysel olarak. Onun için dünyayı düzeltmeye kendimizden başlamamız gerekiyor. Başkalarını düzeltmeye önce kendimizden başlamamız, aynayı kendimize tutmamız gerekiyor. Burada bunu yapabilirsek, insanlara bunu öğretirsek birçok problem daha kolay çözümleniyor. Yani hem aile içerisindeki ilişkilerde hem karşı cinsle olan ilişkilerde ilişkileri daha sağlıklı götürebilmek için kişilerin...

Bu fiziksel temas konusunda da dediğiniz gibi, bizim kültürümüzdeki o aktarım yani bizim yapış yapış bir kültürümüz var ama geçen sene Türk Dil Kurumunun seçtiği bir kelime var, 2024'te 5 tane kelime belirleniyor, 1 milyon üzerinde katılım oluyor, en çok kabul edilen kelime "kalabalık yalnızlık" hatırlıyorsunuz. Bizim kültürümüzde kalabalık yalnızlık nasıl olur? Alardır bu yani toplumun bunu şey olarak görmesi; kalabalık içinde kendini yalnız hissediyor, demek ki mutsuz insan. Bunun çaresi sosyal temastır, fiziksel temastır. Fiziksel temas olarak düşünüyorsun, oynuyorsun ama şu anda bakıyorsunuz, bu modernizm bize sosyal temasta "Anlaşamıyorsan ayrıl, git, hayatını yaşa." diyor. Şimdi, evlilikte de ailenin bütünlüğüne önem vermeyen bir ilişki ortaya çıkıyor "Yapamıyorsan ayrıl." diyor. Hâlbuki evlilik uzun bir yolculuğa çıkmak gibidir. Cerrah ameliyata girdiği zaman ameliyatın ortasında "Olmazsa bırakırım." diyemez ki yani evliliğe girdiyen sen, evlilik olgunluğun varsa evlilikte boşanma seçenek değildir, sonuçtur. Burada mücadele için, evliliği iyileştirmek için çabalarsın, gayret edersin, belirsizlikle mücadele edersen, kötülükle mücadele edersen; bu mücadelelerden haz almayı öğrenirsen de mutlu olursun aynı anda. Mutsuz bir hayat, sıfır sorun bir hayat değil; zorluklarla mücadele etmekten zevk almanın yolunu öğrenmektir terapi. Kişiler zorluklarla mücadele edince ne oluyor? "Bir zorluğu aştım, bir zorluğu daha aştım." diyorsun. Zorluk istenilmez ama önüne geldiği zaman da aşarsınız ve burada insanlardan kaçmak yerine insanlarla yaşanan çatışmaları çözüp çözüp ilerleme, çözüp çözüp ilerleme ve amacımıza öyle ulaşmak ama hayatımızda bir anlam uğrunda emek verilecek, yorulacak, terlenecek bir ego idealimizin olması lazım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bizim Komisyonumuzun amacı da bu problemlerin sonucunda uygulanan şiddeti önlemeye yönelik olduğu için biraz oraya odaklanmamızda da fayda var.

Arkadaşlarım gönderdi bana notu, bu "aile" kavramı "Aile Yılı" dedik ya, Aile Enstitüsü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi var 25 Aralık 2024 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanan. Bir Aile Enstitüsü kuruluyor, karar alındı. Aile Enstitüsünün amacı şu: Aile yapısının ve değerlerinin korunması, güçlendirilmesi, ailenin sosyal refahının artırılması, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakını, gazi ve gazi yakınıyla ilgili politikalara veri oluşturmaya yönelik tüm bakanlık faaliyetlerini kapsayan araştırmaları yürütmek ve bu kapsamda pek çok madde sayılıyor ama bir Aile Enstitüsü kurulması kararını Cumhurbaşkanımız verdi, enstitüsü kurulması kararını verdi. Bunu da burada vurgulamış oldum.

Rukiye Toy Vekilime söz vereceğim ama Sayın Baran Hocamıza da haksızlık etmeyelim zaman açısından. Soruları şimdi sorup cevapları sonra mı alalım, kısa kısa cevaplar mı alalım, nasıl yapalım? Görüşünüze sunuyorum.

RUKİYE TOY (Sivas) - Soru gibi değil, hemen şöyle kısa bir şey tamamlayalım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun Sayın Rukiye Toy.

RUKİYE TOY (Sivas) - Teşekkür ederiz Hocam, siz de hakkınızı helal edin.

Hocam, çok teşekkür ediyoruz verdiğiniz bilgiler için. Şimdi, son zamanlarda bizim hep üzerinde durduğumuz ve bu Komisyon tamamlandığında da çalışmalarımız tamamlandığında da belki farklı bir kavram üretebileceğimiz bir arayış içerisindeyiz. Gazali'nin şöyle bir ifadesi var: "Dil insanın kalbinin tercümanıdır, kalp neyle doluyorsa dil onu söyler. Öyleyse dilinizi iyi sözlerle terbiye ediniz." der Gazali. Buradan hareketle, bilimsel çalışmalar, bir kelimenin beyinde tekrar edilmesinin o davranışı ya da

durumu normalleştirdiğini, olumsuz kelimelerin de beyindeki stres merkezlerini uyarak agresif davranışları tetiklediğini söyler, ortaya koymaktadır. Hani bizim kültürümüzde de vardır, bir insana kırk gün deli dersin, deli olur gibi yani sürekli telkinler, sürekli tekrarlanan sözler bir kişinin bilinçaltına birtakım inançlar, duygular yerleştirebilir. "Şiddet" kavramı da aynı şekilde, şiddete dair kavramların sıkça kullanıldığı ve şiddet içeren söylemlerin tekrarlandığı durumlar sebebiyle de hayatımızda olağan hâle gelebiliyor. Şimdi, ben bu Komisyona gelirken bazen arkadaşlarım soruyor "Nereye gidiyorsun?" diye. "Kadına Yönelik Şiddet Komisyonuna gidiyorum." şeklinde söylüyorum. Bunu söyleye söyleye o kadar... Hem erkeklerde de farklı bir duygu uyandırıyor "Ya, biz hep böyle miyiz? Biz erkekler hep şiddet mi uygulayan tarafayız?" şeklinde, hatta haberlerde de mesela verilirken "erkek terörü" diye söylenebiliyor ya da işte "akran zorbalığı" da yine aynı şekilde kullanılan ifadelerden bir tanesi. Yani biz gerçekten şiddeti toplumumuzdan uzaklaştırmak istiyorsak çarelerden bir tanesi de kullandığımız dil olabilir, çok etkili olabileceğini de düşünüyorum. Mesela bir psikolog şöyle diyordu: "Akran zorbalığı yerine akran nezaketini getirmeye çalışıyorum. Sürekli akran nezaketine şu yakışır, akran nezaketinde çocuklar böyle davranmalısınız." diye bir öğretmenin de güzel, olumlu, yapıcı ifadeleri tercih ederek böyle bir yola başvurduğunu okumuştum. Dolayısıyla olumlu, yapıcı ifadeler tercih ederek, medya dilini değiştirerek, daha yapıcı ifadeler, haberlerde ve dizilerde şiddeti normalleştiren, hatta cazip hâle getiren söylemlerden uzak durarak bunu sağlayabilir miyiz? Hepimiz birlikte buna yönelik bir kavram, yeni bir kavram üretebilir miyiz? Ben dilin çok etkili olduğunu insanlar üzerinde ve zihinler ve davranışlar üzerinde, isimlerimiz bile kişiliğimizin gelişmesinde önemli. Dolayısıyla bu konuda bir şey yapabilir miyiz diye soracaktım? Zaten genel itibarıyla söyledik.

Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Ben kısaca bir şey söyleyeyim: Yani sorunun cevabı da içinde vardı zaten. Şimdi, bu bizim kültürümüzdeki o şeyler yani negatifi vurgulamama, pozitif vurgulamayla ilgili kültür zaten bizim kültürümüzde var olan bir şey, onu kaybettik biz, onu kaybettik. O da sorun çözme yöntemleri olarak hep, işte, böyle negatif üzerinden, şiddet üzerinden gidiyoruz. Bu negatif söylemler beyinde tehlike devrelerini harekete geçiriyor, tehlikeye denene; olumlu söylemler beyindeki olumlu devreleri, olumlu dosyaları harekete geçiriyor. Gerçekten bilimsel çalışmalarda doğrulanmış bir şey bu. Yani bunun için zaten şu anda pozitif psikolojinin nörobiyolojik temelleri de oturmuş durumda. Onun için yani bunu Türkiye'ye getirip ilk başlattığımızda birçok meslektaş "Bunun teorik temeli nerede?" diye sordu. Teorik temeli nöro bilimle desteklendi, beyin çalışmalarıyla desteklendi. Yani onun için bu konu bilimsel sağlamlığı olan bir konu. Biz burada bilimsel sağlamlıkla gittiğimiz zaman kabul daha kolay olacak toplum tarafından. Onun için böyle gidelim ve bu Komisyon içinde şiddet dediğin zaman tabii daha çok medya ilgileniyor ama aslında ailenin güvenli alan olması lazım. Güvenli aile için çalışmamız gerekiyor, şiddeti önlemek için mücadeleden çok güveni artırıcı çalışmalar, ailede güveni artırıcı çalışmalar denilebilir mesela, şiddeti önleyici çalışmalar yerine güven artırıcı çalışmalar daha etkili yapar. Ailede güveni artırmak, okulda güveni artırmak, iş hayatında güveni artırmak... Bu ne yapar? Kişilerde, dâhil olma duygusu uyandırır insanlarda.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Müşerref Pervin Tuba Durgut Vekilimiz, vaz mı geçtiniz?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ben diğer hocamızı da dinledikten sonra, daha sonra...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler.

Komisyon üyemiz hem olup hem şu anda olmayan Sayın Serap Yazıcı Özbudun Hocamız. Şu anda durum nedir?

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Galiba oldum; galiba oldum tekrar.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yeniden üyemiz olan Sayın Özbudun Hocamız, buyurun.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Teşekkür ederim.

Öncelikle size çok teşekkürler bütün birikiminizi ve tecrübenizi bizimle paylaştığınız için. Konuşmalarınızdan hareketle bir iki soru soracağım. Demokratik siyasal kültürün ve özgürlükçü bir ortamın şiddeti önleyici etkisinin olacağını söylediniz -ki katılıyorum bu görüşünüze- ama siyaset bilimi çalışmaları son on yılda, belki on beş yılda dünyada demokrasi yönünden bir geriye gidiş olduğunu gösteriyor bize; demokrasi değerlerinin zayıfladığını, demokrasiye duyulan inancın özellikle genç kuşaklar arasında zayıfladığını ve tam aksine, otoriter eğilimin güçlendiğini. Bu durum karşısında şiddetin zayıflatılması için nasıl bir vaziyet almak gerekir? Daha geniş eksende demokrasiyi güçlendirmek içinde hareket etmek mi gerekir? Ama bu global bir sorun, ilk sorum bu olacak.

İkincisi, siz de konuşmanızda dijitalleşmenin şiddetle olan ilişkisinden bahsettiniz. Birkaç hafta önce Oksijen gazetesinde bir araştırmanın sonuçları çıkmıştı; İngiltere'de psikiyatri alanında yapılan bir araştırma, cep telefonu kullanımının çocuklarda hiperaktiviteyi ve çeşitli psikiyatrik problemleri güçlendirdiği ve bunun da şiddetle bağlantısı olduğunu gösteren. Ki biz İçişleri Bakanımızla yaptığımız görüşmede Sayın Bakanın eldeki verilerle ilgili açıklamaları da aynı yöneydi. Anneler çocuklarına kolayca yemek yedirebilmek için cep telefonunu açıyorlar ama bu bir tür bağımlılık yaratıyor ve bir alanda bağımlılık elde eden bir birey başka alanlarda da daha kolay bağımlılık elde edebiliyor. Özellikle bunun, madde kullanımını bakımından tehlikeli bir zemin yarattığını ifade etmişti. Bu konuda ne söylersiniz?

Aramızda avukatlık mesleğinden gelenler var, belki onlar da şimdi belirteceğim hususu paylaşacaklar. Ailenin korunması çok önemli, bu bağlamda boşanmaların azaltılması, en son çare olarak belki buna başvurulması çok önemli ama son yıllardaki boşanmayla ilgili yapılan istatistiksel çalışmalar gene dijitalleşmenin boşanmayı artırdığını, özellikle cep telefonlarının aile birliğini bozduğunu, eşlerin aynı mekânda farklı farklı kişilerle diyalog kurmayı tercih ettiklerini, hatta bunun çok eşliliği teşvik eden bir zemin yarattığı dolayısıyla boşanmaları teşvik ettiği. Buna nasıl çare bulabiliriz?

Ve son sorum: Osmanlı'nın geleneklerinden bahsettiniz, kasaplara yılda bir kez çiçek yetiştirme eğitimi ki çok önemli bence de. Bu bize şunu gösteriyor: Yaratıcılık eğitimi veya kişinin yaratıcı yeteneklerinin geliştirilmesi onun yıkıcı tutumlardan kaçınmasını sağlayabilir. Siz bizim eğitim sistemimizin yaratıcılığı teşvik ettiğini düşünüyor musunuz? Ben düşünmüyorum açıkçası. Ne yapmalıyız yaratıcılık yeteneğini geliştirmek için?

Teşekkür ederim.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Çok önemli sorular, ben kısa kısa...

ELİF ESEN (İstanbul) - Sayın Başkanım, çok özür dileyerek değerli Hocam, ben birazdan mecburen ayrılmak zorundayım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şimdi mi sormak istiyorsunuz?

ELİF ESEN (İstanbul) - Yok, şöyle: Aslında hiç sormayayım diyecektim ama bir konuyu çok kısa bir aydınlatmak istiyorum burada.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

ELİF ESEN (İstanbul) - Çok özür diliyorum Hocam sizden de zaten bir sorum dijitalleşmeyle ilgiliydi.

Sadece şunu burada ifade etmenin doğru olduğunu düşünüyorum: Kadın konukevi ve sığınmaevi konusu geçti. Aslında tam da Aile Bakanlığının sitesinde "Kadın konukeleri: Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların şiddetten korunması, psikososyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve kadın konukevi,

siğınmaevi, kadın siğınağı, kadinevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır." diye bir tanım var. Hani burada bunu bir netliğe kavuşturmanın doğru olacağını düşündüm.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Elif Esen Vekilime katkısı için teşekkür ederiz, sağ olun.

ELİF ESEN (İstanbul) - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, buyurun.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Şimdi, burada eğitim sistemimizle ilgili -ezbere dayalı test sisteminden dolayı- eski bakanlarımızdan birisi "Gençler test ile tost arasında sıkıştı." demişti, gerçekten o devam ediyor fakat benim torunlarım biri 9'uncu sınıfa gidiyor, orada bu yeni maarif modelinin uygulamasını yapıyorlar okulda. Şimdi, proje yapıyorlar, projelerini düşünerek yani soru sordurtan bir eğitim sistemi örneği başladı şu anda. Bu inşallah devam eder, kabul görür. Yani ezberleyip tekrar eden, ansiklopedi gibi olan genç yerine şu anda düşünüp, soru sorup yorum yapabilen bir eğitim sisteminin adımları atılmış durumda. Okuduğunu anlamayan bir nesil yetişiyor bizde, bu devam ederse zaman içerisinde o minimize olmuş olacak. Bu o açıdan önemli.

Diğer konuda da yani demokrasi ile şiddet arasındaki, siyaset arasındaki o ilişki gerçekten şu anda dünyada... Hatta bizdeki hocalarımızdan birisi Deniz Ülke Hocam "Duvar" diye kitap yazdı yani "Kuşaklar arasındaki, toplumlar arasındaki köprülerin yerine duvarlar örülmeye mi başlanıyor?" diye. Bu otoriterleşme eğiliminde küresel olarak onlar var fakat bunun geçmişte yaşanan Hitler gibi örnekleri olduğu için, kötü örnekleri olduğu için bunun kabul göreceğini sanmıyorum ben. Bu siyasal anlamda var ama sokakta yok, Batı toplumunda karşılık görmüyor bu yeteri kadar, karşılık gördüğünü söyleyemeyiz, hani seçimlere yansıyan bazı yönleri var. Ben buradaki en büyük tehdit gibi gözüken bir şeyin aslında fırsat olduğunu da görüyorum: Nükleer başlıklar. Şu anda nükleer başlıkların olması insanlık için de üçüncü dünya savaşını önüyor çünkü eğer bir küresel savaş çıkarsa nükleer başlıklar çok fazla var, İncirlik Üssü'nde de dünya kadar var, bütün her tarafta var; yani dünya şey olur. Bir siyasetçinin söylediği gibi "Üçüncü dünya savaşının silahını bilmiyorum ama dördüncü dünya savaşının silahı taş devri silahları olacaktır." dedi, böyle olursa olur. Yani bunun için, büyük savaş olamayacağı için küçük, lokal kalıyor savaşlar; küreselleşmiyor. Demokrasinin de kültür olarak devam etmesinden... Özellikle şu anda insanlık çözüm arayışı içinde. Böyle kötü örnekler o kadar çok arttı ki, şiddet olayları, cinayet, uyuşturucu kullanımı, intihar... İntihar salgınıyla ilgili videoyu gösterdim, İngiltere'de intihar salgınından dolayı üniversite ders koyuyor. Yani bundan dolayı insanlar çözüm arayışı içerisinde şü anda. 20'nci yüzyıl bilgi çağıydı, 21'inci yüzyıl bilgeliğin çağı olacak; ona doğru gidiyor. Onun için yani demokrasinin sarsılması, bu sosyolojik olayları biliyorsunuz, sinüzoidaldir, artar, iniş çıkışlar vardır. İniş çıkışlar böyle durumlarda gücünün dediği olmaya başlıyor gibi dönemler oluyor, otokratik dönemler oluyor, demokrasi zarar görüyor gibi oluyor ama bunun kötü sonuçları iletişim çağında yaşadığımız için görülüp tekrar toparlanacaktır diye düşünüyorum. Bu olayı desteklemeyen kişilerin... Bunu, demokrasiyi kültür hâline getirmemiz lazım. Demokrasi aileden başlar onun için. Biz bunu kendi alanımızda yaparsak, kendimiz inanırsak buna, karşıt fikirleri dinleyebilirsek, eleştiriye açık olabilirsek, o ailede demokratik kültür var demektir. Ailede ayrımcılık yapanlara "Baba, kardeşime kıyak geçtin. Bu doğru değil." diyebilmesi lazım çocuğun; bunu öğretmek gerekiyor. Onun için aileden başlıyor. Bunun toplum olarak sosyal hayatta, siyasal hayatta, her alanda yapılması lazım. Arızalar yok mu? İdeali yok bunun ama hiç olmazsa bence bu yolda olabilmenin, demokrasi kültürünün önemli olduğunu düşünüyorum.

Osmanlılardaki sorunuzu tam olarak...

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Yaratıcılık eğitimiymi, cevap verdiniz Hocam.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Ha, yaratıcılık eğitimiymi değil mi? Tabii.

Yaratıcılık eğitimi... Şu andaki eğitim sistemimizde rahatlıkla o yönde adımlar atılabilir. Yani, bu eğitim sistemimizde bizim farklı düşünen, kreatif düşünen kişiler yetiştirebilmemiz gerekiyor. Yani, eğitim sistemimize şu andaki bu değişiklikle... Hatta benim eleştirdiğim şeylerden biri de, Kültür Bakanlığı sadece somut kültürlerin bakanlığı gibi çalışıyor; maddi kültür, müze bakanlığı gibi. Hâlbuki Kültür Bakanlığının müze bakanlığı olmaması lazım. Gençlik ve Spor Bakanlığı sadece spor bakanlığı gibi çalışıyor. Hâlbuki gençlik, kültür, eğitim ve aile, bunların ayrı bir çatı altında olması lazım. Soyut kültür... Biz "kültür" deyince somut kültür anlıyoruz, taşta toprağa yatırım yapıyoruz. Taşa toprağa yatırım zamanını artık geride bırakıp insana yatırım yapmamız gerek. Yaratıcı insanlara o zaman çıkıyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şiddete doğru toparlarsak Hocam, hani şiddetin önlenmesi konusuna.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Tamam.

Fatih İstanbul'u aldıktan sonra Fatih Camisi'ne medrese yaparken oraya o zaman maliye vekili olan kişi 40-50 kişilik öğrenci alıyor sınıfa. Fatih 100 kişi alınmasını istiyor. Diyor ki: "Niye 100 kişi değil?" "Ama bütçemiz yetmez efendim, ancak sınıfı açtık." diyor; "Yok, 100 kişi olacak, onun içerisinde geleceği değiştirecek insanlar olacak, ne kadar çok yetiştirsek o kadar iyi olur." diyor. Fatih Sultan Mehmet'in vizyonu Kanuni'den sonra kayboluyor, Kanuni'yle birlikte kayboluyor. Onun için o vizyon, yaratıcılık... Osmanlı'da Kanuni'ye kadar sorgulama vizyonu vardı. Mesela tarihte iki tane yargılama örneği vardır; biri Fatih'tir, mahkemede yargılanmış, biri de Hazreti Ali'dir. Ondan sonra hiçbir padişah, hiçbir şey yargılanmamış. Bastırıldığımız zaman yaratıcılık kayboluyor; bastırılan kültürlerde, korku, baskı, tehdidin olduğu yerde yaratıcılık kayboluyor. "Babam bilir." Orta Asya'da "Sultanlar bilir." Osmanlı'da "Hakan bilir." Şimdi de "Devlet baba bilir." olmuşuz. Bunun için bu tarz kültürün sorgulanması gerekiyor, onu diyebilirim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Evet, çok derin konular ve sonu gelmeyen konular. Uzun bir zamanda geniş geniş dinlemek isteriz ama bizim Komisyonumuzun problemiği konuyla sınırlı olmak, yoksa çok geniş konuşabiliriz.

Çok teşekkür ederiz Üsküdar Üniversitesi Kurucu Rektörü, Klinik Psikoloji Bölüm Başkanı Nevzat Tarhan Hocamıza.

Şimdi Profesör Doktor Aylin Görgün Baran Hocamıza döneceğiz kadına yönelik ayrımcılık ve şiddetle mücadelede alınması gereken tedbirler ve çözüm önerileri konusunda.

Hocamız Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü hocası, sosyolog. Bir klinik psikologdan sonra sosyolog hocamızı dinleyeceğiz.

Aynı zamanda UNESCO Millî Komisyonu Üyesi ve de Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 2030 Komitesi Üyesi.

Buyurun Hocam.

2.- Profesör Doktor Aylin Görgün Baran'ın, kadına yönelik şiddetin türleri, nedenleri, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla ilgili araştırmaları, saha gözlemleri, ara buluculuk müessesesi ile kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla mücadelede alınması gereken tedbirler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Çok teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, Komisyonun değerli uzmanları, kamu kuruluşlarından gelen değerli uzmanlar; hepimizi sevgiyle selamlıyorum.

Uzun bir oturum olduğu için biraz beklemek durumunda kaldım ama konu birbirini açtığı için ister istemez tartışmalar da çoğalıyor.

Ben, tabii, konu itibarıyla kadına yönelik şiddet üzerinde özellikle durmak istiyorum. Yoksa uluslararası şiddet, savaş bir şiddet, devlet şiddeti, bölgesel şiddet, yerel şiddet, bunlar çok farklı oturumların konuları arasına giriyor.

Tekrar konuma döndüğümde, hocamın da değerli sunumu içerisinde bir fikir olarak ortaya çıkan "İnsan yetiştirme düzenimizi nasıl oluşturmamız?" Hocamız anlatılarında çocukluktan itibaren yetiştirme tarzımızdaki olumlu ya da olumsuzlukların şiddete nasıl yol açtığına dair doneler sundu. Çok teşekkür ederiz bu anlamda, benim de işim biraz kolaylaşmış oldu.

Biliyorsunuz, Türkiye'de, kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet meselelerinin kamuoyu ve devletin gündemine bir sorun olarak gelmesi 1980'li yıllarından sonra oluyor. Özellikle 1979 CEDAW Sözleşmesi kapsamında baktığımızda, Türkiye'nin de bunu 1985 yılında imzalayan bir ülke olarak değerlendirdiği dikkate alırsak şiddet, devlet katında ailenin, araştırılması gereken toplumsal bir sorun olarak değerlendirildiği için bu tarihten itibaren gündeme alınmış oluyor. Ama burada dikkatimizi çeken bir husus daha var, bunlar devletin gündemine girerken aynı zamanda bu alanda kurulmuş olan sivil toplum kuruluşlarının da çok önemli bir payının olduğunu unutmamak lazım. Ben bu sivil toplum kuruluşlarına çok önem veriyorum çünkü biraz önce tartıştığımız bu demokrasi meselesinin de ana unsurunu oluşturan hususlardan bir tanesi. Yani devletin yapmak istedikleri karşısında birey yer alıyor. Birey ile devleti karşı karşıya getirmek hem zamansal açıdan hem de işlerin yürütülmesi açısından zorluk taşıdığı için ortada köprü olarak bulunan sivil toplum örgütleri devreye giriyor. Dolayısıyla bir bireyin sorunu, bir grubun sorunu bu sivil toplum örgütlerinin aracılığıyla devlete iletilerek orada yapılması gereken neyse ve alınması gereken önlem neyse bunlar alınıyor. Yani demokrasinin olmazsa olmaz koşulu sivil toplum kuruluşlarının varlığıdır. Özellikle Amerikan sosyoloğu Wright Mills bunu söylüyor klasik demokrasi anlayışı açısından. Dolayısıyla biz yeni bir insan yetiştirme düzeni arayışı içerisinde olacaksak eğer, bu demokrasi kavramını, demokrasi kültürünü yavaş yavaş aile içerisinde çocukların yetiştirilmesinde devreye koymamız gerekiyor ama bu da yeterli değil. Aile tek başına ne yapacak? Bütün sorumluluğu aileye yüklemek biraz insafsızlık olmuyor mu? Bu konuda da yine Alman filozof Frederick Reich şöyle bir yorum getiriyor, diyor ki... Oradaki insan yetiştirme düzeni açısından konuya baktığımızda; aile var, okul var, kilise var. Bu üçü etrafında insan yetiştirme boyutundan bakıldığında, bu üç kurum birbirini destekleyen, birbirini uyum içerisinde koordine eden bir yaklaşım sergilemiş oluyor. Bunu geliştirirken sorduğu soru şu: Neden Alman halkı faşizmi istedi? Faşizmi Alman halkı neden istedi? Bunun cevabını aileye, okula ve kiliseye veriyor. Yani bu üçlünün nasıl uyum içerisinde bir çocuk yetiştirme sistemini geliştirerek, insanların uygulamalara ses çıkarmadan baş eğerek, itaat ederek ailede babanın sözü, okulda müdürün, öğretmen söz, kilisede papazın sözü; bütün bunlar hep eril anlamda bir itaatin gerçekleşmesi anlamına geliyor ve dolayısıyla da buradan yola çıkarak işte Almanya'daki olayları değerlendirmeye çalışıyor. Yani bunlara hep bizim kafamızda yerleşmiş olan konular olarak baktığımızda, kadına yönelik şiddet birdenbire ortaya çıkmış bir şey değil. Tarihsel süreç içerisinde olagelen, günümüze kadar intikal eden bir şiddet eylemi nihayetinde ama günümüzdeki boyutuyla kadına yönelik şiddet artık -nasıl diyeyim- çağımızın boyunu aşan bir şekle bürünmüş oldu. Bugün sabah haberlerde bir kadını arabasını kullanırken durduruyorlar, camını kırıyorlar, işte birtakım olumsuz davranışlar şeklinde sataşıyorlar, cep telefonuyla karakolu falan arıyor. Yani biz her gün bu gibi olayların onlarcasını biliyoruz, belki hepsini duymuyoruz ama biliyoruz, o medyaya yansıyan tarafını ancak görebiliyoruz. Dolayısıyla, kadına yönelik şiddet böyle alt düzeyde görülecek, ciddiye alınmayacak bir mesele değil. Aksine, çok daha ön planda tutulup değerlendirilmesi gereken bir mesele.

Buraya gelirken ben biraz da çekinerek geldim çünkü sürekli ataeril kültürden söz edeceğiz, eril kültürden söz edeceğiz, erkek egemen bir toplum ve küresel anlamda erkek egemen bir düzenden söz edeceğiz. Böyle söyleyince erkek arkadaşlarımız alınıyorlar. Alınmayın, benim sözüm erkeklere yönelik değil, erkeklik kültürüne yönelik, erkeklik kültürü... Bunu erkek arkadaşlarımız da kabul ederlerse o zaman hani kadına yönelik şiddet neden bu kadar çok gündemde tutuluyor belki sorularının cevabını bulma bakımından iyi olur diye...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bir sosyolog olarak ben de katkıda bulunayım: Erkeklerin alınması için bir gerek olmadığını biliyoruz hepimiz. Erkeği yetiştirenin de bir kadın olduğunu hatırlarsak hep birlikte yani erkeğin uyguladığı şiddetin kökeninde de bir kadın olduğunu göreceğiz. Yani biz hangi konu ve olay olursa olsun karşılaştırmalı ve kıyaslamalı yapmazsak gerçeği bulamayız. Az önce Nevzat Hocam da sosyal entropiden söz etti; karanlık yoktur, ışık azlığı vardır gibi. Şimdi, erkeğin arkasında da onu yetiştiren... Hani diyoruz ya, aile ediyoruz, anne dedik, kültür dedik, kadın yetiştiriyor sonuçta. Yani ikisi iç içe geçmiş, asla ayrılmayan bir olgu.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - İki iç içe geçmiş vaziyette; bu son dönemde ilişkisellik çok fazla vurgulanıyor. Hem kadının hem erkeğin kurulmuş olan aile içerisindeki eylemleri, davranışları aslında birbiriyle bağlantılı, birbiriyle ilişkili. Dolayısıyla çocuğun yetiştirilmesi sadece kadınla sınırlı değil, özellikle babalarımızdan da bu konuda katkı yapmalarını, paylaşımlarını bekliyoruz.

Şimdi, kadına yönelik şiddet, kadının elinden yaşama hakkının, onurunun, güvenliğinin, özgürlüğünün ve bedensel bütünlüğünün sırf kadın olduğu için alınması durumunu ifade ediyor. Hani burada, birtakım türleri var, ben onlara girmek istememişim, konuşmayacaktım ama konular çok daha makro boyutlara çıkınca... Kadına yönelik fiziksel şiddetten söz ediyoruz, cinsel şiddetten söz ediyoruz, duygusal şiddetten söz ediyoruz, ekonomik şiddetten söz ediyoruz ve sosyal şiddetten söz ediyoruz. Bunların, bu şiddet türlerinin hiçbiri insanın tek başına uygulanmıyor; hepsi birbiriyle bağlantılı olarak karşımıza çıkıyor yani fiziksel şiddet uygulayan bir kişinin aynı zamanda psikolojik, sosyal, ekonomik şiddet uyguladığını da görmek mümkün.

2015 yılında Ankara'da 4 ilçenin -o zaman sığınmaevi ile konukevi sözcüklerinin her ikisi de kullanılıyordu- sığınmaevlerinde araştırma yaptık, şiddete uğramış 43 kadını görüştük. İnanın, o araştırmalar devam ederken ve bittikten sonra kendimize bir iki ay gelemedik yani o kadar travmatik olaylar var ki inanmıyorsunuz. Böylesi bir durumu yaşadık sonra böyle "fiziksel şiddet" "psikolojik şiddet" deyip es geçmek gerçekten hiç doğru şeyler değil. Ben empatiyi biraz fazla kurunca duygusal olarak daha da rahatsız oluyorum açıkçası ama yaptığınız iş böyle bir şey, katlanmak zorundasınız en azından.

Şimdi, o kadar çok çalışma yapıldı ki şimdiye kadar, bu çalışmalardan aşağı yukarı benzer sonuçlar ortaya çıktı. Buna ilişkin ben -vesile oldu bu Komisyonun daveti- bir çalışma yapacağım yani 80'li yıllardan 2025'e kadar yapılan çalışmalar ne derece benzer sonuçlar çıkardı, birbiriyle farklılıkları nelerdir, birbiriyle benzer yönleri nelerdir, bunları yapacağım. Şu anda sadece genel okumalarım çerçevesinde söylüyorum.

Şiddet olgusunun 5 farklı alanda risk faktörü oluşturduğunu görüyoruz yani alan yazınında risk faktörlerini sosyodemografik faktörler, bireysel faktörler, ilişkisel faktörler, topluluk faktörü ve toplum düzeyindeki faktör olmak üzere 5 gruba ayırmak mümkün. Bunların birçoğu birbirleriyle ilişkili olduğu için örneğin, bir yerde bireysel faktör aynı zamanda sosyodemografik faktör içerisinde de yer alabilir ama kafamızda bir şema oluşması açısından ifade etmeye çalışıyorum. Eş ve partnerlerin yaşı; genelde Türkiye'de yaş konusunda kadınların daha az, erkeklerin daha yüksek yaşlarda olduğunu görüyoruz; buna Hocam "Hollywood kültürü" diyor. Radyo ve televizyonlarda bunları gördükçe -sanatçı diyemiyorum açıkçası- bu kişilerin evliliklerinin bizim evimizin temel meselesi hâline gelmesi, medyaya bağlantılı olarak baktığımızda bunları görebiliyoruz. Dolayısıyla bir kere, fiziksel olarak güçlü olan bir kişinin kendinden fiziksel olarak güçsüz olan birine şiddet uygulaması gerçekten akıllara durgunluk veriyor. Siz zaten onu evire çevire döversiniz ya da her şekilde alt edersiniz. Kadınların kendilerini korumaları için -bir ara "aikido" meşhurdu- bu doğu sporlarına gidip sokaklarda kendilerini korumaları, evde kendilerini korumaları gibi düşünceler vardı,

yanılıyordu ama yani bir insan evlilik müessesesini oluştururken ya da bir kişi başka bir kişiyle birlikte yaşamak isterken bu fiziksel güç boyutunun kendisinin sürekli kadını istismar etmesi anlamına gelmediğini bilmesi gerekiyor. Her ne türlü şiddet olursa olsun hiçbir şekilde haklı gerekçesi olamaz, şiddetin haklı gerekçesi olamaz. "İnsanlar konuşa konuşa, hayvanlar koklaşa koklaşa anlaşılır." diyoruz; dolayısıyla konuşmak, diyalog kurmak, derdini anlatmak meselelerini de yine bireysel olarak dikkate almak zorundayız.

Eğitim düzeyleri farklı olabiliyor. Genellikle erkeklerin eğitim düzeyi daha yüksek oluyor ve dolayısıyla kazanmış oldukları gelirler de kadına göre daha fazla olabiliyor hatta kadın hiç çalışmıyor, çalışma durumu çok düşük düzeylerde. Öte taraftan, sosyodemografik açıdan bakıldığında, kırsal alan-kentsel alan farklılıkları, her ailenin kendine özgü özellikleri, birbirine tıpatıp iki ailenin benzerliğinin olmadığını bize gösteriyor. Hepimiz burada bir aile içerisindeyiz ama hiçbirimizin ailesi birbirinin aynısı değil. Dolayısıyla, bu heterojenliği de dikkate alarak çözüm önerilerini geliştirmek gerekiyor.

Bireysel düzeydeki risk faktörleri: Bu risk faktörleri aynı zamanda şiddetin nedenleri olarak düşünülmelidir. Kadın ve erkek için genç-yaşlı olmak dedim, biraz önceki meseleyi burada da dikkate aldık. Eğitim düzeyinin düşük olması, düşük gelire sahip olmak kadın açısından; kadın için, eşinden ayrı olmak... Tek başına yaşayan kadınların da bu toplumda zaman zaman şiddete uğradıklarını yine medya aracılığıyla duyuyoruz. İstanbul'da 2 kardeş yalnız yaşarken karşı apartmandan bir -tırnak içinde diyeyim- "erkek" gecenin on ikisinde kadınlara rahatsız edebiliyor. Bu hakkı nereden alıyor? Bu kişi bu hakkı nereden alıyor? İnsanın durup bunu kendine söylemesi lazım. Sokakta yürüyorum, geçeceğim, kaldırımın üzerinde 2 genç erkek konuşuyor, görüyor geldiğimi, hiç tınmıyor, hiç tınmıyor. Bu hakkı nereden alıyor? Benim orada geçme hakkımın olduğunu düşünmüyor mu? Yani kendinin orada durma hakkının olduğunu görüyor da benim orada geçme hakkımın olduğu dikkate alınmıyor. Bütün bunlar, işte, bu erkeklik kültürünün ondaki tezahürü olarak karşımıza çıkıyor.

Erkek için işsiz olmak yine bir şiddet meselesi hâline gelebiliyor. Bizim şiddete yönelik sığınmaevindeki çalışmamızda kadın -çalışmıyor- şöyle söyledi: "Bana eşim 'Git, para bul.' diyor. Ben nereden bulayım parayı? 'Ne yaparsan yap; sokağa çık, ne yaparsan yap, git para bul.'" Bir insanın evli bir kadını fuşşa teşvik edecek şekilde ifadesi olabilir mi? Bunu söyleyenler var. Dolayısıyla "Ben sığınmaevine geldim. Ne yapayım, sığınmaevine geldim." diyor. Şimdi, bunlar, bizim gözlemlerimiz çerçevesinde mevcut durumu somutlaştıran hususlar olarak karşımıza çıkıyor.

Bir başkası -hocam da üzerinde ayrıntılı olarak durdu- erkekte antisosyal kişilik, kadında da daha çok depresyona yönelik ruhsal sorunlar söz konusu olabiliyor; bunlar da risk faktörleri olarak karşımızda. Ya da her iki tarafın da ilaç kullanımı, yasa dışı ilaç kullanımı, aşırı alkol ya da madde bağımlısı dediğimiz meseleler. Bizim çalışmamızda bir de bunlara ek olarak aldatma sorunu çıkmıştı.

Şimdi, sırası gelmişken, bu aileler arasındaki ara buluculuk, kadın ve erkek arasındaki arabuluculuk nasıl yapılacak? Akşama kadar dayak yemiş bir kadın nasıl o eşle tekrar aynı yatağa girecek? Yani böyle bir ara buluculuk meselesi...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Bütün şeylerde olmaz da Hocam, tabii ki olamayacak... Hocam da dedi ya "Bazıları o kadar arttı ki yani..."

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Yani bu ara buluculuğu... Ama şöyle, ara buluculuk soruna tek çözümmüş gibi görülüyor da hani buna tek çözüm diye bakmayalım yani ara buluculuk meselesi başka şeylerin tetiklenmesine, kadının sürekli ev içinde mahsur kalmasına sebebiyet veriyor.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sayın Hocam, sözünüzü kesmek istemiyorum da ara buluculuk şu yönden pratik bir fayda üretebilir diye düşünüyorum: Genelde boşanma aşamasında şiddet uyguluyorlar ya erkekler, boşanmadaki bu hukuki prosedürün suhulet ile ilerlemesi... Ben arabuluculuğu aslında 2 insanın barıştırılması diye düşünüyorum çünkü 2 insanın barıştırılması konusunda ara buluculuk aile büyüklerine düşebilir, başka şeylere düşemez diye düşünüyorum çünkü şiddet bir unursa o ailede, artık aile olmaktan zaten çıkmış.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Boşanma...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bu boşanma meselesinin de uzaması çok fazla...

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Evet, boşanma aşamasında da çok sorunlar oluyor ama bu, şiddetin sadece boşanma aşamasında olduğunu göstermiyor.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yok, yok, öyle düşünmüyorum da yani mesela, boşanma meselesi çok yıpratıcı bir süreç hâline geliyor.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Onda haklısınız.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Boşanma süreci konusunda ara buluculuk yaparken de kadının maddi, manevi haklarını korumak şartıyla...

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Evet, haklarını korumak açısından...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam, erkeğin de öyle.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - İki tarafın da...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Erkekler de biliyorsunuz, dışarıda kalabiliyorlar, gidecek yerleri olmuyor. Çok garip vakalar var, mesela dışarıda donarak ölen... Gidecek yeri yok, ailesine gidemiyor. Var, böyle de var; ikisi için de aslında.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Zaten "kadın-erkek eşitliği" derken bunları kastediyoruz, "toplumsal cinsiyet eşitliği" derken bunları kastediyoruz.

Dolayısıyla ara buluculuk, böyle tek çözüm bağlamında değil de ama işin hukuki prosedürü, haklar meselesi konusunda devreye girebilir.

İlişki düzeyine bakıldığında kültür açısından uyumsuzluklar söz konusu olabilir. Ailenin ataerkil yapıda olması... Değerli milletvekilleri, hepimizin ailesi ataerkil. Ataerkil olmayan aile mi var? Yani nasıl diyeyim -hocam da ailesinden örnek verince- çok demokrat bir babamız vardı, bizi okutmak için çok çırpındı; Allah rahmet eylesin. Dolayısıyla...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ama yine de ataerkil miydi aileniz demokrat olmasına rağmen?

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Öyleydi. Neden? Çünkü annem sürekli işte evin düzenini sağlayacak, işini yapacak, çocuk bak, yemek yap... Yani bütün yük kadının üzerinde. Dolayısıyla hepimizin ailesi ataerkil aile. Aile içerisinde demokratik bazı uygulamalar söz konusu olabilir; bazen de otoriter, baskıcı uygulamalar söz konusu olabilir. Bir de literatürde serbest aileden söz edilir. Bu serbest aile de hiç çoluk çocuğuna karşımayan aile tipidir. Şimdi, hem hiç karşımayan aile problemleri hem de otoriter aile problemleri. Her şeyi korku üzerine temellendirirseniz Almanya'daki gibi bir durumla karşılaşmak mümkün olabilir.

Bütün oğlan çocuklarını yetiştirirken hep kadına sahip olması... İşte "Kardeşine sahip ol." ya da daha ileri yaşlarda "Kız arkadaşına sahip ol." Ondan sonra evleniyor "Eşine sahip ol." Ya, ben soruyorum arkadaşlar, gençler, erkekler; zor bir şey değil mi ya? Niye siz hep birisine sahip çıkıyorsunuz? İşte, bu ataerkillik sadece kadınlara rahatsızlık vermiyor, erkeklere de rahatsızlık veriyor. Ailenin geçimini erkek üstlenmiş. Niye yani sadece erkek üstleniyor? Kadının çalışması yardım etmek amacıyla. Böyle bir şey olabilir mi? Yani bu düzeylere gelmiş bizlere baktığımızda, biz de bireyiz yani böyle değerlendirmeli.

Çatışmalı ilişkiler... Aileler arasında evliliklere adım atılırken kız tarafı, erkek tarafı sürekli çatışma yaşıyorlar. "Sen bunu alacaksın, ben bunu alacağım." "Yok, öyle oldu, böyle oldu." Böyle başlıyor zaten, orada başlıyor. Yani "Bu şiddetin kökeni nedir?" diye baktığımızda her şey kökeni.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, bir şey söyleyeyim izninizle.

Şimdi, mesela, bu evliliklerde hani aileler, anneler babalar giriyorlar ya devreye, ben bugüne kadar ve bu yaşıma kadar kayınpederlerin çocuklarına "Karşı tarafa söyle şunu alsın, o onu yapsın." dediğine tanık olmadım, duymadım, okumadım ama kadınlar, kayınvalideler "O onu alsın, bunu alsın." diyor. Sonuçta kadınlardan kaynaklanmıyor mu bu? Kayınpederlerden hiç duyduk mu?

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Çok teşekkür ederim, bu sorunuz için çok teşekkür ederim.

Yine, erkek arkadaşlarımız kulaklarınızı açın: Kadın hangi kültürden geliyor? O da ataerkil kültürün bir ürünü, ona da o görev verilmiş. Arkadaşlar, Batman'da annelerin ipi atarak kızlarını intihara teşvik eden yazıları okudunuz herhâlde. İşte, ataerkil kültür bu; kadın da besliyor, kadına da öyle öğretildiği için evdeki bütün şeyler kadın üzerinden işlemiş oluyor. Babayla konuşuluyor, anne araya giriyor, sürekli anneden bilgiler aktarılıyor. Bu olumsuz örnekler olarak karşımıza çıkan sorunları ifade ederken mutlaka olumlu taraflarını da olmadığını söylemek istemiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani aile içinde de bir ara buluculuk sistemi kendiliğinden gelişmiş. Gençler, çocuklar babalarına söyleyemedikleri zaman annelerini ara bulucu yapıyor, annesine söylüyor "Babama söyle." diye, değil mi? Ara buluculuk önemli bir müessese.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Hocam, güzel bir şey ama kız çocukları evlendikten sonra bu sahiplenme meselesinden dolayı otomatik olarak erkeğin egemenliği altına giriyor ve itaat ediyor. Ona o şeyi öğretmek lazım yani kız çocuklarının da bir birey olarak kendi varlığını, varoluşunu gerçekleştirebileceğini, kendini ifade edebileceği durumların olduğunu öğretmek lazım. Ben derslerde şunu söylüyorum: Arkadaşlar, aile bir bütün, bu bütünün içerisinde kadın bir yerden geliyor, erkek başka bir yerden geliyor ve ortada bir birlik kuruyor ama biz buraya gelmeden önce her ikimizin de özel yaşamı vardı, dolayısıyla her birimizin farklı sosyal çevresi vardı, biz bu sosyal çevrelerimizi yok ederek, kapatarak değil de yaşatarak bu birlikteliğe geldik ama ailenin de kendine özgü bir sorumluluğu var. Benim o özel yaşantımı, evlenmeden önceki yaşantımı devam ettirebilmem için aynı zamanda ailemin sorumluluğunu da kadın-erkek olarak yerine getirmem gerekiyor, bu yani. O yüzden, evliliklerde genelde erkekler eşlerine "Sen gidemezsin, artık görüşemezsin, arkadaşınla buluşamazsın, sinemaya gidemezsin." gibi ifadeler kullanınca bu kez kadının ev içerisine sıkışması ve kendini ifade edecek bir şey bulamamasına yol açıyor, belki de biraz depresyonların sebebi buradan kaynaklanıyor, sürekli dört duvar arasında kalan bir kadın... Bugünkü kentlerde o kadar değil ama kırsal alanlarda hâlen böyle durumlar var. Dolayısıyla biz bu özel alanlarımızı koruyacağız ama aynı zamanda evliliğin sorumluluğunu da yerine getireceğiz. "Yok, evlendik, artık sen maça gidemezsin." diye bir kadın eşine bunu söylememeli; o maça gidiyorsa sen de özel olarak başka bir şey yapacaksınız, arkadaşınla buluşacaksınız. Bu birlikteliklerde imza atınca kadın ile erkek artık tek kişi oluyor, kadın diye bir şey kalmıyor, erkeğin sözü geçerli oluyor; imzayı attık, her şey bitti.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, araya gireyim izninizle.

Siz bir sosyolog olarak, toplum bilimci olarak bu verdiğiniz örneklerin -biz daha çok kendi ülkemiz açısından ele almaya çalışıyoruz ama dünya örnekleri de yol gösterici- yüzde kaç oranında olduğunu söyleyebilirsiniz, böyle bilimsel araştırmalar var mı? Yani ataerkil bir toplum kavramı, evet, kitaplarda bugüne kadar okuduğumuz kavram ama artık, çağımızda medyada da görüyoruz, filmlerde de görüyoruz, günlük yaşamda da tanık oluyoruz; "mutfağa giren erkek" kavramı var. Efendim, yeni evli bir çift, çocukları var, puseti erkek sürüyor, AVM'lerde onu gören kadınlar diyor ki: "Bakın, ne kadar modern bir erkek. Artık çağımızda babalar çocuklara bakıyor." Şimdi, bu toplumsal, sosyal gerçeğe de tanık olduktan sonra bu soru daha anlamlı hâle geliyor. Sizin verdiğiniz bu ataerkil örnekler, "Eski arkadaşınla görüşemezsin." gibi olgular yüzde kaç oranında? Yani biz yüzde kaç tartışıyoruz burada, siz neyi anlatıyorsunuz; biz onu kavramaya çalışıyoruz. Toplumun geneline yayabileceğimiz örnekler mi, toplum bu hâle mi geldi yoksa bir tarafta hem bu var hem öteki mi var?

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Evet, günümüz toplumları biraz karmaşık yaşam tarzlarına sahipler. Dolayısıyla hem sizin söylediğiniz çerçevede o tür ilişkileri görebiliyoruz hem de benim anlattıklarım. Bunların büyük çoğunluğu, sığınmaevleriyle ilgili çalışmanın literatürünü oluştururken edindiğim bilgiler.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani bu tür şiddet uygulanmış vakalardaki sonuçlar bunlar, yoksa toplum değil.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Yok, sonuçlar. Ama yani o gençler için şöyle bir olumlu tarafı var; dedim ya size, hani olumsuz olduğu kadar olumlu tarafları da var: Gençler, genç evliler, özellikle erkekler artık aile içerisinde öyle "Koltuğuma oturayım, çekileyim, kendi işimi yapayım." diye bir düşüncede değiller, bayağı birbirlerine destek olacak kadar ilgililer hatta kendi çalışmalarını bebeğe uygun hâle getirerek, birbiriyle paylaşarak yapıyorlar. Bu, iyi bir gelişme ve bir kırılma noktası ve bunlar olduğu zaman da desteklemek ve övmek gerekiyor. Daha önceki dönemlerde, benim yaşadığım dönemlerde "kılıbık" diye bir kavram vardı, bunları yapanlara "kılıbık" deniliyordu. Şimdi, erkek "kılıbık" sözcüğünü duyduktan sonra bir daha yapar mı onu? Yapmaz. Bana da başka bir şey söyleseler ben de yapmam yani. Dolayısıyla kırılıyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yapanlar var.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Evet, bunlar olumlu gelişmeler. Yani ataerki gözümüzde büyütürken bu olumsuzluklar anlamında bizi daha çok rahatsız ettiği için ön plana çıkıyor. Öteki türlü, yavaş yavaş bu olumsuzluklar kırılarak olumluya çevrilme... Örneğin, hocamızın söylediği bu diyalektik anlamda ikiliklerin birbirini tetikleyen, besleyen ve birbirinden destek alarak yenilikleri ortaya çıkaran bir durumu var.

Durkheim'den söz ettiniz. Durkheim diyor ki: "Suç normaldir. Bir toplumda suçun olması normaldir." İnsanlar şaşırıyorlar: "Ne demek yani? Hem toplumda uyumu araştıran bir sosyolog; uyumu, istikrarı ortaya koyan bir sosyolog hem de suç..." Evet, suç vardır, olması da gerekiyor çünkü normal davranışların daha yaygınlaşması ve uyuma dönüşebilmesi için gereklidir. Bazen anormal davranışlar söz konusu olabilir toplumlarda. Onu da şöyle açıklar: "Anormal davranışlar normal hâle geldikçe bu işi kabullenmek de kaçınılmaz gözüküyor."

O yüzden, bazı olumlu ve olumsuzluklar birbirinden beslenerek, birbirini tetikleyerek daha iyi şeyler ortaya koyabileceği gibi, daha olumsuz durumları da ortaya koyabilir. Bunu kim yapıyor, ne için yapıyor, neden yapıyor; bunu sormak lazım. Medyaya da çok sataşılıyor ama yani eğer iyi yönde kullanılırsa müthiş bir etki aracı. Bizim sosyalleşmede anlattığımız aile, eğitim, kitle iletişim araçları, bunlar sosyalleşme sürecinin temel araçları. Yani dolayısıyla etkili kullanmak ve kimin için, ne için kullandığımız meselesini de dikkate almak gerekiyor.

Topluluk düzeyinde her iki tarafın geleneksel cinsiyet rollerini benimsemesi... Şimdi, ben, işte "ataerkil aile" deyince onu anlıyorum. Kızlara başka türlü, oğlan çocuklarına başka türlü davranılıyorsa, oğlan çocuğunun her istediği bir ailede yapılıyorsa, kız çocuğuna "Sen çekil kenara." deniliyorsa bu bir ataerkil ilişkidir. Bu, erkeğin ön plana çıkması ve güçlü olmasını sağlayarak otorite kurmasına yol açıyor. O yüzden, lütfen, anne babalar, eşitlik ideal bir durumdur. Hiçbir şeyi tamamiyle eşit hâle getirmek

mümkün değildir ama bu, bizim ülkümüz olmalıdır, idealimiz olmalıdır. Ne kadar eşitlikçi bir anlayışla çocuklarımızı yetiştiriyorsak o demokratik çabalar geri dönüş sağlayacaktır ve şiddetin azalması yönünde etkisi olacaktır. Dolayısıyla öğretmek gerekiyor. "Sen kızsın sen yapma; sen erkeksin erkekler ağlamaz, erkekler ağlar mı?" Bunlar, işte, gelenekler Hocam, bunlar son derece hastalıklı diyorum. Ben kültürün bu kısmına hastalıklı diyorum. Hastalığı nasıl tedavi etmemiz gerekiyorsa, bu kültürü de tedavi etmemiz gerekiyor; alınacak tedbirlerle, önlemlerle tedavi etmemiz gerekiyor. Ya ortadan kaldıracamız, yerine yeni bir şey koyacağız ya da başka şekillerde insan yetiştirmek adına düşüneceğiz.

Erkeğin arkadaşlarının şiddeti onaylaması, meşrulaştırması keza kadının da zaman zaman şiddeti meşrulaştıran davranışlar gösterdiği de söz konusu. Kadının ailenin çevresinden izole olması, yalnız yaşaması, biraz önce söylediğimiz gibi; kadın ve erkeğin ataerkil kültürel kalıplarla yetişmiş olması, şiddetin her iki taraf için kabul edilen bir eylem olarak algılanması; geçmişte de erkeğin istismar edici, kadının istismar mağduru olması; şiddetin bir suç olarak benimsenmemesi nedeniyle toplumsal yaptırımının düşük olması; çoğunlukla yoksulluk ve işsizliğin yüksek oranda ama yüksek eğitim düzeyine sahip kadınların düşük oranda olduğu, erkeklerin bağımsız ve iktidarının kabulü, kadınların ise bağımlı ve itaat etmesi beklentisi ön plana çıkıyor. Yine, yaptığımız çalışmalardan ortaya çıkan sonuç; itaat ettirmek, sözünü dinletmek, sözünü dinlemeyince şiddete başvurusu açıklamaları bu anlamda değerlendirilebilir.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Erkekler şu anda şöyle bir şey söylüyor: "İtaat et, rahat et."

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Kadına itaat değil mi?

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Erkekler söylüyor, evet.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Bu aşamaya gelmişse, Hocam, ne kadar güzel bir haber. Ama burada şey de önemli yani bunları söylerken her şeyde kadın üstün olacak, her şeyiyle üstün olacak, kadın üstün olacak bir anlayışım mevcut değil. Ben literatüre de öyle bakmıyorum, insan hakkı olarak bakıyorum, bir kadının da insan hakları çerçevesinde bu söylenenlerin dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bir şey ekleyeyim Hocam -Nevzat Hocam da değindi- evliliklerde uygun evlilik üzerinde durmamız gerekmiyor mu toplumsal açıdan? Şöyle: Erkek ve kadınlar hepsi farklı farklı karakterlerde, farklı eğitim ve gelir düzeylerine sahip. Başlangıçta birbirine eşit olması mümkün değil, birbirine yaklaşık olarak eşit diyelim ama zaman içinde erkek ya da kadının kültürü değişiyor, artıyor, yükseliyor, öteki geride kalıyor veya diğerinin maddi gücü artıyor, miras yoluyla, çalışarak vesaire. Şimdi, dengeler zaman içinde değişiyor ama bunu tahmin etmek, bizim bunu tahmin etmemiz zor; başlangıcı bilebiliriz ama. Bu, nişanlılık dediğimiz deneme yanılma döneminin daha düzgün geçirilmesini tavsiye eder misiniz? Uygun eşlerin bulunması acaba şiddeti ve ayrımcılığı azaltır mı? Bizler bu Komisyonunda dinlediğimiz konuklardan, daha çok, şiddet üzerinde durduklarını görüyoruz. Oysa çok daha ayrıntılı olarak yaşamın her alanına yayılmış olan kadına yönelik ayrımcılık var, çok daha yaygın bu, iş dünyasında ve başka alanlarda, toplumsal boyutlarda. Biz acaba bu evliliklerde bu dengeyi sağlayabilecek olsak, mesela, birçok erkek eğer "Eşim bana çay koysun, getirsin." diyor ve kadın da "Ya, ben eşime -kocama- çayı kendi elimle getireyim." diyorsa bu çiftlerin birbirini bulup evlenmesi... Veya bir başka aile örneğinde "Erkek mutfağa girsin." diyorsa kadın ve o erkek de "Evet, ben modern erkeğim, artık ben de mutfağa gireceğim; çocuğu, bebeği kanguruda ben taşıyacağım, puseti ben süreceğim." diyorsa bu kadın ile bu erkek birbirini bulursa bence sıkıntı olmaz ama farklı insanlar birbirini bulunca galiba sıkıntı oluyor. Ne dersiniz?

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Katılıyorum, bu nişanlılık dönemi çok...

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Kişilerin değer verdiği şey ön planda aslında. Kişi ona değer veriyorsa önemli olan değil mi?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İşte, bize ters gelen bir şey... Hani şiddeti kim kime yaparsa kimse onaylamıyor ama yaşam davranışları birbirine uyan insanlar birbiriyle mutlu olabilir, değil mi? Bir hocamız demişti "Zebra zebrayla birlikte mutlu oluyor, aslanla yaşamıyor mesela."

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Ama her zaman olmayabilir de yani çok iyi...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Olsa, hani ideali de arıyoruz ya. Yani bu davranıştan 2 kişi hoşlanıyorsa bunların evlenmesi uygun ama farklı kültürlerden geliyor "Biz evlenelim, evlendikten sonra birbirimizi törpüleriz." derse olmadığına tanık oluyoruz galiba. Bu konuda bir öneriniz var mı sosyal, toplumsal gerçek açısından?

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Evet, söyleyeyim. Bu nişanlılık dönemi çok önemli fakat arkadaşlık etme durumunda bir araya geldiklerinde iki tarafın da kadının da erkeğin de evlilik yapma, evlenme... Mesela, aileler baskı yapıyor kız çocuklarına "Artık, 18-20 yaşına geldin, evlen." baskısı, erkekler "Artık, askere gittin, geldin, iş de buldun, evlen." baskısı. Şimdi, böyle durumlarda -sizin verdiğiniz örneğe geleceğim- evlenmek üzere yola çıktıkları için "İleride değişir." diye düşünebiliyorlar ya da "Ben evleneyim de ne olursa olsun..." Bir arkadaş, bir öğrenci "Boşanmak için 'ticket' alıyorlar, evlilik bir bilet, ondan sonra boşanırım." demişti. "Aile baskısı" dediği ya biraz önce, gençlerle ilgili çalışmamda da ailelerin çocukları üzerindeki baskısı sadece evlilik konusunda değil, genel olarak sokağa çıkmak, gidip gelmek, arkadaşlarıyla konuşmak, sinemaya, tiyatroya gitmek, sürekli bir engel yaratıyor. Bir öğrenci "Ben yurt dışına gitmek istiyorum." demişti. "Neden?" "Aile baskısından kurtulmak için." Yani ailelerimizde sıkıntılar oluyor çocuk yetiştirme konusunda. Dolayısıyla böyle yetişen bir kadın ister istemez evliliği bir kurtuluş yolu olarak görüyor. Hatta kadınlardan birisi "Yağmurdan kaçarken doluya tutuldum ben." demişti bu çalışmamızda. Dolayısıyla o nişanlılık dönemi biraz sevginin yükseldiği dönem, özellikle kız çocuklarımız açısından bakıldığında, kendini seven birisinin olduğunu hissetmesi ve bunun kendisine değerli olduğunu hissettirmesi biraz gözü kapatıyor galiba, çok da uyumlu olmadıkları hâlde evliliğe adım atmış oluyorlar. Fakat bu evliliğe müracaat ettiğimizde böyle bir iki saatlik eğitimler de veriliyor. Özellikle ben önerimde sunacağım, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının evliliğe müracaat eden kimsenin -genç olabilir, orta yaşlı olabilir, yaşlı olabilir- bir evliliğe hazırlık eğitiminden geçirilmesi ve orada, eşler arasında nasıl davranacaklarına, büyüklerine, ailelerine, nasıl davranacaklarına, çocuklarını nasıl yetiştireceklerine dair bilgilerin verilmesi gerekiyor; belki daha bilinçli olarak, farkında olarak bu işin içerisine girebilirler. Çünkü bizde psikoloğa gitmek, destek almak ya da biriyle konuşmak biraz sıkıntılı durumlar yarattığı için...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - O eskidendi galiba Hocam, şimdi herkes gidiyor galiba.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - İşte, yine de o yüzden resmî bir yerden bu bilgilerin alınması, doğru bir şekilde alınması, hatta cinselliğe dair de bilgilerin alınması önemli. Onun için bu evlilik başvurularını önemsiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki, bunun bir evlilik sertifikası gibi olmasını ister misiniz? Nevzat Tarhan Hocama da soruyorum; yani zorunlu değil ama gönüllü olarak bir sertifika... Yani evlenmeden önce insanların gidip "Evlilik nedir? Çocuk sahibi olmak nedir? Ailede ortak yaşam nedir ve diğer ailelerle uyum nasıldır?" gibi bir kurstan geçip ne bileyim, iki haftalık, üç haftalık zorunlu olmayan bir sertifika almaları uygun mudur?

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Yani o da evliliği çok ticari bir şeye dönüştürmez mi?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İşte, onu soruyorum.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Yani hoş karşılanmayabilir.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama annelik eğitimleri var, sertifikalar var galiba; gidiyorlar hamilelik öncesinde...

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Aile danışma merkezlerinde olabiliyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Evet, değil mi, çocuk büyütme kursları var.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Doğuma giderken doğum hazırlıkları falan...

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Olabilir, bilmiyorum yani olabilir.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Nevzat Hocam, siz ne dersiniz? Yani böyle bir sertifika...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Ben hani usulü bozmamak için...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Bizim Aileler Üniversitede Projesi'nde aile manifestosu yayınladık biz; 10 maddelik tavsiye var bu aile manifestosunda, oradan faydalanılabilir. Aile niyet sözleşmesi imzalatıyoruz, tavsiyemiz. Aile niyet sözleşmesinde taraflar aileyle ilgili yanlış anlaşılmalara varsa onları düzeltiyorlar. Mesela, o aile olgunluk ölçeğini öyle bir saat, iki saat kursa, şeye... "Ben biliyorum ya, ben geçirim." der, kabul etmez.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bu manifestoyu üniversite olarak mı yayınladınız?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Üniversite olarak yayınladık, kitap olarak yayınladık biz bunu İstanbul Valiliğinin projesiyle.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Bu sertifika konusu düşünülebilir en azından.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Oradaki o aile niyet sözleşmesini hatta biz bütün illere gönderdik, onu asan tek il Eskişehir oldu, diğerleri hiç asmamışlar.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki, çok teşekkürler.

Buyurun Baran Hocam.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Teşekkür ederim.

Yasal haklar konusunda da bazen bilgi eksikliğimiz oluyor kadınlar olarak. Dolayısıyla neyin hakkımız olduğunu da bilmekte zaman zaman zorlanıyoruz. Bunlar da bir risk faktörü olarak karşımıza çıkıyor. Kadınların hakkı olan hizmetlerin devlet ya da Hükümet tarafından yerine getirilmesinin bir görev olduğuna ilişkin bilinç eksikliği de söz konusu; bu, her düzeyde, her her vatandaş için geçerli olabilen bir şey; bireysel, toplumsal ve kurumsal düzeyde kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddete ilişkin farkındalığın eksikliği. Yani bugün daha kırsal bölgelerde, daha geleneksel yapının ağır işlediği ortamlarda bazı anne ve babalar bu şiddeti normal karşılayabiliyor. Dolayısıyla oradan yola çıkarak söylemek istediğim şey, kadının birey olarak görülmemesi, birçok alanda statüsünün düşük olarak görülmesi. Şimdi, ben bu projede, 2015 projesinde 860 kişiye eğitim verdim; bunun içinde gençler var, kadınlar var, yaşlılar var, erkekler var. Bir muhtar gelmişti dinlemeye, muhtar da adını soyadını yazamayan bir muhtar, öyle birisi; öyle de oturuyor bir güvenle falan. Bana diyor ki: "Sen şimdi yalnız başına nasıl gideceksin, nasıl yaşayacaksın? Senin ağabeyin yok mudur?" "Siz kiminle konuşuyorsunuz?" dedim. Ben büyük kentte yaşayan, her gün, metroya, otobüse neyse binip gidip gelen bir insanım. Benim yanımda her dakika ağabeyim mi olacak, kocam mı olacak? Yani ben birey olarak bu işleri yapan bir insanım. Çok özür dilerim "Senin aklın yetmez." dedi bana ya "Senin aklın yetmez." dedi. Ben hiçbir şey diyemedim, ne diyeyim?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - "Cahil cesareti" deseydiniz.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Yani işte bunlar da rahatsız ediyor insanı.

Bu risk faktörleri, biraz önce ifade ettiğimiz gibi, bütün şiddetin nedenlerini anlamamıza yetmeyebilir ama en azından olgunun nasıl görüldüğünü bize anlatması bakımından önem taşıyor. Gerek teorik düzeyde gerekse yapılan saha çalışmalarında şiddetin ailede öğrenildiği yaygın bir görüş olarak ortaya konmuştur. Çocukluk döneminde anne ve baba arasındaki şiddete tanık olmak çocuklara hem kurban hem de fail rollerini öğretirken, kadına karşı şiddetin nesilden nesle aktarılmasına sebep olmaktadır. "Bandura" isimli ünlü bir eğitim sosyoloğu var, o, görerek öğrenmenin her şeyden daha önemli olduğunu söylüyor. Çünkü evin içerisindeki olan bitenden görüyor. Biz çocukları -hocam daha iyi bilir tabii- bir şey anlamaz, etmez zannediyoruz ya, onlar aslında, kendi hallerindeyken sürekli bilgisayar gibi kafalarının içerisinde nakşediyorlar bütün bu hareketlerimizi. Onun için evliliklerde kadın ve erkeğin, karı ve kocanın birbirlerine çocuklarının yanında özellikle saygılı davranmalarını ve çocuğun varlığını dikkate alarak konuşmalarını buna göre geliştirmelerini ya da konuşmalarını yapmalarını önermek gerekiyor. Çocuğun yanında elbette ki tartışılabilir ama şiddeti meşrulaştıracak davranışlardan uzak durmak gerekiyor.

Yine sığınmaevindeki çalışmada 10 yaşındaki bir oğlan çocuğu annesi anlatırken gitti sarıldı annesine "Anne, anne, sen sakın üzülme, ben babam gibi olmayacağım." dedi. Bunu öğrenmiş çocuk; böyle şeyler güzel tabii.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam, çocukların yanında mı anlatıyorlar onu?

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Şimdi, şöyle bir alan, kadınlarla bir aradayız. Çocuk annesinin yanına gidiyor, geliyor, o anlattığından değil, oradaki aileler hep birbirlerini deneyimlerini anlattıkları için çocuk artık şey olmuş yani "Ben babam gibi olmayacağım." diyor.

"Ayrımcılık nedir?" diye sorduğumuzda, bu ulusüstü politika metinleri -CEDAW gibi- kadına karşı ayrımcılığı insan hakları ihlali görenek ulusüstü normlar, yasalar ve kurumlar oluşturmayı ve bu konuda önemli dönüşümlere ve iyileştirmelere aracılık eden, toplumlara ilham veren, devletlere yol gösteren, onları harekete geçirmeye zorlayan, sivil toplumu cesaretlendiren ve güçlendiren etkileri çerçevesinde tedbirlerin alınmasını öngörmektedir. Dolayısıyla ulusüstü normlar ve yasalar bu konuda devletleri ve sivil toplumu dikkate alarak kurumlar arası etkileşimin önemli olduğuna ve iş birliğinin gerektiğine işaret etmektedirler. Küresel ve bölgesel normların birbirini tamamlaması ve beslemesi kadına karşı ayrımcılığın önlenmesinde bir etki alanı oluşturmaktadır. Örneğin CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi'yle devletleri göreve çağıran politika metinlerinin temel amacı, ulusüstü politikaların ulusal hukuka aktarılması ve ulusal çapta uygulamaların sağlanmasıdır. Bunun için genel anlamda toplumun ve kritik konumdaki kadroların, personelin eğitimlerinin sağlanması. Kimler bunlar: Kolluk kuvvetleri, jandarma, mahkeme, mahkemede çalışanlar, hâkimler, avukatlar gibi personel.

Geleneksel yaklaşım ve davranışların kalıp yargılara dönüşmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bir uluslararası sözleşme olarak CEDAW'dan kısaca söz etmek istiyorum çünkü CEDAW kadına yönelik şiddet meselesinden daha çok kadının hakları meselesine ağırlık veren ve genel anlamda kadının koruyuculuğunu ön plana çıkaran bir anlaşma. Bizde iptal edilen İstanbul Sözleşmesi ise yalnızca şiddete ilişkin bir sözleşme idi. Şu anda 6284 sayılı Yasa'da onunla bağlantılı bazı uygulamalar o yasayla bağlantılı olarak ele alınmaktadır.

İnsan Hakları Sözleşmesi kadının insan hakkına yaklaşıyor; kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı yok etme -adı öyle zaten- çok yönlü ve ilkel. İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si ve diğer insan hakları sözleşmelerine dayanıyor olması, aynı zamanda bağımsız uluslararası uzman denetimini gerektiren bir yapısının bulunduğu ifade edilmektedir. Uzman denetiminin bulunması çok önemli. Bu konuda taahhüt eden, yapılması gerektiğini sözleşme yoluyla taahhüt eden devletlerde o ana kadar neler uygulanmış, mevcut durum nedir; uzmanlar bu bilgileri edinerek Brüksel'de savunmaya gidiyorlar.

Ayrımcılık CEDAW'ın 1'inci maddesinde şöyle tanımlanıyor: "Kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama." Ayrımcılığın bu anlama geldiğini ifade ediyor. Bunun için yasal ve fiilî duruma bakmak gerekiyor. Yasalar ne söylüyor, fiilî durumda bu yasalar uygulanıyor mu, uygulanmıyor mu? Bu anlamda bir eşitlik sağlanıyor mu? Türkiye açısından yasalar yönünde epey gelişmeler oldu, hukukçu arkadaşlarımız burada varsa onlar da söyleyeceklerdir. Anayasa'nın bu ayrımcılık içeren bazı maddeleri ve yine Ceza Yasası'nın bazı maddeleri değiştirildi. Bunlar hep o sözleşmelerdeki maddelerin, taahhüt ettiğimiz maddelerin uygulamaya geçirilmiş halleri. Evet, yasalarımız güzel ama şiddet durmuyor. Niye? Uygulama gerektiği ölçüde yerine getirilmiyor. İnsanları, iyi hâl durumlarından ötürü cezasını hafifletmek, serbest bırakmak bu uygulamadaki en büyük eksikliklerden biri olarak karşımıza çıkıyor.

Kamusal ve özel alanda kadına yönelik ayrımcılığın yok edilmesi CEDAW'ın maddeleri içerisinde. Devletin sadece devlet görevlilerini değil tüm gerçek ve tüzel kişilerin eylemlerinden sorumlu olması, kadınların insan haklarından yararlanmalarını kısıtlayan ayrımcı gelenekler ve kalıp yargılara dayalı cinsiyet rollerinin dönüştürülmesi, kadınlara karşı ayrımcılığın yok edilmesi için devletin gecikmeksizin ve gerektiğinde geçici özel önlemler alması zorunluluğunu getirmektedir.

Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, kadınlara kadın olmalarından dolayı uygulanan ve/veya kadınlara orantısız biçimde etkileyen şiddet anlamına gelmektedir. İster kamusal ister özel alanda meydana gelsin kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik zarar veya ızdırıp veren veya etkileyebilecek olan her türlü eylem ve bu eylemlerde tehdit etme, zorlama veya keyfî olarak özgürlükten yoksun bırakmayı içermektedir. Tüm bu davranışlar, kadına yönelik ayrımcılığın bir biçimi ve insan hakları ihlallerini içeren bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Avrupa'da biraz önce hocam belirtirken kuzey ülkelerindeki oranların yüksekliğinden söz etti. Bunun iki nedeni var. Birincisi, kuzey ülkelerinin nüfusları ile Türkiye'nin nüfusu aynı değil yani kuzey ülkelerinde nüfus çok daha düşük, Türkiye nüfusu 85 milyon. Onun için, bu istatistiksel rakamları da ben hiç tasvip etmiyorum, bu anlamda da dillendirmek istemiyorum. "Yüzde şu kadar şiddet görmüş, yüzde bu kadar bilmem ne olmuş." diye dillendirmek istemiyorum.

İkincisi...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam, onu anlama yöntemi vardır bilimsel anlamda.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Oradan alıyorsunuz, siz oradan alıyorsunuz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hocam, bir daha tekrarlayabilir misiniz ben kaçırdığım için, çok özür dileyerek.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Kuzey ülkelerindeki şiddet oranlarının Türkiye'deki şiddet oranından yüksek olduğuna dair bilgiler var. Bunun diyorum bence...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ama demin Nevzat Hoca da...

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Hayır, ben Hocanın söylediğinin dışında da... Genelde öğrenciler, gençler böyle çok muzip oluyorlar "E, Hocam, siz çok seviyorsunuz kuzey ülkelerini ama orada şiddet daha fazlamış, ne diyeceksiniz?" diye geliyorlar. Ben de diyorum ki iki neden görüyorum. Bilmiyorum, yanlışsam düzeltsinler. Nüfus çok az yani 5 milyonluk bir nüfus ile 85 milyonluk bir nüfus aynı değil. İkincisi -bu çok daha önemli- kadınlar orada çok daha yaşadıklarını ifade eden, şiddet gördüğünü söyleyen bir anlayışa sahip. Bizdeki gibi saklanmıyor, bizdeki gibi artık buraya geldik... Bu bütün kadınların şiddet eylemleriyle ortaya çıkma halleri artık ağız açıp, boğazı aşır buruna gelmiş hâllerinden kaynaklanıyor dolayısıyla söylemiyorlar. Yine, bizdeki kültür "Aileye ayıp olur, ailenin onuru zedelenmesin. Erkeğe ayıp olur, eşimdir, çocuklarının babasıdır, ayıp olur." Bütün bunlar kadının susmasına ve bu verilerin gizli kalmasına sebebiyet veriyor. O yüzden, karşılaştırma bu yönleriyle de değerlendirilmelidir. Kuzey ülkeleri bugün dünya çapında refahı en yüksek olan ülkeler, keşke çoğu ülke onlar gibi olsa.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - İntihar da yüksek Hocam.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Evet, intihar da yüksek çünkü gelişmişlikten kaynaklanan sorunları var, onların da gelişmişlikten kaynaklanan...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam, bir şey soracağım: Biz bunu bazı başka konularımızla da -sağ olsunlar- geldiklerinde, anlattıklarında yaşadık bu tarz şeyleri ama burada yani işte bu istatistik yanlış, farklı yorumlanıyor dediğimiz zaman inanın...

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Yanlış demedim.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Sizin için söylemiyorum, mesela başka konular için söylüyorum; bazen biz muhalefetten arkadaşlarla da yaşıyoruz, sizin için söylemiyorum. Şöyle bir şey çıkıyor o zaman yani bunlara karşı bir güvensizlik oluyor ama kabul edilen belli standartları, dünya çapında standartları olan istatistiklere hepimiz güvenmek zorundayız yani o neyse odur.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Ben yanlış olduğunu söylemedim.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Dediğinize katılıyorum; belki söylemiyorlardır, hani gerçekten çekiniyorlardır. Mesela bazı illerde de biz bunu yaşadık, bazı doğu illerinde daha düşük gözüküyor şiddet.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Evet, söylemiyor çünkü.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Bunun şöyle bir yöntem olmalı bence, bilim insanlarımızın: Bunu söylemelerini sağlayacak ya da bunu ortaya çıkaracak farklı tarzlarda sorular, farklı araştırma teknikleri; bunlar gösterir ki bunlar da yapıyor.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Yapılıyor, yapılıyor Sayın Milletvekilim.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - İnanın, bakın TÜİK Başkanımız çok geniş kapsamlı bir sunum yaptı.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Kadın bize diyor ki: "Bir tane tokat atmakla bir şey mi olur?" Kadının kendisi söylüyor bunu.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Ama onu mesela sınırlandırmak... İşte, benim hiç akademik şeyim olmadı ama hani söylerken, ifade ederken sınırlandırırırsanız, onu o kategoriye alırsanız...

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Yıllarca kabullenmiş olduğu normal bir davranış var, sadece bir soru anında...

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Metot farklılığı var tabii ki. Nitel ile nicel çalışmak aynı değil yani.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Araştırma yapılan coğrafyayı, araştırma yapılan toplumu göz önünde bulundurarak yapılan bir araştırmada bence bunlar da çıkar diye düşünüyorum, şahsen, öyle çünkü yoksa bu işin içinden çıkamayız.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Hayır, şöyle bir metot var bilimde: Bir nicel boyutta çalışabilirsiniz pozitivist anlayışla; bir de nitel boyutta çalışabilirsiniz.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Yok, ben niceller için söylüyorum, niteller başka şeyler.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Bana bunu söyleyen nitel, ben onunla yüz yüze görüşme yaptığım için bunu söylüyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Nitel için değil, karşılaştırmak için; elmayla elmayı karşılaştırmak gibi, nicelle niceli karşılaştırabiliriz.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Her şeyin -ajans diyeyim- kurumun yöntemi farklı olabilir yani o konuda ben yanlış yapıyorlar demek istemiyorum. Ben karşılaştırma yaparken bazı alt metin okuması da yapmak lazım diyorum.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Ama güveneceğimiz istatistiklerin de olması lazım Hocam, yoksa nasıl konuşacağız bunu? Yani biz şunu konuşamayız o zaman, gerçek sebepleri bulamayız o zaman, çok sıkıntı olur.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Yani ben size bir şey söyleyeyim mi Sayın Vekilim: Dayağın yüzdesi olur mu ya? ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - O anlamda demiyorum.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Bizde insanlar ölüyor "5 adam öldü, 10 adam öldü."

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - O anlamda söylemedim; şiddetle ilgili olmasın; başka bir konuyla ilgili istatistiklerde de biz bunu yaşayabiliriz. Eğitimle ilgili, mesela PISA sonuçlarına bakıyoruz. Böyle bir şeyin içine girdiğimizde o zaman bilimsel bir şey çıkmaz ortaya, bilimsel çabanın bir anlamı kalmaz. Yani ben bunu çok anlamlı bir tartışma olarak görmüyorum, kusura bakmayın.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Tabii, ben buradaki konuşmamı yaparken bunlara karşı olduğumdan değil yani bunları karşılaştırmamız gerektiğini ifade etmeye çalışıyorum. Bazen yüzdeler yanlış yorumlar yapmamıza sebebiyet verebilir. Onun metodunu bilmek lazım ama yabancı ülkeler ile Türkiye'yi karşılaştırırken onların uyguladığı metot ile bizim uyguladığımız metot aynı değil; o yüzden farklılıklar oluyor. Bilimin de artık tek bir yöntemi yok ama yine de şöyle bir önemi var pozitivist çalışmanın: Makro çapta yatırımlar yapmak, genel durumun ne olduğunu ortaya koymak açısından ihtiyacımız var. Artık bugün "Big Data"dan söz ediyoruz yani büyük veriden söz ediyoruz. Artık bu veri havuzda toplanıyor ve istatistik yapılacak yani en ileri istatistikler yapılacak artık.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Evet, işte, doğru; aynı noktaya geldik.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Ben bir akademisyen olarak bunlara yabancı değilim ya da bunları reddetmiyorum, sadece karşılaştırmalarda biraz daha dikkatli olmak gerekiyor.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Yapay zekâya sorun Hocam, o söyler.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Söyler.

Avrupa Birliğinde de Avrupa Konseyinin yaptığı açıklamalarda da Avrupa'daki kadınların doğrudan bunları söylemekte zorlandıklarına dair veriler var ve veri eksikliğinden söz ediyorlar. Daha iyi öneriler sunmak, getirmek adına veri eksikliğinden söz ediyorlar.

Geleyim... Bu konuda artık şiddeti herkes az çok biliyor, tanıyor; neler yapabiliriz? Devletin bu konudaki görevi ne olmalı? Güvenlik, yargı ve sosyal hizmet kurumları arasında eş güdüm sağlanmalı. Yani İçişleri Bakanlığı, işte Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı gibi kurumların bir eş güdüm içerisinde çalışması gerekiyor. Medya ve politika yapımcılarının desteği bu anlamda çok önemli kadına yönelik şiddetin önlenmesi açısından. Sivil toplumla iş birliğine gidilmeli -özellikle kadına yönelik şiddet konusunda çalışan sivil toplum örgütleri- veri toplanması ve değişimi, iyi örneklerin paylaşılması için devletler arası iş birliğinin yapılması, CEDAW'ın 35 no.lu Genel Tavsiyesi çerçevesinde, devletlerin çıkardıkları yasalar ve aldıkları önlemlerle kadına yönelik şiddeti bir ayrımcılık ve insan hakkı ihlali olarak yasaklaması gerektiği üzerinde durduğu vurgulanıyor. Böylelikle, kadına yönelik toplumsal cinsiyete ilişkin şiddet, toplumsal olarak inşa edilen bir eylem olup bunun doğal olmadığının, içsel ya da bireysel bir sorun olmadığının altının çizilmesi lazım.

Biraz önce hocam ifade ederken "Ben bu toplumun ürünüyüm." Hepimiz bu toplumun ürünüyüz, hepimiz bu toplumun değerleri, normları ve kültürüyle yetiştik; farklı farklı bölgelerden, farklı farklı ailelerden geldik ama ortak bir noktada buluşuyoruz, burada hepimiz aynı dili konuşarak birbirimizle anlaşmaya çalışabiliyoruz.

Öte taraftan, yine, şiddetle baş edebilmek için bütüncül politikaların benimsenmesi ve bunun için yeterli maddi kaynağın ayrılması gerekiyor.

Çözüm önerileri: Şiddet ve ayrımcılık içeren toplumsal normlar ve kalıp yargıların dönüştürülmesi için aileden başlayarak eğitim alanında, ana sınıfı ve ilköğretim sürecinde çocuklara, öğrencilere insan hakkı ihlallerinin öğretilmesi. Bu konuda, çocuk ve gençlere, drama yoluyla, empati kurma yoluyla farkındalık ve bilinçlilik sağlanması. Şiddetin bir insan hakkı ihlali olduğuna ilişkin ödüllü yarışmaların düzenlenmesi okullarda özellikle. Üniversitelerin sürekli eğitim merkezlerinde, alanın uzmanlarından oluşan bir ekip tarafından, bir plan dâhilinde halkın bilgilendirilmesini sağlayacak eğitim, seminer programlarının düzenlenerek kamuoyunun farkındalığının oluşturulması. Kız çocuklarının ilköğretimden erken alınmasını engellemek için zorunlu eğitimin ben dokuz yıla çıkarılması taraftarıyım kişisel olarak çünkü bu 4+4+4 uygulaması kız çocuklarının 4'üncü sınıftan itibaren, ilk 4'ten itibaren alınmasına sebebiyet veriyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Alamaz Hocam, aileler alamaz yani.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Bu yapılan...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Öyle bir şey yapamazlar yani.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Bakın, anlamadınız siz, şöyle söylüyorum: 4+4+4'ün ilk 4'ünde zorunlu, ondan sonraki 4'ler isteğe bağlı.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hayır, olur mu Hocam öyle?

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Lütfen... Lütfen...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hayır, olur mu? 4, 8, 4'e de gidiyorlar.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Zorunlu, zorunlu. 4'ü zorunlu, diğerleri isteğe bağlı.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Örgün ile açık belki fark edebilir.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hayır, Hocam, orada bir yanlışlık var. Liseyi bilmiyorum ama 4+4 ortaokul zorunlu.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Hoca örgün olmasını kastediyor sanırım. Değil mi Hocam?

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Evet.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Yani açık öğretim olabildiğini kastediyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Açık ortaokul yok ki, açık ortaokul yok zaten. Bakın, bunu netleştirelim, açık ortaokul yok, açık lise var sadece Hocam.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Netleştireceğiz şimdi, uzman arkadaşlarımız bakacaklar.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Baksınlar Hocam, baksınlar çünkü bu bütün çalıştaylarda söyleniyor, bütün araştırmalarda söyleniyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Bakın, lise için demiyorum da ilk 4 değil sadece yani "İlkokuldan sonra çocuklar gitmeyebilir." diye bir şey yok.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - İlk 4'ü zorunlu.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hayır Hocam, olur mu öyle? Ona bir bakalım.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Neyse, bakılsın.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tartışmayı bilimsel olarak az sonra netleştireceğiz.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hayır, ne yapacak? İlkokuldan mezun çocuk mu kaldı yani? Ortaokul zorunlu zaten. Lise zorunlu olmayabilir, açık lise, onu bilmem, açık lise o da. Açık lise seçeneği var ama sadece açık lise var, açık ortaokul yok Hocam.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Ben açık ortaokul demedim zaten.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Ama olması için bir alternatif olması lazım, zorunlu olmaması için. Açık ortaokul olur o zaman. Açık ortaokul yok. Gece okulları yok artık, gece ortaokulları yok.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Ben bu 4+4'lerin...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, biz devam edelim.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Evet, edelim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama bunu atlamıyoruz, uzmanlarımızdan cevap gelecek şimdi, netleştireceğiz.

Buyurun.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Tamam Hocam.

Çok teşekkür ederim.

Kadın meselesini dert edinen STK'lerin her ay toplantılar düzenleyerek birbirlerinden fikir alışverişinde bulunmaları ve sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirerek hayata geçirmelerinin sağlanması ve devletin buna destek vermesi. Ailenin, kız ve oğlan çocuklarının eğitimleri için fırsat eşitliği ilkesi çerçevesinde okullaşma düzeylerine öncelik vermelerinin sağlanması ve bu konuda ailelere yönelik bilgilendirme toplantılarının düzenlenmesi. Bilgilendirme toplantılarının devlet, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğiyle gerçekleştirilmesi. Şiddetin önlenmesi yalnızca kadın açısından değil, aynı zamanda sürdürülebilir, dengeli ve kapsayıcı kalkınma için kadınların ve erkeklerin toplumsal yaşamın tüm alanlarına katılmalarında eşit davranılmalı. Özellikle kadınların iş gücüne aktif katılmaları desteklenmeli ve üretimde söz sahibi olacak şekilde cam tavan engeline takılmasının önüne geçilmeli. İş gücüne katılan kadınların ev içi ve çocuk bakımı konusunda işlerini kolaylaştırmak için profesyonel bakım hizmetlerine erişimlerinin sağlanması, kadın ve erkeğin iş ve aile yaşamının uyumlaştırılması.

Medya kuruluşlarının her türlü şiddetin önlenmesi konusunda sorumlu yayıncılık anlayışının geliştirilebilmesi için devlet kurumları, üniversiteler ve sivil toplum örgütleriyle iş birliğine gidilmesi. Medyanın şiddet dilinden uzaklaşması için sanatçılar, yapımcılar ve yönetmenlerle iş birliği içinde olması. Reklam sektörünün kadınlara yönelik şiddetin farkındalığı konusunda daha yapıcı senaryoların üretilmesi.

İş yerinde farkındalığı artırmak için kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda üç aylık düzenli olarak seminerler verilmesi ve bunun sürdürülebilirliğinin sağlanması.

Gelelim siyasilere... Siyasilerin kullandıkları şiddetli dilini dönüştürmeleri. Bugünkü tartışma hocamın söyledikleri ve sayın vekilimin de ifade ettiği gibi yeni bir dil geliştirmek gerekiyor bu şiddet dilini yok etmek için. Şiddet konusunda siyasilerin oy kaybı endişesinden sıyrılarak kadın meselesine duyarlı davranış ve eylemlerde bulunması.

Evlenmek üzere başvuran kadın ve erkeğe evlilik öncesi eğitimlerin verilmesi. Ev içi şiddeti önlemek, cinsiyet eşitliğini sağlamak, çocuk yetiştirmek, aile büyükleriyle saygılı ve hoşgörülü bir iletişim kurmak gibi konularda eğitim ve seminerler verilerek evli çiftleri bilgiyle donatmak, bu yolla olası geçimsizlikleri asgari düzeye indirmek.

Kadına karşı ayrımcılığı sistematik ve kapsamlı bir şekilde çözmek için kadın alanında, kadının bulunduğu kritik alanlarda ilerlemek için pozitif eylemler içeren özel politika ve uygulamaları gerçekleştirmek. Örneğin, kadının siyasi katılımının sağlanması için partilerin kota uygulaması önemli; hemen hemen tüm partiler bunu uyguluyor ama bu kotanın yüzde 50-50 olarak, kadın da yüzde 50, erkek de yüzde 50 olarak belirlenmesi. Özellikle iş işe alımlarda ve çalışma hayatında kadın-erkek eşitliğine dikkat edilmesi.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bir şey ekleyeyim Hocam.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Buyurun.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Demin evlilik sertifikası ya da bir eğitim verilmesi sorusunu sordum; siz gönüllü değildiniz, "Düşünülebilir." dediniz ama daha önceden düşünmüşsünüz ve bunu onaylamışsınız; bakın, orada yazıyor, 3'üncü madde: "Evlenmek üzere başvuran kadın ve erkeğe evlilik öncesi eğitimlerin verilmesi." Bunu sorduk aslında, düşünmüşsünüz.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Tabii.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama şimdi sanki deminki cevabınız biraz tereddütlü gibi.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Ama sertifika verilmesinde tereddüdüm oldu.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama şöyle düşünün: Mesela, bu Komisyondayız, gelen konuklara, sizin gibi değerli konuklara biz giderken "TBMM Kadına Şiddeti ve Ayrımcılığı Önleme Komisyonuna katıldınız, teşekkür ederiz." diye resmiyeti olmayan bir belge versek kötü bir mi bu? Gönüllülük esaslı.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Yok, kötü demedim zaten.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - O anlamda bir evlilik sertifikasından...

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Şey diye düşündüm Hocam, belki biraz romantik düşünmüş olabilirim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ne güzel.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Kadın ve erkeğin birbirine aşk, sevgi duyma meselesini sertifikaya mı bağlayacağız diye... Yani altındaki esas düşüncem buydu, o yüzden söyledim; düşünülebilir.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Duygular da öğretilebiliyor, Nevzat Hocamın alanı.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Evet.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hani sevgi, nefret aşılandığı gibi duygu da aşılanabiliyor, iyi duygular.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Yani o biraz "Eşler arasında güven duygusunun zedelenmesi gibi gelebilir mi, olabilir mi?" anlayışıyla düşünülebilirdi.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama daha eş değiller, evlilik öncesi demiştik, eş değiller daha, eş adayı bunlar.

Buyurun.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Peki Hocam.

Son yansımızda toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının tüm politika ve programlara yerleştirilmesi süreçlerinin geliştirilmesi, izlenmesi -hocamın da vurguladığı üzere- koordine edilmesi ve değerlendirilmesi.

Uluslararası politika metinlerinin ilgili paydaşlar tarafından yeniden gözden geçirilmesi ve nesnellik ilkesi çerçevesinde yorumlanması. Çünkü bu politika metinleri bizim bazı maddelerin uygulanması açısından fikir veriyor.

Kadına karşı şiddeti önlemek için kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, üniversiteler, barolar, sivil toplum kuruluşları ve medyayla iş birliği yapılması; ortak politikaların geliştirilmesi.

Kadına karşı ayrımcılığı yok etmek için mevcut duruma ilişkin sorunlar tespit edilerek çözüm süreçleri kapsamında adalet, eşitlik ve insan haklarına dayalı politikalar oluşturmak için cinsiyetçi kalıp yargılardan arındırılmış bütüncül bir yaklaşıma öncelik verilmesi gerekmektedir.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam, şimdi Millî Eğitimi aradım ben, söyleyeyim: Bakın kademe var ama bir annenin tutup da 4'üncü sınıfta çocuğunu alması mümkün değil, yasal anlamda tutukluluğa kadar giden süreç var.

İkincisi: Açık ortaokul yok, alıp da açık ortaokula veremez; on iki yıllık zorunlu eğitim var, sadece sekiz yıl okuduktan sonra isterse -isterse de değil, onun belli şartları var artık, çok zorlaştırıldı- açık liseyi okuyabilir. Açık ortaokul yok, bunu netleştirelim, kimseye haksızlık olmasın. Böyle bir şeyi biz kabul edemeyiz, böyle bir şey olamaz; bakın, buranın yenilenmesi lazım.

Dün de aynı şeyi yaşadık Hocam, şöyle oldu: Dün de "İyi hâl indirimi uygulanıyor." dedi hocamızın biri, Ankara Üniversitesi'nden gelen hocamız; siz düzelttiniz Başkanım, iyi hâl indirimi kaldırıldı. Yani yenilenmeyen bazı konular kalabilir sizin sunumlarınızda, bunu söylemem gerekiyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok hızlı değişiyor. Kayıtlara geçmesi açısından önemli, Başkan Vekilimiz güzel söyledi, uzman arkadaşlardan da bilgi geldi; on iki yılın tamamı zorunlu eğitim. Tutanaklara geçiyor bütün konuşmalarımız, onu vurgulamış olalım. Millî Eğitim uzmanlarımızdan gelen, Bakanlıktan gelen bilgi.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Biz de kabul edemeyiz, bizim de kabul edeceğimiz bir şey değil yani.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Çok teşekkür ediyorum, sağ olun. Ben de araştıracağım, çok sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekili arkadaşlarımız, Genel Kurulda da saat 14.00'ten beri yoğun çalışma var, emeklilerle ilgili düzenlemeler var bütün toplumumuzun beklediği...

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Vekillerimizin soruları varsa alayım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Emekliler de kızmaları bize, soruları çok hızlıca alalım.

Buyurun Sayın Durgut.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Öncelikle iki hocamıza da teşekkür ediyorum sunumları için.

Nevzat Hoca sunumunda bir veri paylaşı hatta siz de "Ben emin olamadım, kontrol ettim." dediniz. O veri bizim şimdiye kadar dinlediğimiz sunumlarla çelişiyor. Yani Türkiye Amerika'nın da önünde şiddette 1'inci gözüküyordu. Emin olmak istediğim için bunu bir tekrarlamak istiyorum. Amerika'nın önüne geçtiyse vay halimize! Zannetmiyorum, burada bir...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - 2019 OECD... Arama motorlarında aratın...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Nevzat Hocam, bir de Kuzey Avrupa ülkelerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği probleminin olmadığını -evet, gerçekten de büyük oranda halledilen bir yer- fakat buna rağmen şiddetin önüne geçilemediğini söylediniz. Şiddetin kök nedenlerini tartışırken her zaman bunu bir risk faktörü olarak biz belirliyoruz. Yani bunu elimine etmenin mi tarafarisınız yoksa "Bu da bir risk faktörüdür ama tek başına anlamlı değildir." anlamına mı geliyor?

Bir de şunu söylemek istiyorum: Bandura'nın sosyal öğrenme teorisi son derece önemli bir şey. Değerler eğitimi vererek, şiddetle mücadele eğitimi vererek bunun önüne geçmenin... Okullardaki bu tür eğitimler bir taraftan insanı umutlandırıyor ama bir taraftan da mesela, bizim zamanımızda "değerler eğitimi" diye bir ders görmedik biz fakat değerleri olan organizasyon -mesela okul- değerleri olan aile kurumu, değerleri olan öğretmen, değerleri olan komşu yani gözlemleyerek öğrendik bazı şeyleri. Gerçekten de bu değerler eğitimi hakikaten öncesi ve sonrasında bir davranış değişimine evriliyor mu? Çünkü -davranış değişimi teorileri üzerinde çok çalışmış biri olarak- davranış değişimi eğitimle çok az başarılabilen bir şey. Yani bunda umutlanmalı mıyız yoksa soru işaretlerimiz olmalı mı, bundan emin olamadım.

Tekrar teşekkür ediyorum.

İki hocam arasında bir konuda farklı görüş beyan ettiler ama ben Nevzat Hoca'ya sormuş oldum fakat birbirinizle tam örtüşmeyen bazı bakış açıları var normal olarak.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Bu OECD raporu araştırılabilir. TİHEK'in 2019'daki sunumunda da... TİHEK İnsan Hakları Kurumu biliyorsunuz. Orada da bu...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, sonuna geldik ama biraz hızlı cevap verirseniz çünkü Genel Kuruldan çağırıyorlar, ikinci oylamaya gitmek zorundayız. Hani gidip geldikten sonra toplantıya devam etme imkânımız da var. İsterseniz şimdi on beş dakika ara verelim, sonra devam edelim ya da şimdi cevap verin, bitirelim.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Bence çok ana şeyler konuşuldu.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Evet, hızlıca cevaplayalım.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Hızlıca ben özetle...

Şimdi, o OECD raporu doğrulanabilir OECD'den. ABD... Ben tekrar internette bu toplantıdan önce baktım, OECD'nin sadece Avrupa'yla ilgili raporunu buldum. Avrupa'yla ilgili raporunda İngiltere Türkiye'den önce.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Ama biz orada Amerika'dan...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - O raporda ben... Sadece Avrupa'yla ilgili raporu...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Acaba farklı bir...

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Benim anladığım alanlar farklıydı, farklı bir alanda fazla...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Partner, yakın partner şiddeti diye geçiyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Yakın partner şiddeti belki de...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - "Intimate partner violence" diye geçiyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Belki eşşe, genelde çünkü evlilik şeklinde bir yaşama şekli...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Yakında işte eşi de dâhil ediyor içine. Şu anda İngiltere, Amerika'yla yarışıyor 1'incilikte, Türkiye 1'inci değil gibi son öğrendiğimde ama bu OECD'den doğrulanabilir çok rahatça.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Ya da bir kriter farklılığı olabilir gibi Hocam.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Olabilir.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Hocam, ben bir şey söyleyebilir miyim Sayın Vekilime?

Biz artık eğitimle davranışlarını değiştirilmesinde yaşanan sıkıntılar nedeniyle doğrudan bireye kendisinin değişebileceği mesajlarını veriyoruz eğitimlerimizde. Bunu da Bourdieu gibi, Foucault gibi Fransız sosyologların "refleksivite" dedikleri bir kavram var; kendini, düşüncesini değiştirip dönüştürebilme kapasitesine sahip olmak.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Düşünümsellik.

PROF. DR. AYLİN GÖRGÜN BARAN - Düşünümsellik.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Burada o değerler eğitimiyle ilgili şunu da ben söyleyeyim: "Değerler eğitimi" terimi aslında çok şey yanlış yani bir kişi alıyor, vaaz verir gibi, konferans verir gibi... "Değer içerikli eğitim" olması lazım; fiziğin, kimyanın, matematiğin her şeyin içinde değer öğretilmesi lazım; değer içerikli eğitim...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Toplumsal rollerin önleyiciliği konusunda hani...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Dinlemiyorlar; bu değerler eğitimi dersi tercih ders, gençler dinlemiyorlar ama bunun için modüllerle öğretilmesi lazım onun. Biz şu anda psikodramalarla öğretilmesi... Psikodramalarla, modüllerle öğretilirse...

Küçük bir örnek vereyim. Şimdi, anaokulu çocukları, 10 yaşındaki grup çocukları oturmuş, 5 çocuk oturmuş, 4 tane çikolata dağıtıyorlar, "Bunu paylaşın." diyorlar. Oturuyorlar, uğraşa uğraşa paylaşamıyorlar aralarında. Daha sonra mentör bekliyor yanlarında "Buna nasıl çözüm ürettiniz?" diyor, herkes bir çözüm üretmeye çalışıyor. İşte, çözüm üretmiyorlar, mentöre geliyorlar. Mentör diyor ki mesela "Aranızda yazı tura atıp birisi vazgeçebilirdi, birisi kendinden fedakârlık yapabilirdi. Herkes yarımşar paylaşırdı, kalanı şey olabilirdi." deyip çözüm üretiyor ama 5 çocuk 4 çikolatayı paylaşmak için kafa yoruyorlar. Bu bir psikodrama, böyle öğretilir.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU – Hocam, çok teşekkür ederiz, gidemezsek Genel Kurul kapanma tehlikesiyle... 1 oy bile önemli.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN - Emekliler daha önemli.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Profesör Doktor Nevzat Tarhan, Profesör Doktor Aylin Görgün Baran Hocalarımıza katkıları için çok teşekkür ediyoruz.

Komisyonumuz görüşmelerini tamamlamıştır, toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.04